
KOMMUNEREVISJONSDISTRIKT 2
MØRE OG ROMSDAL

Forvaltningsrevisjonsrapport

Kvalitet i grunnskoleopplæringen

i

Molde kommune

Desember 2012

Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal er interkommunalt selskap etter kommune-loven § 27. Eiere er kommunene Aukra, Eide, Fræna, Gjemnes, Molde, Nesset, Rauma, Sunndal og Vestnes. Selskapet utfører regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll for eierkommunene og har i dag fem revisorer. Selskapet har hovedkontor i Molde.

Innholdsliste

INNHALDSLISTE	3
1 SAMMENDRAG.....	5
2 INNLEDNING.....	9
2.1 BAKGRUNN	9
2.2 BESTILLING AV FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT	9
2.3 KVALITET GENERELT	9
2.4 PROBLEMSTILLINGER OG REVISJONSKRITERIER	10
2.5 METODE OG AVGRENSING AV UNDERSØKELSEN.....	10
2.6 SKOLER I MOLDE – STATUS.....	11
2.7 HØRING.....	11
3 RESULTATKVALITET	12
3.1 PROBLEMSTILLING OG REVISJONSKRITERIER.....	12
3.2 ELEVRESULTATER.....	12
3.3 SKOLENES VURDERING.....	14
3.4 VURDERING OG ANBEFALING	14
4 LÆRINGSMILJØ – DET PSYKOSOSIALE MILJØET	15
4.1 PROBLEMSTILLING OG REVISJONSKRITERIER.....	15
4.2 LÆRINGSMILJØ – ELEVUNDERSØKELSEN.....	15
4.3 SKOLENES VURDERING.....	17
4.4 VURDERING OG ANBEFALING	17
5 DET FYSISKE MILJØET – SKOLEBYGG.....	18
5.1 PROBLEMSTILLING OG REVISJONSKRITERIER.....	18
5.2 FYSISK ARBEIDSMILJØ - SKOLEBYGG	18
5.3 SKOLENES VURDERING.....	19
5.4 VURDERING OG ANBEFALING	19
6 TILPASSET OPPLÆRING OG TIDLIG INNSATS	20
6.1 PROBLEMSTILLING OG REVISJONSKRITERIER.....	20
6.2 TIDLIG INNSATS	20
6.3 TILPASSET OPPLÆRING.....	21
6.4 SKOLENES VURDERING.....	21
6.5 VURDERING OG ANBEFALING	22
7 SPESIALUNDERVISNING	22
7.1 PROBLEMSTILLING OG REVISJONSKRITERIER.....	22
7.2 SPESIALUNDERVISNING	23
7.3 SKOLENES VURDERING.....	25
7.4 VURDERING OG ANBEFALING	25
8 SAMARBEIDSPARTER – PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	26
8.1 PROBLEMSTILLING OG REVISJONSKRITERIER.....	26
8.2 PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE	26
8.3 SKOLENES VURDERING.....	27
8.4 VURDERING OG ANBEFALING	27
9 HELHETLIG SKOLELØP – OVERGANGENE	27
9.1 PROBLEMSTILLING OG REVISJONSKRITERIER.....	27
9.2 OVERGANGSFASENE.....	27
9.3 SKOLENES VURDERING.....	28
9.4 VURDERING OG ANBEFALING	28
10 BRUKERMEDVIRKNING – SAMARBEID SKOLE-HJEM	28

10.1	PROBLEMSTILLING OG REVISJONSKRITERIER.....	28
10.2	BRUKERMEDVIRKNING - SAMARBEID SKOLE- HJEM	29
10.3	SKOLENES VURDERING.....	30
10.4	VURDERING OG ANBEFALING	32
11	MEDARBEIDER – KOMPETANSE – ARBEIDSMILJØ.....	32
11.1	PROBLEMSTILLING OG REVISJONSKRITERIER.....	32
11.2	KOMPETANSE.....	33
11.3	SKOLENES VURDERING AV KOMPETANSE	34
11.4	VURDERING OG ANBEFALING	34
11.5	MEDARBEIDERUNDERSØKELSE	35
11.6	SKOLENES OPPFØLGING AV MEDARBEIDERUNDERSØKELSEN	35
11.7	SYKEFRAVÆR.....	36
11.8	SKOLENES OPPFØLGING FOR Å HINDRE SYKEFRAVÆR	36
11.9	MEDBESTEMMELSE	36
11.10	VURDERING OG ANBEFALING.....	36
12	RESSURSER – ØKONOMI – LÆRERTETTHET	37
12.1	PROBLEMSTILLING OG REVISJONSKRITERIER.....	37
12.2	RESSURSSITUASJONEN GENERELT – KOMMUNENS VURDERING	37
12.3	DRIFTSUTGIFTER PR ELEV	38
12.4	LÆRERTIMER – LÆRERTETTHET	39
12.5	SKOLENES VURDERING.....	41
12.6	VURDERING OG ANBEFALING	42
13	REKTOR – SKOLELEDELSE.....	43
13.1	PROBLEMSTILLING OG REVISJONSKRITERIER.....	43
13.2	SKOLELEDELSE	43
13.3	SKOLENES VURDERING.....	43
13.4	VURDERING OG ANBEFALING	44
14	ORGANISERING OG ANSVARSFORDELING	45
14.1	PROBLEMSTILLING OG REVISJONSKRITERIER.....	45
14.2	ORGANISERING OG ANSVARSFORDELING	45
14.3	SKOLENES VURDERING.....	46
14.4	VURDERING OG ANBEFALING	47
15	PLAN OG STYRINGSSYSTEMET	48
15.1	PROBLEMSTILLING OG REVISJONSKRITERIER.....	48
15.2	OVERORDNET PLAN OG STYRINGSSYSTEMET	48
15.3	PLANER M.M. FOR SKOLEOMRÅDET	50
15.4	SKOLENES VURDERING.....	53
15.5	VURDERING OG ANBEFALING	53
16	SAMLEDE VURDERINGER OG ANBEFALINGER.....	55
17	REFERANSER OG KILDER.....	58
18	VEDLEGG OVERSIKT OVER TILTAK	59
	VEDLEGG: RÅDMANNENS UTTALELSE	

1 Sammendrag

I denne undersøkelsen har tema vært kvalitet i grunnskoleopplæringen i Molde kommune.

Problemstillinger

1. Hvordan vurderes kvaliteten ved skolene og hva sier kvalitetsmålingene om resultat kvaliteten ved skolene i Molde kommune?
2. Hvordan arbeider kommunen med å følge opp og bedre kvaliteten, og er dette arbeidet i samsvar med krav i regelverket?
3. Får elevene den spesialundervisningen de har krav på?

Vi har sett på ulike sider ved kvalitet:

- Strukturkvalitet: blant annet skolebygg, personaltetthet, kompetanse, ressurser.
- Prosesskvalitet: blant annet arbeidsmiljø, forholdet til foresatte, ledelse, styring.
- Resultatkvalitet: blant annet karakterer, nasjonale prøver.

Hva gir økt kvalitet?

Det er diskusjon om hva som gir økt kvalitet. Det er for eksempel ikke automatisk sammenheng mellom økonomiske ressurser og bedre skoleresultater. Dette vil blant annet også være avhengig av organisatoriske forhold, hvordan lærerressursen blir brukt, pedagogisk tilnærming og stabilitet.

Generelt

Kvaliteten ved skolene i Molde kommune vurderes som god særlig når det gjelder det fysiske miljøet/skolebygg og kompetansen blant lærerne. På mange områder er det i gang utviklingsarbeid. Det blir innenfor tilgjengelige ressurser arbeidet aktivt med å forbedre resultatene. Kvalitetssikring av lov og regelverk skal være et av prioriterte arbeidsfelt framover.

Elevenes resultater

Molde kommune ligger jevnt over rundt landsgjennomsnittet og når bare delvis de kommunale målene. I egen tilstandsrapport som kommunestyret behandler, blir status vurdert og tiltak skissert. Mange av tiltakene er allerede igangsatt. I samsvar med kommunestyrets vedtak skal de ulike tiltakene for å forbedre resultatet for elevene vurderes inn mot budsjett og økonomiplan. Dette kan trolig gjøres i større grad.

Anbefaling:

- Kommunen bør vurdere å analysere årsakene der resultatene for elevene er dårligere enn vedtatte mål.

Læringsmiljø – det psykososiale miljøet - det fysiske miljøet

Elevundersøkelsen viser at Molde kommune også her ligger rundt landsgjennomsnittet. De lokale målene blir bare delvis nådd. Det er positivt at det er skissert ulike tiltak for å forbedre resultatene både felles for "Moldeskolen" og ved den enkelte skole. Skolene bør fortsette det positive arbeidet som er i gang for å sikre et godt læringsmiljø herunder lære av hverandre. Molde kommune har brukt mye ressurser på renovering av skolene. Kvaliteten blir her vurdert som god. Kommunen bør vurdere om godkjenning av skolebygg bør skje oftere.

Anbefaling:

- Skoleeier bør kontrollere om alle skolene oppfyller kravene til internkontroll i samsvar med § 9a-4 i opplæringsloven.

Tilpasset opplæring og tidlig innsats

Tidlig innsats og tilpasset opplæring er sentrale tiltak for å sikre god kvalitet på undervisningen for alle elevene. Skolene skisserer ulike tiltak som blir satt i gang for å sikre tidlig innsats og tilpasset opplæring. "Frie" ressurser som kan være fleksible til å sette inn der det blir avdekket behov, kan være særlig viktig.

Anbefaling:

- Kommunen bør ha fokus på om opplæringslovens § 1-3 om tidlig innsats og tilpasset opplæring blir tilfredsstillende oppfylt.

Spesialundervisning

Skolene følger opp lovkravene blant annet på den måten at det blir utarbeidet individuell opplæringsplan og etablert samarbeid med foreldrene. Skolene legger til rette for å gi tilpasset opplæring når dette er tilstrekkelig. Andelen som får spesialundervisning blant de yngste har økt. Dette er positivt på den måten at det er tegn på tidlig innsats. Det er bekymringsfullt at det ikke er mer samsvar mellom bevilga midler (2 millioner kr) og meldte behov (13 millioner kr). Det er videre bekymringsfullt om tilpasset undervisning må gis som spesialundervisning. Det ser ut som det kan være for lang ventetid for å få tilbud om spesialundervisning. Det er positivt at kommunen nå ser samlet på hvordan spesialundervisningstilbudet skal fungere.

Anbefaling:

- Kommunen bør vurdere tiltak for å redusere ventetid for tildeling av spesialundervisning, og forsikre seg om at det ved eventuell lang behandlingstid blir iverksatt aktuelle tiltak før tildeling av spesialundervisning.

Samarbeidsparter – Pedagogisk Psykologisk Tjeneste (PPT)

PPT klarer i stor grad å fylle rollen på individnivå (vurdering av elevene), men i mindre grad på systemnivå som blant annet innebærer forebyggende, rådgiving og kompetanseutvikling.

Anbefaling

- Kommunen bør vurdere hvordan man i større grad kan sikre at PP-tjenesten klarer å arbeide både individrettet og systemrettet.

Helhetlig skoleløp – overgangene

Kommunen har utarbeidet rutiner og deltatt i prosjekt. Det positive arbeidet som er i gang for å sikre gode overganger mellom barnehage/ barneskole, barneskole/ungdomsskole og ungdomsskole/videregående skoler, bør videreutvikles. Det er eksempel på at dette ikke alltid fungerer godt nok i praksis.

Brukermedvirkning – samarbeid skole-hjem

Det er flere tiltak når det gjelder skole-hjem samarbeid både på individ- og systemnivå. Kommunen har utarbeidet felles retningslinjer som minimumskrav. Det blir brukt ulike former for å kommunisere rettigheter og plikter eller gjensidige forventninger. Det kan se ut som det kan være tjenlig å bli enda mer tydelig på gjensidige forventninger. Dette bør i så fall skje i et samspill med foreldre/foresatte/elever i de aktuelle rådsorganer ved hver skole for å sikre medvirkning og lokale tilpasninger. Hjemmesidene og mail etc. kan være nyttige verktøy for kommunikasjon. Skolene tilrettelegger godt for ulike rådsorgan, men det kan se ut som det skjer i noe varierende grad. Det kan derfor være behov for å sikre at lovpålagte rådsorgan fungerer godt ved alle skolene.

Anbefaling:

- Kommunen bør vurdere å avklare ytterligere forventninger og roller i skole-hjem samarbeidet.

Medarbeider – kompetanse – arbeidsmiljø

Kompetanse: Det er positivt at kommunen og skolene tenker kreativt og effektivitet i forhold til kompetanseutvikling blant annet gjennom etablering av ulike nettverk. Det er ikke satt av midler ut over dette. Molde kommune har god kompetanse blant lærerne. På sikt vil det være en utfordring å sikre dette.

Medarbeiderundersøkelse: Kommunen har et opplegg for oppfølging av medarbeiderundersøkelsen. Det er positivt om skolene følger opp dette i hele personalgruppa og i ulike fora. Dette skjer også, men i varierende grad. Oppfølging av medarbeiderundersøkelsen kan aktivt nyttes i forbedringsarbeidet. Svarprosenten er forholdsvis lav ved enkelte skoler.

Sykefravær: Kommunen har en systematisk oppfølging av sykefraværet der skolene rapporterer om tiltak. Vikarsituasjonen er krevende. Det er lagt inn 5 % ekstra ressurser til vikarer ved hver skole.

Medbestemmelse: Vi har ikke gått særlig grundig inn på dette området, men det kan virke som det er litt usikkerhet knyttet til hva medbestemmelse skal omfatte og hvilke strukturer som bør etableres. Det kan være behov for en gjennomgang av dette.

Anbefalinger:

- Kommunen bør vurdere om man oppfyller kravet om etter- og videreutdanning i opplæringsloven i tilstrekkelig grad.
- Kommunen bør sikre at tilgangen til vikarer er tilstrekkelig.

Ressurser – økonomi – lærertetthet

Kommunen selv vurderer den økonomiske ressursituasjon som krevende både når det gjelder midler til basisressurser, spesialundervisning, kompetanseutvikling for ansatte og nye tiltak på prioriterte områder. Det er et politisk spørsmål hvor mye som skal brukes til ulike formål i kommunen. Ved behandling av budsjett for 2013 i kommunestyret ble skoleområdet styrket med 1,9 millioner kroner. Molde kommune har ikke nådd målene som er satt for gruppestørrelse. Det er en positiv utvikling for de minste trinnene.

Anbefaling:

- Molde kommune bør fortsatt prioritere arbeidet med ytterligere å redusere gruppestørrelsen i samsvar med kommunalt vedtatte mål, og ha særlig oppmerksomhet på 1.- 4. trinn i jf. opplæringslovens § 1-3.
- Molde kommune bør vurdere å presentere data både for gruppestørrelse 1 (inkludert spesialundervisning m.m.) og 2 (ordinær undervisning) fordelt på skoler og trinn for dermed å ha større fokus på tilstanden ved de ulike skolene.

Rektor – skoleledelse

Rektorene har mange ulike roller. Inntrykket er at rektorene er bevisst på de ulike rollene og ønsker å balansere disse og sikre nødvendig tid også til pedagogisk ledelse, som kanskje er den rollen som i størst grad er under press. Rektorene har delvis gjennomført lederutdanning. Det er lagt til rette for samarbeid mellom skolene noe som framstår som positivt og effektivt.

Anbefaling

- Kommunen bør vurdere hvordan rektor og skolen samlet kan avlastes for oppgaver. (strengere prioritering, nettverkssamarbeid, støttefunksjoner, lederstruktur etc.)

Organisering og styring – ansvarsfordeling

Den overordnede styringen/ledelsen blir ivaretatt av flere på rådmannsnivå. Modellen krever tett samarbeid mellom de som innehar ulike funksjoner og roller. Det er flere arena/fora for avklaringer. Ansvarsfordelingen framstår noe uklar.

Anbefaling

- Ansvarsfordeling og roller på rådmannsnivå bør vurderes nærmere.

Plan- og styringssystemet

Innenfor skoleområdet er det en lokal og en nasjonal styringslinje. Det er en utfordring å samordne dette på en hensiktsmessig måte. Når det gjelder kvalitetsutvikling, er det etablert nasjonale system. Kommunen har også sitt kvalitetssystem som det blir arbeidet med å utvikle videre. Kommunen har startet arbeidet med samordning av blant annet ulike styringsdokument på skoleområdet. Det kan også være behov for en samordning på skolenivå som tar hensyn til skoleåret, og som samordner ulike overordna føringer og styringsdokument i større grad.

Anbefaling

- Kommunen bør prioritere arbeidet med å samordne plan- og styringssystemet med tanke på forenkling og for å bli tydeligere på koblingen mellom mål og prioriterte områder og økonomi.

Avgrensing – metode

Det er mange forhold som vil være viktig for kvaliteten i grunnskolen. Vi har for eksempel ikke vurdert relasjonen lærer og elver som også vil være sentral. I rapporten har vi i tillegg til dokumentanalyser i stor grad tatt utgangspunkt i skolenes ståsted i første rekke representert ved rektor. Vi har også behandlet mange tema uten at vi har gått i dybden med tanke på ytterligere dokumentasjon. Kommunen må i sine vurderinger ta flere hensyn og vil kunne gå grundigere inn i problemstillingene.

2 Innledning

2.1 Bakgrunn

Kontrollutvalget skal blant annet påse at det gjennomføres forvaltningsrevisjoner i kommunen¹. Kontrollutvalget i Molde kommune har bestilt et forvaltningsrevisjonsprosjekt om Kvalitet i grunnskoleopplæringen fra Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal².

2.2 Bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjekt

Kommunens revisor har som en av sine oppgaver å utføre forvaltningsrevisjon, jf. kommuneloven § 78 nr. 2 og forskrift om revisjon kap. 3 §§ 6–8. Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger, jf. kommuneloven § 77 nr. 4.

Molde kommune har vedtatt overordnet plan for forvaltningsrevisjon for 2012–2015. Kontrollutvalget har videre vedtatt å prioritere et forvaltningsrevisjonsprosjekt om Kvalitet i grunnskoleopplæringa i Molde kommune og bestille dette fra Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal.

2.3 Kvalitet generelt

Overordna mål

St.meld. 31 (2007-2008) "Kvalitet i skolen" peker på at kvalitet i grunnopplæringen kjennetegnes av i hvilken grad de ulike målene for grunnopplæringen i samfunnsmandatet faktisk virkeliggjøres. Det går blant annet fram av formålet til opplæringslova (§ 1-1) at:

"Elevane og lærlingane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre livs sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet."

Læringsplakaten gir med utgangspunkt i opplæringslova med forskrifter og læreplanverket for kunnskapsløftet oversikt over sentrale mål eller prinsipp for læring. Statsbudsjettet Prop. 1 S (2012–2013) gir blant annet også oversikt over sentrale mål og prioriteringer. I tillegg vil kommunale mål og prioriteringer være sentrale.

Måling av kvalitet

St.meld. 31 (2007-2008) "Kvalitet i skolen" sier blant annet følgende:

Vurdering av kvaliteten i grunnopplæringen byr på mange utfordringer. Ikke alle sider ved kvaliteten i skolen lar seg måle. Etableringen av nye målemetoder og -systemer har imidlertid gitt ny og viktig kunnskap for nasjonale utdanningsmyndigheter og for sektoren. Denne kunnskapen er det viktig å utnytte for å oppnå forbedringer på de områdene som er vurdert. Samtidig er det viktig å understreke at en rekke mål for norsk skole, både faglige og de som gjelder verdier og holdninger, ikke er vurdert gjennom slike undersøkelser. På flere områder er det derfor vanskelig å gi gode vurderinger av kvaliteten i norsk skole, både av utviklingen over tid og sammenliknet med andre land.

Hvilke resultat man finner vil være avhengig av hva man velger å måle. Kommunebarometer (Kommunal rapport) viser for eksempel at Molde kommune har hatt en positiv utvikling innenfor grunnskolen fra en plassering på 178 i 2010 til en plassering (blant alle kommunene) på 96 i 2012. Her måles en rekke faktorer som karakterer, trivsel og elever pr PC.

¹ Koml. § 77 nr. 4.

² Kontrollutvalget sak 17/12.

Hva gir økt kvalitet?

Det blir videre diskutert hva som gir økt kvalitet. Kunnskapsdepartementet peker på at for eksempel økonomiske ressurser ikke automatisk fører til bedre skoleresultater. Dette vil også være avhengig av forhold som organisatoriske forhold, hvordan lærerressursen blir brukt, pedagogisk tilnærming og stabilitet. Følgende faktorer er eksempel på hva forskere mener gir gode faglige elevpresentasjoner; undervisning med klare og eksplisitte mål, høye forventninger til alle elevgrupper, tydelige sammenhenger mellom aktivitet og læringsmål og hyppige tilbakemeldinger underveis i opplæringen.

2.4 Problemstillinger og revisjonskriterier

Problemstillinger

Rapporten vil ha fokus på følgende problemstillinger:

1. Hvordan vurderes kvaliteten ved skolene og hva sier kvalitetsmålingene om resultat kvaliteten ved skolene i Molde kommune? Hvordan arbeider kommunen med å følge opp og bedre kvaliteten, og er dette arbeidet i samsvar med krav i regelverket?
 - Strukturkvalitet: *beskrivelse av virksomhetens ytre forutsetninger – blant annet skolebygg, personaltetthet, kompetanse, ressurser.*
 - Prosesskvalitet: *beskrivelse av virksomhetens indre aktiviteter blant annet arbeidsmiljø, forholdet til foresatte, elevundersøkelser, overganger mellom skoler, ledelse og styring.*
 - Resultatkvalitet: *det en ønsker å oppnå med det pedagogiske arbeidet blant annet Nasjonale prøver, Kunnskapsløftet, grunnskolepoeng og gjennomføring/overgang til videregående skole.*
2. Får elevene den spesialundervisningen de har krav på?

Problemstillingene blir nærmere konkretisert under de ulike tema.

Revisjonskriterier

Sentrale revisjonskriterier er kommuneloven, opplæringsloven med tilhørende forskrifter og veileder for spesialundervisning i grunnskolen og videregående opplæring. Videre skoleeiers årlige rapport om tilstanden i grunnskoleopplæringa og andre sentrale plan og styringsdokumenter i kommunen. Revisjonskriteriene blir nærmere definert under de ulike tema.

2.5 Metode og avgrensning av undersøkelsen

Metode

Gjennomgang av ulike dokumenter, både nasjonale og lokale har vært sentralt. Det har vært oppstartsmøte der rådmann, kommunalsjef drift- og forvaltning og fagsjef skole møtte. I tillegg har det vært flere samtaler med fagsjef skole og en samtale med to rektorer. Det har også vært et møte med kvalitetssjef. Det er sendt spørreskjema til alle de 12 rektorene. Alle med unntak av en har svart. Spørreskjemaet gikk i tillegg til tillitsvalgte ved skolene og hovedtillitsvalgt. Her har tre svart. Det ble også sendt eget spørreskjema til FAU lederne/foreldrerepresentant i Samarbeidsutvalget og kommunalt foreldreutvalg. Her kom det inn tre svar.

I rapporten har vi i tillegg til dokumentanalyser i stor grad tatt utgangspunkt i skolenes ståsted, i første rekke representert ved rektor. Vi har også behandlet mange tema uten at vi har

gått i dybden med tanke på ytterligere dokumentasjon. Kommunen må i sine vurderinger ta flere hensyn og vil kunne gå grundigere inn i problemstillingene.

Avgrensing

Det er mange forhold man kan komme inn på når kvalitet er tema. Nedenfor følger noen eksempler på hva vi ikke har tatt med:

- Pedagogisk utstyr og læremidler - IKT-verktøy
- Tilsyn, klage og avvik – og oppfølgingen av disse
- Skole – næringsliv – kulturskole
- Kunnskapsløftet – oppfølging av læreplaner
- Klasseledelse – relasjon lærer-elev

Vi foretar ingen vurdering av skolefritidsordningen eller av voksenopplæringen.

2.6 Skoler i Molde – status

Det er 7 barneskoler, 3 kombinerte barne- og ungdomsskoler og 2 ungdomsskoler i Molde. Skolene har ulik størrelse og har budsjett som varierer mellom vel 4 mill kroner til vel 26 mill kroner. Totalrammen for grunnskolen i Molde kommune er 227,5 mill kroner (2012). Det er 263 lærerårsverk og 31 assistenter. Barn i alderen 6-15 år var i 2011 vel 3100. Forventa tall i perioden 2013-15 er ca 3000. (Budsjett 2012)

Nøkkeltall Skoler i Molde

	Elever 2010/ 2012*	Budsjett 2012 *	Årsverk 2011**
Fagseksjon skole		22,9	
Bekkevoll ungdomsskole	470 / 482	27,8	45,9
Bergmo ungdomsskole	335 / 293	20,5	35,0
Bolsøya skole	64 / 71	5,3	10,4
Sekken oppvekstsenter	19 / 23	4,5	7,9
Sellanrå skole	327 / 312	23,5	45,2
Skjevik barne- og ungdomsskole	238 / 210	17,0	36,1
Kleive oppvekstsenter	69 / 64	11,4	24,0
Kvam skole	192 / 169	12,7	23,4
Kviltorp skole	384 / 413	24,8	53,4
Langmyra skole	486 / 471	26,1	54,1
Nordbyen skole	279 / 271	18,9	41,6
Vågsetra barne- og ungdomsskole	277 / 269	17,7	33,0
I alt	3140 / 3048	233,1	

*Budsjett 2013/ økonomiplan 2013-2016 – elever pr 1. oktober 2012 – revidert budsjett 2012

Budsjett 2011 – elever pr 1 oktober 2010 ** Årsmelding 2011

2.7 Høring

Et utkast til rapport har vært forelagt Molde kommune ved rådmannen. Det har vært høringsmøte med rådmannen 18. desember 2012. Rådmannens høringssvar følger vedlagt. Det er ikke foretatt endringer i rapporten etter vedlagte høringssvar.

3 Resultatkvalitet

3.1 Problemstilling og revisjonskriterier

Problemstilling

Hvordan er elevenes læringsutbytte og læringsresultater?

Revisjonskriterier

- Molde kommunes resultat og måloppnåelse på nasjonale kvalitetsindikatorer. (nasjonale prøver, grunnskolepoeng, overgang til videregående skole, standpunkt og eksamens karakterer)
- Skolenes oppfølging for å bedre resultatene på de områder der skolens resultater ikke er tilfredsstillende.

3.2 Elevresultater

Skoleporten gir oversikt over standpunkt-karakter, eksamensresultat, grunnskolepoeng på skolenivå – med mindre skolene er svært små. Nasjonale prøver blir bare presentert på kommunenivå. Nasjonale prøver og kartleggingsprøver har ulike formål, men begge prøveformer er en del av undervisvurderingen og skal være til hjelp for skolen og lærerne.

Det er fastsatt i opplæringsloven at skoleeier plikter å utarbeide en årlig rapport om tilstanden i opplæringen, jf opplæringsloven § 13-10. I tilstandsrapport for 2011 for Molde kommune blir det blant annet sagt følgende:

- ”Gjennomgående ser vi at Molde kommune ligger på fylkes- og landssnittet i nasjonale prøver og ulike kartlegginger, men vi ligger under på flere av de kommunalt satte målene. Når det gjelder sluttvurderingen (karakterer), når jentene de gjennomsnittlige kommunale karaktermålene som er vedtatt for eksamenskarakterer i matematikk, ellers ligger resultatene både for gutter og jenter under de målene som er satt. Molde kommune har likevel en større andel av sine ungdommer i videregående opplæring enn snitt-tallene både for fylket og landet som helhet.”
- ”Mange elever får ikke nok utfordringer i skolen. Det gjelder elever på alle nivåer – både de som presenterer høyt og de som sliter..... I skolen er det generelt store utfordringer i realfagene” (s 7)
- ”Vi registrerer utfordringer med å nå de kommunale målene. Vi har varierende grad av måloppnåelse både innad på skoler og mellom skoler. Elevresultatene for Molde kommune er gjennomgående på landsnittet, men med bakgrunn i sosiokulturelle forhold, ville en forventet et noe høyere nivå. En mer krevende driftssituasjon vil ikke tilrettelegge for en høyere måloppnåelse.”
- ”Forskjeller i resultater mellom skolene kan skyldes både ulik elevsammensetning, tilfeldige svingninger fra år til år, og forskjeller i skolers evne til å fremme elevenes utvikling. Skolene som skårer høyest på indikatorene gir ikke nødvendigvis det beste bidraget til elevenes læring.”

Kartlegging i grunnskolen

Formålet med kartleggingsprøver er å undersøke om det er enkelte elever som trenger ekstra oppfølging i ferdigheter og fag. Informasjonen fra kartleggingsprøvene skal brukes av skolen og lærerne for å identifisere elever med særskilte utfordringer, slik at de kan få ekstra oppfølging. (Utdanningsdirektoratet)

Lesekartleggingsprøver på 1. og 2. trinn Molde kommune viser følgende:

Prosent over kritisk grense	1. trinn	2. trinn
Lokale mål	90 %	90 %
Resultat	88 %	91 %

Resultatene viser at elevene ligger nært de kommunale målene. Det er forholdsvis små variasjoner fra år til år. (Tilstandsrapport 2011)

Nasjonale prøver

Tilstandsrapporten viste tall for høsten 2011. Det foreligger nå også tall for høsten 2012.

5. trinn – engelsk, lesing, regning

Nasjonale prøver for 5. trinnet viser at Molde kommune ligger stabilt på landsgjennomsnittet. I 2012 ligger derimot Molde kommune under landsgjennomsnittet for engelsk. Kommunen har for 2012/2013 ikke nådd målene satt for de ulike mestringsnivåene. Særlig engelsk skiller seg negativt ut.

8. trinn – engelsk, lesing, regning

Nasjonale prøver for ungdomstrinnet viser at Molde ligger like over landsgjennomsnittet. Dette har vært stabilt over flere år. Kommunen har for 2012/2013 ikke nådd målene satt for de ulike mestringsnivåene, med unntak for målet satt for mestringsnivå 5 for engelsk.

Karakterer

Molde kommune har følgende kvalitetsmål: Resultatet for avgangsprøven i grunnskolen ligger over landsgjennomsnittet. Målt i eksamen jf resultat i tabellen nedenfor, viser at Molde kommune når resultatet for norsk hovedmål skriftlig og engelsk skriftlig. Når det gjelder matematikk, nådde kommunen målet i 2010/2011, men ikke for 2011/2012. Med unntak for matematikk der det har vært en negativ utvikling, har det ellers vært en positiv eller stabil utvikling fra 2010/2011 til 2011/2012.

Matematikk, norsk og engelsk (2011/2012) Skoleporten

	Molde 2010/2011	Molde 2011/2012	Landet 2011/2012
Norsk hovedmål standpunkt	3,8	4,0	3,9
Norsk hovedmål skriftlig eksamen	3,7	3,7	3,4
Norsk muntlig standpunkt	3,9	4,1	4,1
Matematikk standpunkt	3,5	3,4	3,5
Matematikk skriftlig eksamen	3,3	3,0	3,1
Engelsk skriftlig standpunkt	3,8	4,1	3,9
Engelsk skriftlig eksamen	3,9	3,9	3,8

(1-6 der 6 er det beste resultatet)

Grunnskolepoeng resultat

Grunnskolepoengene er summen av alle karakterene elevene får på vitnemålet og er et mål for det samlede læringsutbyttet etter fullført grunnskole. Poengsummen teller når elever søker opptak til videregående skole. Molde kommune hadde et resultat på 40,4 i 2011/2012 og nådde dermed målet på 40. Resultatene fra skolene varierer noe fra år til år. Ser man resultatene samlet for denne perioden, er det ingen skoler som skiller seg ut verken positivt eller negativt.

Grunnskolepoeng – kommunalt mål 40.

	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Landet	39,7	39,5	39,9	39,9	40,0
Møre og Romsdal	40,3	39,6	40,1	40,1	40,3
Molde	39,7	39,2	39,2	39,1	40,4
Bekkevoll	38,8	40,3	39,5	38,5	40,6
Bergmo	39,8	38,3	39,4	39,6	40,5
Skjevik	40,2	38,6	39,4	37,7	40,3
Vågsetra	41,9	38,8	38,1	41,0	39,3

Gjennomføring

Utdanningsdirektoratet anbefaler skoleeiere å ta med denne indikatoren: Overgang fra grunnskole til videregående opplæring. Dette blir målt i prosentandel av elevkullet som er registrert i videregående opplæring høsten etter uteksaminering fra grunnskolen:

Molde kommune	Kommunegruppe 13	Møre og Romsdal	Nasjonalt
98,9	96,5	97,9	96,6

(Tilstandsrapporten 2011 s 42)

Det gode resultatet for Molde kommune blir blant annet forklart med at Molde kommune har mange kompetansearbeidsplasser og befolkningens sosiokulturelle sammensetning.

(Tilstandsrapport 2011)

Med bakgrunn i frafall i videregående skole har departementet tatt initiativ til Ny GIV. (grunnleggende lese-, skrive- og regneopplæring) Satsingen vil i løpet 2013 omfatte alle ungdomsskoler og videregående skoler i landet. Molde kommune har deltatt i prosjektet fra 2011. (Ny giv – kunnskapsdepartementet - Ny giv – Møre og Romsdal fylkeskommune)

Tiltak/oppfølging

Det blir i tilstandsrapporten skissert en rekke tiltak/oppfølging for å bedre resultatet. (se vedlegg) Kommunestyret gjorde i Sak 69/12 blant annet slikt vedtak:

- Ulike tiltak omtalt i saksutredning/tilstandsrapport blir vurdert inn mot budsjett for 2013 og økonomiplan 2013-2016.

3.3 Skolenes vurdering

Skolene gir uttrykk for at det blir arbeidet systematisk med oppfølging av resultatene og for å finne tiltak tilpasset resultatet for egen skole. Resultatene blir tatt opp i ulike fora, og konkrete tiltak blir satt i verk. (fagkurs for elevene, skoling av personalet etc)

Skolene har noe ulike rutiner, og omfanget av oppfølging kan variere noe mellom skolene. En skole hadde nettopp startet med slik oppfølging. Det blir blant annet understreket at det er viktig å finne årsaker til evt dårlig resultat. Noen trekker fram at nasjonale prøver etc kan være et ”smalt” mål, men at det likevel er et nyttig redskap, fordi man kan stille sentrale spørsmål om hvorfor resultatet blir som det blir, og hva man kan ta tak i for å bedre resultatet.

3.4 Vurdering og anbefaling

Vurdering

Molde kommune ligger jevnt over rundt landsgjennomsnittet og når bare delvis de kommunale målene som er satt. Det blir pekt på at Molde kommune burde ha forutsetninger for å ligge over landsgjennomsnittet på bakgrunn i sosiokulturelle forhold. Det kan blant

annet på bakgrunn av dette være grunnlag for å se nærmere på årsakene til at kommunen ikke oppnår bedre måloppnåelse.

Skolene følger stort sett opp resultatene for egen skole på en god måte. Lokale diskusjoner om hvordan resultatet kan forbedres på egen skole kan være viktig grunnlag for forbedringer av resultatet på de ulike skolene. Det er positivt at ulike lokale organer blir involvert i disse prosessene.

I tilstandsrapporten blir det pekt på en rekke tiltak som skal bidra til å sikre et bedre resultat. Det er positivt at det også skjer en oppfølging samlet for alle skolene. Mange av tiltakene er allerede igangsatt. Det er et spørsmål om det er tilstrekkelig med ressurser (i vid betydning) til å følge opp alle tiltakene på en god nok måte.

Selv om det ikke er noen automatisk sammenheng mellom økonomiske ressurser og resultater, vil dette likevel være et viktig tema å diskutere. Dette blir i liten grad tatt opp i budsjett for 2013 jf kommunestyrets vedtak om at ulike tiltak omtalt i saksutredning/tilstandsrapport skal vurderes inn mot budsjett for 2013 og økonomiplan 2013-2016. Dette kan trolig gjøres i større grad.

Anbefaling

- Kommunen bør vurdere å analysere årsakene der resultatene for elevene er dårligere enn vedtatte mål.

4 Læringsmiljø – det psykososiale miljøet

4.1 Problemstilling og revisjonskriterier

Problemstilling

I hvilken grad har skolene lyktes med å utvikle et godt læringsmiljø?

Revisjonskriterier

- Molde kommunes resultat og måloppnåelse (elevundersøkelsen).
- Skolenes oppfølging av kravene til det psykososiale miljøet – opplæringslovens § 9a-3 (Det psykososiale miljøet), og § 9 a-4 (Systematisk arbeid for å fremme helse, miljøet og tryggleiken til elevane (internkontroll))
- Skolenes oppfølging for å bedre resultatene. (med særlig fokus på mobbing)

4.2 Læringsmiljø – elevundersøkelsen

Alle elever i grunnskoler og videregående opplæring har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring. En elev må føle trygghet og trivsel for å kunne lære. Å skape et godt læringsmiljø krever en helhetlig innsats fra hele skolesamfunnet, og det er nødvendig med et bredt samarbeid. (Læringsmiljø - Kunnskapsdepartementet Læringsmiljø utdanningsdirektoratet)

Hjemmesiden til Molde kommune omhandler Elevenes psykososiale arbeidsmiljø og har blant annet lagt ut Ordensreglement for skolene i Molde kommune.

Elevundersøkelsen 2010/2011 sammenliknet med 2011/2012 viser en stabil eller negativ utvikling. Resultatet sammenliknet med landet viser at det på noen områder er mer positivt, på noen områder mer negativt og på noen områder samme resultat. Forskjellene er små.

Elevundersøkelsen - resultater

	2010/2011	2011/2012	Landet
Sosial trivsel	4,5	4,4	4,4
Trivsel med lærerne	4,0	3,9	4,1
Mestring	3,9	3,9	3,9
Faglig utfordring	-	4,1	4,0
Elevdemokrati	3,5	3,5	3,6
Fysisk læringsmiljø	3,4	3,3	3,2
Mobbing på skolen	1,4	1,3	1,4
Motivasjon	4,3	4,2	4,2
Faglig veiledning	3,3	3,2	3,4

Skala: 1-5. Høy verdi betyr positivt resultat for alle indeksene unntatt mobbing. Når det gjelder mobbing, betyr lav verdi liten forekomst av mobbing.

Resultat 2010/2011 – tilstandsrapporten for grunnskolen i Molde kommune 2011

Selv om resultatene for 2011/2012 er kjent, er disse ikke med i tilstandsrapporten 2011 siden det bare blir rapportert på det staten etterspør. Andre kommuner tar også med resultatene for 2011/2012. Det er ikke satt lokale mål for alle områdene. Det er heller ikke krav om dette. I høringsutkast til nytt vurderingssystemet er det satt opp lokale mål. (nasjonal nivå, resultat Molde og mål) Resultatene for 2010/2011 viser følgende:

- Trivsel med lærerne: De lokale målene er nådd.
- Faglig veiledning: Det er ikke satt lokale mål. Molde kommune ligger under landsgjennomsnittet.
- Mestring: Det er ikke satt lokale mål. Molde kommune ligger på landsgjennomsnittet.
- Faglig utfordring: Det er ikke satt lokale mål. Molde kommune ligger litt under landsgjennomsnittet.
- Bråk og uro: De lokale målene er ikke nådd.
- Komme for sent til timene: De lokale målene er delvis nådd.
- Mobbing: De lokale målene er ikke nådd. (7. trinn og 10.trinn)

Det er skissert flere tiltak under overskriften tiltak/oppfølging. (se vedlegg)

Mobbing

Regjeringa i samarbeid med sentrale aktører som KS og Foreldreutvalget for grunnopplæringen, har utarbeidet Manifest mot mobbing 2011 – 2014 som skal gjelde for fire år framover. Manifestet legger stor vekt på å forankre mobbearbeidet sterkere lokalt. Målet er at alle barn og unge skal ha et godt og inkluderende oppvekst- og læringsmiljø med nulltoleranse for mobbing. Kommunene er invitert til å bli med på manifestsamarbeidet. Molde kommune er "partner". Kommunens eget tema er:

- Holdningsskapende arbeid med vekt på styrking av det sosiale fellesskapet.
- Mobbing på skolevei og i skolegården og digital mobbing.

Kampanje 2012: "Voksne skaper vennskap" er tema for kampanjen i 2012 i regi av Manifest mot mobbing. Det er egen kampanjeuke. Program mot mobbing tilbyr skolene forskningsbasert kunnskap om hvordan man kan forebygge, avdekke og håndtere mobbing. Sentralt i arbeidet mot mobbing er styrking av lærer-elev-relasjoner, elev-elev-relasjoner og tydelig klasseledelse. Skoler må prioritere arbeidet, og det kreves et samstemt arbeid mellom alle tilsatte, elever, foreldre og skoleeiere. Det er hva som skjer i de daglige møtene med elevene, som teller. (Forskning.no)

Når det gjelder kommunale mål for mobbing, er det for 7. trinn satt til 2 % for "Mobbet en eller flere ganger i uka" og for 10. trinn er det satt til 2 % for "Mobbet flere ganger i uken".

4.3 Skolenes vurdering

På spørsmål om skolen har lyktes med å følge opp kravene i opplæringsloven (det psykososiale miljøet – opplæringslovens § 9a-3) er inntrykket at det blir jobbet mye og kontinuerlig med dette. Noen understreker at det er høy måloppnåelse, og at kravene i opplæringsloven blir oppfylt. Skolene har mange tiltak på gang for å unngå mobbing. (PALS, tydelig klasseledelse, trivselsledere etc) Eksempel fra en skole:

Skolen jobber med mobbing hele året. Lærere og elevrådet er veldig aktiv. Skolen har egen plan. (Under revisjon) Rektor skal vite det med en gang om det skjer noe, og lærer og foreldre trekkes inn. (følger skolens mobbeplan). Klage fra foreldre gir enkeltvedtak – jf lov – det blir vedtatt tiltak, og det er evaluering med frist.

Når det gjelder kravet om systematisk arbeid for å *fremme helsa, miljøet og tryggleiken til elevane* (internkontroll) - opplæringslovens § 9a-4 – viser enkelte skoler til følgende:

- Det er utarbeidet et hefte for rutiner og retningslinjer i forhold til arbeidet for helse, miljø og sikkerhet. Personalet leverer hvert år skriftlig dokumentasjon på at de kjenner innholdet i heftet. Det er utarbeidet risikovurdering.
- Gjennom planverk av ulik art har skolen nedlagt et systematisk arbeid for å kunne ha tiltak å sette inn i ulike situasjoner.
- Vi mener vi oppfyller kravene i loven. Vi arbeider nå med fornying av planer og rutiner på dette området.

Andre skoler peker på konkrete tiltak for å sikre et bedre psykososialt miljø.

Mange skoler jobber systematisk med oppfølging av resultatene og finner tiltak tilpasset lokale forhold. Eksempler:

- Plan- og utviklingstid (med alle lærere til stede) utnyttes hyppigst til refleksjon over ståsted og samling av opplysninger om status. AMU og andre rådsorgan kommer i tillegg.
- Vi bruker hvert år tid på analyse av resultatene fra de nasjonale prøver, brukerundersøkelser og andre undersøkelser / kartlegginger som utføres. Dette kan være tema for lærerpersonalet i plan- og utviklingstiden hver uke. Andre saker tas opp i AMU. Noen saker går også til SU evt. FAU for uttalelse

4.4 Vurdering og anbefaling

Vurdering

Elevundersøkelsen viser at Molde kommune også her ligger rundt landsgjennomsnittet. De lokale målene blir bare delvis nådd. Det er positivt at tilstandsrapporten skisserer en rekke tiltak for å forbedre resultatene. Det er også mange tiltak og prosjekt som allerede er i gang. Skolene bør fortsette det positive arbeidet som er i gang for å sikre et godt læringsmiljø herunder lære av hverandre.

Det er satt lokale mål for mobbing. (2 % en eller flere ganger i uken) Det kan diskuteres om det i stedet for å tallfeste en nedre grense for mobbing, heller bør være fokus på mål som nulltoleranse for mobbing eller reduksjon av mobbing, og videre hva som bør gjøres på skolene for å unngå mobbing. Her blir behovet for kontinuerlig jobbing gjennom hele året, plan og rutiner blant annet trukket fram som viktig. Det er et inntrykk at skolene jobber svært godt og systematisk med skolemiljøet. Her ligger det også godt til rette for å bruke de etablerte rådsorganene, slik mange gjør.

Det ser ut som flere skoler har på plass tilstrekkelig internkontroll i samsvar med krav i opplæringslova § 9a-4. Vi er noe usikker på om alle skolene har dette på plass i tilstrekkelig grad.

Anbefaling

- Skoleeier bør kontrollere om alle skolene oppfyller kravene til internkontroll i samsvar med § 9a-4 i opplæringsloven.

5 Det fysiske miljøet – skolebygg

5.1 Problemstilling og revisjonskriterier

Problemstilling

Hvordan er det fysiske miljøet?

Revisjonskriterie

- Skolenes oppfølging av opplæringsloven § 9a-2 Det fysiske miljøet og § 9 a-4 (Systematisk arbeid for å fremme helse, miljøet og tryggleiken til elevane (internkontroll))

5.2 Fysisk arbeidsmiljø - skolebygg

Det generelle kravet i opplæringsloven (§ 9a-1) er at:

Alle elevar i grunnskolar og vidaregåande skolar har rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring.

Videre er det i samsvar med § 9a-2 blant annet krav om at:

- Skolane skal planleggjast, byggjast, tilretteleggjast og drivast slik at det blir teke omsyn til tryggleiken, helse, trivselen og læringa til elevane.
- Det fysiske miljøet i skolen skal vere i samsvar med dei faglege normene som fagmyndighetene til kvar tid anbefaler. Dersom enkelte miljøtilhøve avviker frå desse normene, må skolen kunne dokumentere at miljøet likevel har tilfredsstillande verknad for helse, trivselen og læringa til elevane.

Molde kommune har blant annet følgende kvalitetsmål: Skolen skal dokumentere tilfredsstillende fysisk miljø. (Vurderingssystem og kvalitetsmål for grunnskolen, 2008-2010)

Kommuneplan 2002-2010 har blant annet følgende strategier for perioden 2007-2011. (Vedtatt 25.10.07. KST sak nr. 79/07):

Kommunen som skoleeier og grunnskoleansvarlig skal sørge for at fysisk miljø og innhold i læringen er best mulig, slik at trivsel og læringsutbytte optimaliseres.

Tilstanden for bygningsmassen/skolebygg går blant annet fram av "Kommuneplanens samfunnsdel 2012-2022 – Utfordringsdokument":

De siste årene er det satset relativt stort både på nybygg og renovering av Moldeskolene. Noen skoler gjenstår som Vågsetra barne- og ungdomsskole og Sellanrå barneskole. I Årølia vil det være behov for ny skole, også for å avlaste Kviltorp barneskole hvor elevtallet er økende. Utfordringene i Moldeskolen vil ellers på sikt, som for barnehage være knyttet til variasjon i bosettingsmønsteret med etterfølgende variasjon i elevtall ved skolene. Krav til fleksibilitet og langtidsplanlegging vil bli en stadig større utfordring. Dette vil også gjelde fortløpende vurdering av skolekretsenes størrelse og utstrekning.

Det går fram av tilstandsrapport 2011(s 17) følgende:

”Vi har gjennom nybygg og renovering fått på plass gode skoleanlegg i kommunen med et par unntak, som står for tur for oppgradering.”

Skolebygg

Kommunen skal godkjenne skolebygg. Av Molde kommune sine skoler er det to som er midlertidig godkjent. (Bolsøya og Langmyra) De andre skolene er godkjent. Noen av skolene har godkjenning fra 1998. (Kvam og Vågsetra) (Skoleklima)

Arbeidstilsynet har gjennomført tilsyn i flere kommuner de siste årene. (85 % av skolene fikk ett eller flere pålegg). Arbeidstilsynet har ikke gjennomført tilsyn i Molde kommune.

Elevene får i elevundersøkelsen spørsmål om inneklima. Ungdommene ved de tre ungdomsskolene i Molde kommune er middels tilfreds. Barna ved fem barneskoler er middels tilfreds, men det er lav tilfredshet ved en skole. (Inneluft får dårligst skår.)

5.3 Skolenes vurdering

Skolene melder tilbake at skolen i stor grad lykkes med å følge opp kravene i opplæringsloven. Det er mange positive tilbakemeldinger. Det blir framhevet at Molde kommune har gjort mye for å oppgradere skolenes bygningsmessig. Det blir pekt på noen utfordringer knyttet til ventilasjon og luftkvalitet. Det blir ellers vist til utfordringer knyttet til ansvaret for eiendomsmassen og vaktmestertjenester, og at bygningsmassen kan være lite fleksibel.

5.4 Vurdering og anbefaling

Vurdering

Molde kommune har brukt mye ressurser på renovering av skolene. Kvaliteten her blir vurdert som god.

Det vil være viktig å sikre at system for dokumentasjon av at det fysiske miljøet er i samsvar med lovkrav. Det er et spørsmål om dette er på plass jf også kommentar under avsnittet om psykososialt arbeidsmiljø foran. Når det gjelder kommunens godkjenning av skolebygg, bør kommunen vurdere om ikke dette bør skje oftere. Vi viser her til at to skoler har godkjenning fra 1998.

Vi viser ellers til Arbeidstilsynets tilsyn. Arbeidstilsynet har ikke gjennomført tilsyn i Molde kommune, men det kan være noe å lære av disse tilsynene. Arbeidstilsynet etterspurte redegjørelser og skriftlig dokumentasjon i forhold til blant annet kommunens system for kartlegging, risikovurdering og oppfølging av inneklima og forhold som innvirker på inneklima i kommunens skoler (fordeling av roller og ansvar mellom skolene og kommunen). (Eksempel tilsynsrapport - Aukra) Med bakgrunn i elevundersøkelsen kan dette også være ønskelig.

Anbefaling

- Skoleeier bør kontrollere om alle skolene oppfyller kravene til internkontroll i samsvar med § 9a-4 i opplæringsloven.

6 Tilpasset opplæring og tidlig innsats

6.1 Problemstilling og revisjonskriterier

Problemstilling

I hvilken grad lykkes skolene med tidlig innsats og tilpasset opplæring?

Revisjonskriterie

- Skolenes arbeid og rammevilkår for å sikre tidlig innsats og tilpasset opplæring i samsvar med opplæringslova § 1-3.

Opplæringslova § 1-3 stiller krav om tilpassa opplæring og tidlig innsats:

Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven, lærlingen og lære kandidaten. På 1. til 4. årstrinn skal kommunen sørge for at den tilpassa opplæringa i norsk eller samisk og matematikk mellom anna inneber særleg høg lærartettleik, og er særleg retta mot elevar med svak dugleik i lesing og rekning.

6.2 Tidlig innsats

Tidlig innsats må forstås som innsats på et tidlig tidspunkt i et barns liv, og tidlig inngripen når problemer oppstår eller avdekkes i førskolealder, i løpet av grunnopplæringen eller i voksen alder. (St meld nr 16 (2006-2007) s 10) Det skal mobiliseres ekstra støtte med en gang det oppstår behov for det. Tidlig innsats vurderes som en nøkkel i regjeringens arbeid med å forbedre utdanningssystemets evne til å møte den enkeltes elevs behov gjennom å tilrettelegge opplæringen på en god måte. (Veileder spesialundervisning utdanningsdirektoratet)

For å nå målet om at alle elever som går ut av grunnskolen skal mestre grunnleggende ferdigheter som gjør dem i stand til å delta i videre utdanning og arbeidsliv, må skolen prioritere utvikling av grunnleggende ferdigheter tidlig. Tidlig innsats innebærer at det etableres en kultur for å gripe inn tidlig når problemer avdekkes. Kunnskapsdepartementet Det framgår av Statsbudsjettet at det har vært en økt satsing for å sikre at alle barn lærer å lese og regne i løpet av de første skoleårene. Fra høsten 2009 ble det innført en plikt for kommunene til tidlig innsats på 1.–4. trinn. Timetallet er utvidet. Fra 2010 er det tilbud om leksehjelp.

I Tilstandsrapporten 2011 for Molde kommune (s 14) blir det skissert en rekke tiltak:

- Plan for overgang barnehage – skole.
- Overgangssamtaler barneskole – ungdomsskole
- Styrking av ramme 1-4 klasse
- SOL
- Prosjekt læringsledelse/klasseledelse
- Leksehjelpordningen - Leksehjelp
- Foreldreskole
- Pedagogisk støtteteam
- PALS

6.3 Tilpasset opplæring

Alle elever i grunnskolen har rett til å få undervisning som er tilpasset deres evner og forutsetninger. Retten til tilpasset opplæring gjelder både de som trenger ekstra støtte for å få et tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen, og de elevene som har behov for ekstra utfordringer. (Utdanningsspeilet 2012)

Molde kommune har følgende kvalitetsmål: Skolen har ulike læremidler for tilpasset opplæring. (Vurderingssystem og kvalitetsmål for grunnskolen 2008-2010)

Paragraf 1-3 innebærer et generelt krav om at opplæringen skal tilpasses den enkelte elev. Dette gjelder ikke bestemte grupper. Opplæringen skal tilpasses *den enkelte*. Ot.prp.nr.55 (2008-2009) presiserer at

“ved all tilpassa opplæring vil det vere skoleeigaren som skal vurdere og vedta det nærmare innhaldet, ut frå det behovet som ligg føre”.

Veileder til opplæringsloven om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning presiserer:

Prinsippet om tilpasset opplæring gir ikke eleven rett til noen særskilt tilrettelegging, som for eksempel ene-undervisning eller logopedhjelp side 19

Det blir i Ot.prp.nr.55 (2008-2009) vist til at det for å oppfylle plikten til tilpasset opplæring og tidlig innsats er nødvendig å kjenne til elevenes faktiske ferdigheter og kunnskapsnivå. Det er umulig å iverksette målrettede tiltak uten at kunnskaper og ferdigheter kartlegges. Kartleggingsverktøy, eksempelvis elevvurdering og kartleggingsprøver, trekkes fram som viktige hjelpemidler i denne sammenheng. (Kartlegging i grunnskolen)

I St.meld. nr. 16 (2006-2007) omtales tilpasset opplæring slik:

Tilpasset opplæring kjennetegnes av variasjon i bruk av arbeidsoppgaver, lærestoff, arbeidsmåter, læremidler og variasjon i organisering av og intensitet i opplæringen. (s 70) - Tilpasset opplæring skal i all hovedsak skje innenfor rammen av fellesskapet, i klasser eller grupper, og på en måte som er håndterlig for lærerne og skolen, noe som blant annet innebærer en forsvarlig ressursituasjon. (s 74)

Selv om fokus gjerne er på elever som trenger ekstra oppfølging, skal tilpasset opplæring som nemt, omfatte den enkelte eller alle. 17 prosent av ungdomsskoleelevene sier de får for lite faglige utfordringer. (Hver femte elev utfordres for lite)

I Molde kommunes tilstandsrapport 2011 (side 7) blir tilpasset opplæring og spesialundervisning omtalt samlet. Det blir skissert følgende tiltak:

- Felles forståelse mellom skoleeier, skolene og PPT om grensegangen mellom spesialundervisning og ordinær undervisning.
- Prioritere tiltak for tidlig innsats for trinnene 1-4
- Videreutvikle forebyggende tiltak – herunder læringsledelse/klasseledelse
- Vurdere omfang og resultat av spesialundervisningstilbudet – med vekt på organisering og kvalitet
- Foreta revisjon av prinsipper og systemkrav for oppfølging av spesialundervisningsfeltet

6.4 Skolenes vurdering

Tidlig innsats

Kommunen/skolene setter i gang mange tiltak for å sikre tidlig innsats. Ressurser blir satt inn på de laveste trinnene, det er kreative løsninger som aldersblandet grupper og bruk av studenter, det er satsing på lærerens kompetanse og bruk av ulike verktøy som veiledet lesing.

Det blir pekt på flere tiltak som må til for å lykkes, som å "se barnet", bevisstgjøring av personalet, økonomiske rammebetingelser blant annet "frie" ressurser som kan være fleksible til å sette inn der det blir avdekke behov.

Tilpasset opplæring

Skolene gir også mange eksempler på hva skolen gjør for å sikre tilpasset opplæring i samsvar med opplæringslova. Dette er blant annet tilpasset ukeplan, utnyttning av delingstimer, kartlegging, varierte arbeidsmetoder. Eksempel fra en skole:

En dag pr. uke bryter vi opp timeplanen. Dagen deles i tre økter. Matematikk, norsk og engelsk er parallellagt for hele skolen. Vi får til gruppeundervisning med bevisst sammensetning av gruppene. Etter hvert skal vi aldersblande noe i gruppene (de eldste trinnene). Tilpassa opplæring er det sentrale stikkordet bak tiltaket.

Det blir pekt på en rekke tiltak som skal til for å lykkes med tilpasset opplæring; ressurser, god lærerdekning, mulighet for deling i grupper, varierte arbeidsmetoder og verktøy, legge til rette for læring sammen med elever på høyere trinn, erfaringsutveksling mellom lærere, pedagogisk ledelse og elevmedvirkning.

6.5 Vurdering og anbefaling

Vurdering

Tidlig innsats og tilpasset opplæring er sentrale tiltak for å sikre god kvalitet på undervisningen for alle elevene. Skolene skisserer en rekke tiltak som blir satt i gang for å sikre tidlig innsats og tilpassa opplæring. Dette har også fokus i sentrale styringsdokument i kommunen. Noe av denne innsatsen krever økonomiske ressurser. "Frie" ressurser som kan være fleksible til å sette inn der det blir avdekke behov, kan være særlig viktig.

Anbefaling

- Kommunen bør ha fokus på om opplæringslovens § 1-3 om tidlig innsats og tilpasset opplæring blir tilfredsstillende oppfylt.

7 Spesialundervisning

7.1 Problemstilling og revisjonskriterier

Problemstilling

Får elevene den spesialundervisningen de har krav på?

Revisjonskriterier

- Tilpasset opplæring blir iverksatt før spesialundervisning blir vurdert.
- Alle elevene som har vedtak om spesialundervisning får individuell opplæringsplan
- Opplæringsplanen er tydelig på opplæringsmål og arbeidsmetode.
- Det blir etablert samarbeid med foresatte.
- Ventetid fra behov er meldt til tiltak er iverksatt.

7.2 Spesialundervisning

Det går fram av Opplæringslova – spesialundervisning § 5-1 at elever kan har rett til spesialundervisning:

”Elever som ikkje har eller som ikkje kan få tilfredsstillande utbytte av det ordinære opplæringstilbudet, har rett til spesialundervisning”

Spesialundervisning forutsetter enkeltvedtak, individualisert undervisning, planlagt og fulgt opp etter elevens behov. Av de som har enkeltvedtak om spesialundervisning, er det i Molde kommune ca. 69 % gutter (ca. 70 % nasjonalt). (Kjønnsforskjellen er noe redusert de siste skoleårene. Utdanningsspeilet)

Andel elever som får spesialundervisning har økt både nasjonalt og i Molde kommune, og ligger i 2011/2012 på 8,6 % nasjonalt og 8,4 % i Molde kommune.

Andel elever som får spesialundervisning (KOSTRA)

	2009	2010	2011
Molde	6,7	7,2	8,4
Landet	7,8	8,2	8,6

(Budsjet 2013 viser 8,2 % for Molde kommune, der er elever som går på Tøndergård ikke tatt med)

Mens økningen nasjonalt har vært moderat de siste åra, har det vært en større økning i Molde kommune. I flere år lå andelen stabilt på omkring 6 prosent. Fra 2006 har det vært en jevn økning i andelen elever med spesialundervisning. (Utdanningsspeilet)

I løpet av barnetrinnet og utover ungdomstrinnet øker andelen elever med spesialundervisning. Høsten 2011 hadde 4,1 pst. av elevene på 1. trinn enkeltvedtak om spesialundervisning. På 10. trinn var andelen av elever med spesialundervisning 11,6 pst.
Statsbudsjettet

Den største økningen i Molde kommune har kommet på de minste trinnene, særlig 5-7 trinn:

Andel elever som får spesialundervisning (KOSTRA) Molde kommune

	2009	2010	2011
1-4 trinn	4,7	5,9	6,5
5-7 trinn	6,2	7,3	9,1
8-10 trinn	9,0	8,8	9,8

I Utdanningsspeilet 2012 (kap 2) fra Utdanningsdirektoratet står det følgende om forklaring på økningen:

Det er mange ulike forklaringer på den sterke økningen i spesialundervisning og de store kjønnsforskjellene i tildelingen av enkeltvedtak. Det blir pekt på at den enkelte skolen nå har større mulighet til å styre sin ressursbruk, samtidig som det har blitt større oppmerksomhet rundt elevenes læringsresultater. Økt kartlegging av resultater kan bidra til større synliggjøring av elever med behov for tilrettelegging. Samtidig kan et økt fokus på resultater bidra til at det iverksettes tiltak rundt elever med utfordringer for å skjerme læringssituasjonen for resten av elevgruppen.

I Stortingsmeldingen om tidlig innsats for livslang læring blir det fremhevet hvor viktig det er å sette i gang tiltak for eleven på et tidlig tidspunkt, og idet utfordringer oppstår eller blir avdekket. (Utdanningsspeilet kap 1)

Tilstandsrapporten 2011 for Molde kommune skisserte følgende oppfølging/tiltak:

- Tidlig innsats (*se også under punktet over: tidlig innsats/tilpasset opplæring*)
- Møteplasser skole - PPT
- Revisjon av prinsipper og systemkrav for oppfølging av spesialundervisningsfeltet
- Vurdere omfang og resultat av spesialundervisningstilbudet, med vekt på organisering og kvalitet i tilbudet.

Kommunestyret gjorde slikt vedtak Sak 69/12 13. september 2012 om spesialundervisningsfeltet da kommunestyret behandlet tilstandsrapporten

En arbeidsgruppe nedsettes med representasjon fra aktuelle parter. (Skolene, PPT, Drift- og forvaltningsutvalget, arbeidstakerorganisasjoner, kommunalt foreldreutvalg). Mål for arbeidet skal være å klargjøre faglige utfordringer på området fra ulike perspektiver og ståsted. Videre skal det skisseres forslag til tiltak på hvordan kartlegging, behovsvurdering og oppfølging kan videreutvikles. Tydeliggjøring av ansvar og forventninger til samhandling mellom involverte parter er et annet felt for gjennomgang. Videre skal arbeidsgruppen peke på tiltak som på sikt kan være med på å redusere behovet for spesialundervisning. Foreløpig rapport fremlegges i Drift- og forvaltningsutvalget den 12. november. Arbeidet avsluttes innen 1. mars 2013. Rådmannen får fullmakt til å utforme endelig mandat og ramme for arbeidet. Fagseksjon skole er ansvarlig for tilrettelegging og oppfølging.

Molde kommune har rutiner vedrørende spesialundervisning (2009/2010). Det blir der skissert noen premisser for spesialundervisningen, blant annet:

- Tilpasset opplæring skal være iverksatt før spesialundervisning vurderes.
- Individuell opplæringsplan skal være tydelig på opplæringsmål og arbeidsmetode.
- Samarbeid med foresatte er av avgjørende betydning for å nå elevenes opplæringsmål.

Det går fram av Veileder til opplæringsloven om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning at

- Spesialundervisning er en mer omfattende form for tilpasset opplæring, som det er knyttet et enkeltvedtak til.
- Dersom skoleeieren/skolen har satt i verk en rekke organisatoriske eller pedagogiske differensieringstiltak for å sikre at elevene gis tilpasset opplæring, kan det være at den ordinære opplæringen er så tilpasset at eleven ikke har behov for spesialundervisning.
- Skoleeier har ikke adgang til å trekke inn økonomiske hensyn i vurderingen av hvilket opplæringstilbud som vil gi eleven et forsvarlig utbytte av opplæringen. Samtidig er retten til spesialundervisning ikke en rett til et optimalt tilbud, men en rett til et tilbud som gir eleven et forsvarlig utbytte. (s 37)

Det går fram av veileder hvilke rettigheter foreldrene har etter opplæringslovens og forvaltningsloven; (veileder s 41), blant annet:

- Foreldrene/eleven kan kreve undersøkelser av om eleven har behov for spesialundervisning.
- Foreldrene kan kreve sakkyndig vurdering etter at skolen har gjennomført sine undersøkelser.
- Før det utarbeides en sakkyndig vurdering må foreldrene samtykke til at sakkyndig vurdering utarbeides, og samtykke før det treffes enkeltvedtak.
- Foreldrene kan kreve innsyn og klage.

Fylkesmannen gjennomførte 2011 tilsyn innen opplæringsområdet (to skoler) i Molde kommune. (Fylkesmannens tilsynsrapport). Det ble der understreket at enkeltvedtaket må være skriftlig og inneholde blant annet:

- Begrunnelse for hvorfor eleven skal ha spesialundervisning.
- Hvilket omfang spesialundervisningen skal ha, i form av tid.
- Hvilket opplæringstilbud elevene skal ha, og informasjon om klageadgang.

Det skal utarbeides en ny IOP (individuell opplæringsplan) hvert år for alle elever med enkeltvedtak om spesialundervisning. Fylkesmannen støtter planen i Molde kommune om å videreutvikle malene for enkeltvedtak om spesialundervisning.

7.3 Skolenes vurdering

Skolene (seks av tolv) melder tilbake at tilpasset opplæring iverksettes før spesialundervisning. Det blir blant annet sagt følgende:

- Vi ser alltid på hva vi kan tilby av det ordinære/tilpassa tilbudet vi har før vi tenker å søke/snakke om sakkyndig uttale.
- Tilpasset opplæring er noe som alle har krav på etter opplæringsloven.

Alle elever som har rett til spesialundervisning (etter sakkyndig vurdering og enkeltvedtak), får individuelle opplæringsplaner slik loven krever.

Skolene arbeider med å bli bedre og utvikle opplæringsplaner med tydelige opplæringsmål og arbeidsmetode. Det blir vist til at dagens mal skal forbedres i arbeidsgruppe som skal jobbe med spesialundervisning i skolene i Molde.

Det blir etablert samarbeid med foresatte. Eksempel fra en skole:

- Foreldre er delaktig gjennom hele prosessen fra søknad til tildeling og skriving av IOP m/tiltak, også ved rapportskriving (etter hvert semester).

De fleste meldte behov til PPT ender i vedtak. Også elever som ikke trenger spesialundervisning, blir meldt til utredning til PPT for å testes. Det skal ikke fattes enkeltvedtak for elever med spesifikke lese- og skrivevansker uten tilleggsvansker. Elever med spesifikke lese- og skrivevansker blir likevel ivaretatt og får individuelt tilpasset plan og deltar i lesegrupper.

Det varierer hvor lang tid det tar fra behov er meldt til tiltak er iverksatt. Skolene setter gjerne inn egne tiltak før det evt blir gjort vedtak om spesialundervisning. Saksbehandlingstiden hos PPT kan ta måneder. (Eksempel på svar fra skolene: Varierer. Går hurtigere nå enn for noen år siden, men det kan ta mange måneder. Kan ta 3-6 måneder. Revisjonen har ikke kartlagt dette mer systematisk.)

7.4 Vurdering og anbefaling

Vurdering

Skolene har etablert et godt system for å sikre spesialundervisning til elever som har rett på dette. Skolene følger opp lovkravene blant annet på den måten at det blir utarbeidet individuell opplæringsplan og etablert samarbeid med foreldrene.

Skolene legger til rette for å gi tilpasset opplæring i første rekke når dette er tilstrekkelig.

Andelen som får spesialundervisning blant de yngste, har økt. Dette er positivt på den måten at det er tegn på tidlig innsats.

Det er bekymringsfullt at det ikke er mer samsvar mellom økte bevilga midler til spesialundervisning (2 mill) og meldte behov (13 mill kr). (se avsnitt 12) Dette er et rettighetsbasert tilbud, slik at det vil være en grense for kommunens prioriteringer her. Det er videre bekymringsfullt om tilpasset undervisning må gis som spesialundervisning.

Det ser ut som det kan være for lang ventetid for å få tilbud om spesialundervisning. Behandlingstid fra behov blir meldt til vedtak foreligger kan ta måneder. Dette er bekymringsfullt, men det er likevel betryggende at skolene starter opp med tiltak før vedtak foreligger.

Det er positivt at kommunen ser samlet på hvordan spesialundervisningstilbudet skal fungere blant annet kartlegging, behovsvurdering, ansvar og forventninger. Kommunen vil her blant annet kunne klargjøre grunnlaget for spesialpedagogiske støtte og tiltak

Det kan særlig være viktig å arbeide videre med:

- Økt læringsutbytte innenfor rammene av tilpasset opplæring
- Økt kompetanse om hva som fungerer (spesialundervisning/tilpasset undervisning etc)
- Skape økt lokalt handlingsrom for effektiv og fleksibel ressursdisponering jf også avsnittet 6 om tilpasset opplæring og tidlig innsats.

Anbefaling

- Kommunen bør vurdere tiltak for å redusere ventetid for tildeling av spesialundervisning, og forsikre seg om at det ved eventuell lang behandlingstid blir iverksatt aktuelle tiltak før tildeling av spesialundervisning.

8 Samarbeidsparter – Pedagogisk Psykologisk Tjeneste

8.1 Problemstilling og revisjonskriterier

Problemstilling

Hvordan fungerer samarbeidet med PP-tjenesten?

Revisjonskriterie

- PPT fyller begge rollene i samsvar med krav § 5-6 i opplæringslova.

8.2 Pedagogisk psykologisk tjeneste

Skolen har flere samarbeidspartnere blant annet Pedagogisk støtteteam/PST og Skolehelsetjenesten. PST tilbyr rådgivning til barneskolene i Molde i saker som går på tilrettelegging av arbeidsmiljø, lærerveiledning, tilpasning av undervisningsopplegg og lignende. Vi vil her se spesielt på Pedagogisk Psykologisk Tjeneste - PPT

Hver kommune skal ha en pedagogisk-psykologisk tjeneste:

Tenesta skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å leggje opplæringa betre til rette for elevlar med særlege behov. Den pedagogisk-psykologiske tenesta skal sørge for at det blir utarbeidd sakkunnig vurdering der lova krev det. (Opplæringslovens § 5-6).

PP-tjenesten har altså tosidige oppgaver; både utarbeide sakkyndig vurdering/individrettet arbeid og bistå skolen/systemrettet arbeid. (Veileder) Det presenteres i Meld. St. 18 (2010-2011) Læring og fellesskap fire forventninger til PP-tjenesten for å tydeliggjøre mandatet og oppgavene til tjenesten:

- PP-tjenesten er tilgjengelig og bidrar til helhet og sammenheng, arbeider forebyggende, bidrar til tidlig innsats i barnehage og skole og er faglig kompetent tjeneste i alle kommuner og fylkeskommuner

Til disse rådgivende forventningene er det knyttet flere tiltak som i sum innebærer økt veiledning, informasjon og kompetanseutvikling. Det blir også sagt noe om hva som kan gjøres for å bedre informasjon og samarbeid med foreldre og brukere. Et av forslagene er foreldreplakat, et tiltak for å gi helhetlig informasjon til foreldre til barn med behov for særskilt hjelp og støtte i opplæringen.

8.3 Skolenes vurdering

Skolene melder tilbake at PP-tjenesten i stor grad følger opp det individrettede arbeidet på en god måte, men at den sakkyndig vurderingen kan variere, og at det kan ta tid.

Det er mindre av systemrettet arbeid. Det blir pekt på at dette har endret seg i negativ retning, men at både skolene og PPT ønsker å få til dette. Det er nylig blitt informert om at PPT pga nedskjæringer i en tid framover kun vil ta seg av individrettet arbeid. Noen tar opp at det kan være behov for reorganisering.

8.4 Vurdering og anbefaling

Vurdering

PPT klarer i stor grad å fylle rollen på individnivå med sakkunnig vurdering, men i mindre grad på systemnivå som blant annet innebærer forebyggende, rådgiving, kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringa bedre til rette for elever med særlige behov.

Anbefaling

- Kommunen bør vurdere hvordan man i større grad kan sikre at PP-tjenesten klarer å arbeide både individrettet og systemrettet.

9 Helhetlig skoleløp – overgangene

9.1 Problemstilling og revisjonskriterier

Problemstilling

Er det blitt et bedre samarbeid i overgangsfasene mellom barnehage, barne- og ungdomstrinnet, ungdomstrinnet og videregående skole i samsvar med kommuneplanens mål?

Revisjonskriterie

- Skolene har etablert ordninger for å sikre gode overganger.

9.2 Overgangsfasene

Kommuneplan 2002-2010 har blant annet ungdom som satsingsområde. Det er utarbeidet strategier for perioden 2007-2011. (Vedtatt 25.10.07. KST sak nr. 79/07) En av strategiene er:

- Bidra til et bedre samarbeid i overgangsfasene mellom barnehage, barne- og ungdomstrinnet, ungdomstrinnet og videregående skole og mellom videregående skole og høyskole.

OECDs ekspertgruppe peker på at overgangen mellom skoleslagene kommer i tillegg til alle andre endringer ungdom gjennomgår, og anbefaler blant annet styrket samarbeid mellom skoleslagene for å lette overgangen for elevene. (Meld. St. 22 (2010-2011) Motivasjon – Mestring – Muligheter)

Molde kommune har vedtatt retningslinjer for overgang grunnskole - videregående skole.

Molde kommune har også retningslinjer for overgangen mellom barnehage og skole som bygger på de nasjonale føringene "Fra eldst til yngst. Samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole" Molde kommune har deltatt i prosjekt som har som mål å sikre en god og effektiv overgang mellom barneskole og ungdomsskole med overføring av informasjon om eleven så tidlig som mulig. I forslag til revidert plan- og vurderingssystem for grunnskolen i kommunen er dette lagt inn som et gjennomgående tiltak. (Budsjett 2013)

9.3 Skolenes vurdering

Skolene har etablert system/tiltak for å sikre gode overganger mellom barnehage/barneskole, barneskole/ungdomsskole og ungdomsskole/videregående skole. Flere av rektorene viser til at de følger kommunale planer og retningslinjer. Noen har en plan som går ut over den kommunale planen, og videreutvikler dette videre. Trekantsamtale som modell (pedagog i barnehage, kontaktlærer i skole og foreldre) er innført ved noen skoler og ønskes videreført som modell for flere skoler. Det blir vist til flere tiltak som fadderordning, foreldremøte, hospitering.

Skolene påpeker at overgangsrutinene fungerer svært godt, men det er også eksempel på at dette ikke fungerer godt nok i praksis. Det blir pekt på at rutinene er tidkrevende, men svært nyttig. Noen peker på at det er bekymringsfullt at det er lite kartlegging fra barnehagen.

9.4 Vurdering og anbefaling

Vurdering

Kommunen har utarbeidet rutiner og deltatt i prosjekt. Overgangene fungerer godt i følge rektorene. Gode eksempler som trekantsamtaler er utviklet, og ønskes overført til andre skoler. Skolene prøver ut tiltak og lærer av hverandre. Kommunen har fulgt opp kommuneplanen på en god måte selv om det er eksempler på at det ikke fungerer godt nok. Skoleeier må sikre at samarbeidet mellom to enheter/overganger fungerer tilfredsstillende.

Nødvendige kartlegginger så tidlig som formålstjenlig, og informasjonsoverføring mellom nivå kan være viktig for å sikre gode overganger og tidlig innsats. Det bør blant annet sikres at det er tilfredsstillende kartlegging fra barnehage ved overgang til barneskole.

Det positive arbeidet som er i gang for å sikre gode overganger mellom barnehage - barneskole, barneskole - ungdomsskole og ungdomsskole - videregående skoler bør videreutvikles.

10 Brukermedvirkning – samarbeid skole-hjem

10.1 Problemstilling og revisjonskriterier

Problemstilling

I hvilken grad er det etablert et godt samarbeid mellom skole og hjem?

Revisjonskriterier

- Skolene har etablert samarbeidsorgan i samsvar med opplæringsloven.
- Skolen har gode rutiner for informasjon og samarbeid med foresatte i samsvar med mål i vurderingssystem for Molde kommune, 2008-2010
- Skolene kommuniserer foreldrenes rettigheter og hva som forventes av foreldrene.
- Skolene har en aktiv web side for å sikre en positiv tilnærming og god dialog med

innbyggerne. (Kommuneplanen)

10.2 Brukermedvirkning - Samarbeid skole- hjem

Samarbeidet mellom skole og hjem er regulert i opplæringsloven. Det omfatter samarbeid både på individ og systemnivå. Det skal etableres samarbeid med alle foreldre i tillegg til at foreldre skal være representert i ulike samarbeidsorgan. En gjennomgang og utdyping av hva som skal ligge som forutsetninger for samarbeidet mellom hjem og skole, ble blant annet foretatt i St.meld. nr. 30 (2003–2004) *Kultur for læring*. Nasjonalt foreldreutvalg for grunnskolen har også viktige innspill her.

Betydningen av samarbeidet er siden blitt understreket av undersøkelser som viser at foreldre som støtter elevenes læring og fremmer positive holdninger til skolen, bidrar positivt til sitt barns faglige og sosiale utvikling. (St.meld. 31 (2007-2008).)

I Strategi for ungdomstrinnet blir det understreket at foreldrenes positive holdning til utdanning og læring og et godt samarbeid mellom hjem og skole er gunstig både for læringsmiljøet, elevenes motivasjon og læringsresultater. Det forventes at foreldrene blant annet stiller krav og motiverer sine barn og deltar aktivt i skole-hjemsamarbeid. Det forventes at lærerne blant annet samarbeider med kolleger, deler erfaringer, legger til rette for elevmedvirkning og samarbeider med foreldrene om elevenes motivasjon og læring. (Meld. St. 22 (2010-2011) *Motivasjon – Mestring – Muligheter*)

Samarbeid med hjemmet er også sentralt i Læreplanverket for kunnskapsløftet. Det blir understreket at samarbeid mellom skolen og hjemmet er et gjensidig ansvar, men at skolen skal ta initiativ og legge til rette for samarbeidet. Foreldrene/de foresatte skal ha reell mulighet for innflytelse på egne barns læringsarbeid faglig og sosialt. Det må også legges til rette for at foreldrene/de foresatte får nødvendige opplysninger for å kunne delta i reelle drøftinger om utviklingen av skolen. (Oppl.l. § 1-2 og forskrift kap. 3)

Opplæringslova (§ 11-1) regulerer hvilke organer foreldrene skal være representert i:

- Samarbeidsutvalg - to representanter for undervisningspersonalet, en for andre ansatte, to for foreldrerådet, to for elevene og to for kommunen. Samarbeidsutvalget har rett til å uttale seg i alle saker som gjelder skolen.
- Skolemiljøutvalg - elevene, foreldrerådet, de ansatte, skoleledelsen og kommunen skal være representerte. Representantene for elevene og foreldra skal være i flertall. Samarbeidsutvalget kan være skolemiljøutvalg. Skolemiljøutvalget skal medvirke til at skolen, de ansatte, elevene og foreldra tar aktivt del i arbeidet for å skape et godt skolemiljø. Skolemiljøutvalget har rett til å uttale seg i alle saker som gjelder skolemiljøet.
- Foreldreråd - der alle foreldre som har barn i skolen, er medlemmer. Foreldrerådet skal fremme fellesinteressene til foreldrene og medvirke til at elever og foreldre tar aktivt del i arbeidet for å skape godt skolemiljø. Foreldrerådet skal arbeide for å skape godt samhold mellom hjemmet og skolen, legge til rette for trivsel og positiv utvikling hos elevene og skape kontakt mellom skolen og lokalsamfunnet. Foreldrerådet velger et arbeidsutvalg / FAU. (Nasjonalt nettsted: Foreldreutvalg for grunnskolen)

Et godt samarbeid mellom hjem og skole er en viktig forutsetning for at barn og unge skal få et godt læringsmiljø. Hjem og skole har felles nytte av hverandre, og skolen må betrakte foreldrene som jevnbyrdige samarbeidspartnere i utdanningen og oppdragelsen av deres barn. Samarbeidet bidrar til å øke tryggheten og styrke motivasjonen til barnet. (Utdanningsdirektoratet – foreldresamarbeid)

Brukerundersøkelsene gir elever, lærere og foresatte mulighet til å si sin mening om læring og trivsel i opplæringen. (Brukerundersøkelser – Utdanningsdirektoratet) Foreldre får anledning til å svare på spørsmål om hvordan de oppfatter barnets læringsmiljø i skolen, og hvordan samarbeidet mellom hjem og skole fungerer. Det er skolelederne som må ta initiativet til at foreldrene skal ta undersøkelsen. Denne blir gjennomført hvert 3. år. Det er lav svarprosent. (Foreldreundersøkelsen – Utdanningsdirektoratet)

Molde kommune

Molde kommune har i Vurderingssystemet for 2008-2010 – skissert slike mål:

- Skolen har gode rutiner for informasjon og samarbeid med foresatte.
- Foresatte deltar i skolebasert vurdering

Det går fram av strategi for oppfølging av kommuneplanen at kommunen skal:

- Ha en positiv tilnærming og god dialog med innbyggere.

Enhetens mål (balansert målstyring) er blant annet:

- Brukermedvirkning foresatte/KFU
- Aktiv web side

Hjemmesider

Hjemmesiden til Molde kommune har et eget område som omhandler Brukermedvirkning, og på eget område for Skole – hjem samarbeidet ligger også lenke til Retningslinjer for skole – hjem samarbeidet i grunnskolen i Molde kommune. Det er også et eget område som omhandler Skolemiljø og brukermedvirkning. Der ligger videre omtale av prosjekt knyttet til kvalitetskommuneprogrammet: Skolemiljø og brukermedvirkning. På området Skole på internett – får man en samlet oversikt blant annet med lenke til de ulike skolene, ordensreglement etc. Det er også en uoffisiell felles nettside for alle skolene i Molde.

Retningslinjer for skole-hjem samarbeidet

Retningslinjer for skole-hjem samarbeidet følger som vedlegg til vurderingssystem for grunnskole i Molde kommune, og er også sendt på høring i forbindelse med revisjon. Retningslinjene er å se på som en minimumsstandard som alle skoler skal følge opp. Skolene, sammen med foresatte, står fritt til å utvikle dette samarbeidet utover det som er beskrevet. I retningslinjene blir det også vist til Barnelova.

10.3 Skolenes vurdering

Rettigheter og plikter - forventninger

Skolene informerer stort sett om foreldrenes rettigheter og plikter eller hva som forventes av foreldrene. Dette blir formidlet på ulike måter for eksempel i eget skriv, på foreldremøter og utviklingssamtaler. En skole har felles minnepenn til lærerne om hva de bør legge fram på foreldremøte. Det er ikke alle som har utformet noe skriftlig. Informasjon om foreldrenes rettigheter og plikter, eller ulike roller, blir bare av noen skoler utformet i samarbeid med foreldrene.

Foreldrerepresentanter bekrefter at forventninger blant annet blir avklart gjennom velkomstbrev, på ukeplanen, i foreldremøter og utviklingssamtalen. Det blir uttrykt usikkerhet når det gjelder hvor godt den enkelte forelder klarer å fortelle til skolen hvilke forventninger de har, og at det kan virke som kontakten mellom foreldre og skole på ungdomssteget er dårligere enn da barna gikk på barneskolen.

Organer for brukarmedvirkning

Tilbakemeldingene er at elevrådene fungerer godt, og at skolene legger til rette for dette ved at for eksempel rektor eller lærer har ansvar for oppfølgingen. Det er tilbakemelding om at samarbeidsutvalgene stort sett fungerer bra, men mer varierende. (noe fravær) Skolemiljøutvalget fungerer også mer varierende. Inntrykket er at det ikke ved alle skoler er faste møter, men at det innkalles "ved behov". Foreldrerepresentant understreker at elevdeltakelse er viktig.

Noen foreldreråd/FAU (foreldrerådets arbeidsutvalg) fungerer svært godt. Utvalget møtes jevnlig, referat blir skrevet og lagt ut på hjemmesiden. Det er eksempel på at rektor møter fast, men også at FAU "lever sitt eget liv". Det er eksempel på at det er liten aktivitet, og en skole peker på at det kan være vanskelig å få noen til å være medlem. En foreldrerepresentant sier følgende om erfaringer med FAU:

- FAU er nok ikke så synlige for de øvrige foreldrene, og det er nokså vanskelig å få noen til å ta på seg å sitte i FAU. Det er også mye forfall på møtene. Mye god informasjon blir gitt av rektor på møtene. FAU får gitt mange innspill til rektor.

FAU og samarbeidsutvalget bidrar i følge foreldrerepresentanter på mange ulike måter i arbeidet med å utvikle skolen, for eksempel:

- involvert i skolens ulike aktiviteter og arrangementer, uteområdet, lekeapparat
- innspill til skolehverdagen slik som rutiner for vurdering, gjennomføring av foreldremøter og utviklingssamtalen
- foreslår nye lokale tiltak for å bidra til at målene blir oppfylt.

Foreldrene involveres i følge foreldrerepresentantene også på ulike måter i arbeidet med å bedre skolemiljøet herunder arbeidet med å hindre mobbing, for eksempel:

- Informasjon underveis om hva skolen har gjort.
- PALS-dag for elever og foresatte - familiegrupper
- "Regler for orden og trivsel" og "Handlingsplan mot mobbing" tas opp i SU hver høst - behandles og vedtas

Foreldrerepresentanter sitt syn på hvordan følgende kanaler for informasjon/kommunikasjon fungerer:

- Foreldremøter får både positive og negative tilbakemeldinger, blant annet:
 - fungerer godt som informasjonskanal, dvs for info fra skolen til foreldrene. Ikke mye informasjon andre veien. Foreldremøter fungerer dårlig som sosial arena.
- Internett/hjemmeside får også både positive og negative tilbakemeldinger, blant annet:
 - Sjelden oppdateringer som skyldes manglende ressurser til å prioritere hjemmesida. I tillegg sliter skolen med ustabile nettforhold. Det er håp om at dette bedrer seg med bredbånd.
- Utviklingssamtalen får gode tilbakemeldinger, og det blir understreket at samtalen gir generelt mye informasjon om barnets faglige og sosiale utvikling.
- Fronter benyttes ikke av alle skoler. Det blir påpekt at noen foreldre trenger litt mer opplæring her, og at dette bør tas i utviklingssamtalen, ikke på fellesmøter.

Foreldrerepresentanter har blant annet følgende innspill til hvordan skole-hjem samarbeidet kan forbedres:

- Noen lærere bør bli flinkere til å bruke e-post, her må skoleledelsen gi klare forventninger til lærerne. Noen lærere er allerede veldig flinke her med email og sms, men ikke alle.

- Kontaktlærere kan sende status-meldinger om klassen på e-post til foreldre 2-3 ganger pr. semester. Skolen kan lage hyppigere nyhetsbrev, både som ranselpost, og legge på nettsiden.
- Foreldreskole blir nevnt som et positivt tiltak.

10.4 Vurdering og anbefaling

Vurdering

Det er flere tiltak når det gjelder skole-hjem samarbeid både på individ- og systemnivå. Kommunen har utarbeidet felles retningslinjer som minimumskrav. Det blir brukt ulike former for å kommunisere rettigheter og plikter eller gjensidige forventninger. Dette blir ikke alltid gjort skriftlig, og foreldre deltar ikke alltid i avklaringer av forventninger og roller. Det er mulig dette bør samordnes bedre mellom skolene, og i alle fall på hver skole der de ulike rådsorganene bør bli involvert i prosessen. Selv om det blir utarbeidet felles retningslinjer, kan det være lokalt handlingsrom eller muligheter for lokale tilpasninger. Det kan se ut som det kan være tjenlig å bli enda mer tydelig på forventninger begge veier. Foreldre/foresatte bør kanskje i større grad også være målgruppe ved utarbeiding av retningslinjer etc.

Hjemmesidene og mail etc. kan være nyttige verktøy for kommunikasjon. Det bør vurderes om dette bør samordnes bedre for "Moldeskolen" og brukes mer aktivt.

Det bør være en tydelig struktur på de ulike rådsorganene med faste møter, referat, saker etc. Skolen bør tilrettelegg i tilstrekkelig grad. Dette skjer også, men det kan se ut som det skjer i varierende grad. Det kan derfor være behov for å sikre at lovpålagte rådsorgan fungerer godt ved alle skolene.

Anbefaling

- Kommunen bør vurdere å avklare ytterligere forventninger og roller i skole-hjem samarbeidet.

11 Medarbeider – kompetanse – arbeidsmiljø

11.1 Problemstilling og revisjonskriterier

Problemstilling

Har undervisningspersonalet tilfredsstillende kompetanse?

Hvordan er arbeidsmiljø blant personalet?

Hvordan arbeider skolene med å forbedre arbeidsmiljøet?

Hvordan blir medbestemmelse ivaretatt?

Revisjonskriterier

- Undervisningspersonell har relevant faglig og pedagogisk kompetanse inklusiv etter- og videreutdanning. Jf opplæringsloven § 10-1 og § 10-8
- Lokalt kvalitetsmål: Pedagogisk personale har formell kompetanse i de fagene de underviser i. (Vurderingssystem Molde kommune, 2008-2010)
- Resultat på medarbeiderundersøkelser og oppfølgingen av denne.
- Sjukefravær og oppfølgingen for å redusere og hindre sjukefravær.
- Ivaretagelse av medbestemmelse.

11.2 Kompetanse

De ti siste årene har andelen av de totale lærerårsverkene på nasjonalt nivå som ble utført av lærere med godkjent kompetanse, vært stabilt over 94 prosent. (Utdanningsspeilet 2012 Utdanningsdirektoratet). Andel årstimer til undervisning gitt av undervisningspersonale med godkjent utdanning er på vel 99 prosent i Molde kommune (2011-2012). Andelen har vært stabil høy de siste årene. (skoleporten) Vikartimer blir ikke telt med her.

Opplæringslova stiller kompetansekrav til undervisningspersonell og krav til kompetanseutvikling (Opplæringslova – personalet § 10-1 og 10-8). Den som blir tilsett, skal ha relevant faglig og pedagogisk kompetanse, og skoleeier har ansvar for nødvendig kompetanseutvikling. De konkrete kompetansekravene for undervisningspersonell utdypes i Forskrift til opplæringslova.

Det er vedtatt en skjerping av kravet til kompetanse fra 2014. Det blir da både kompetansekrav for å kunne bli *tilsett i undervisningsstilling* (§ 10-1), og kompetansekrav for å kunne *undervise i ulike fag på ulike årstrinn* (§ 10-2). (Utdanningsdepartementet) Fra nasjonalt hold blir betydningen av lærerens kompetanse inklusiv etter- og videreutdanning understreket:

Kompetansen til lærarane er den enkeltfaktoren som har mest å seie for læringa til elevane dersom ein ser bort frå den sosiale bakgrunnen deira. (Statsbudsjettet)

Kunnskapsdepartementet, KS og arbeidstakerorganisasjonene har, som ledd i oppfølging av Strategi for videreutdanning av lærere, blitt enige om en ny avtale for fordeling av kostnadene til vikarmidler, der staten fra august 2012 vil dekke 50 prosent, mens kommunenes og lærernes andel blir 25 prosent. Målet med den nye avtalen er å få flere kommuner til å delta, og det anslås at antallet deltakere hvert år kan økes fra om lag 1500 til 1700 som følge av endringene. Strategidokumentet har tre delmål for den kommende perioden:

- Bedre elevenes resultater i prioriterte fag ved å øke antall lærere som har faglig og fagdidaktisk kompetanse opp til 60 studiepoeng.
- Øke lærernes kompetanse gjennom etterutdanning i prioriterte fag og områder
- Styrke skolelederes kompetanse gjennom det nasjonale rektorprogrammet

Molde kommune har for dette skoleåret satt av midler til å sende to til nasjonalt opplegg for etterutdanning. Det blir ikke satt av midler til videreutdanning i budsjett for 2013.

Det er fra skolesektoren til budsjett 2013 innmeldt behov for 300 000 kr til økte rammer for videreutdanning. Det går fram av rådmannens forslag til budsjett at en reduksjon av rammen til fagseksjon skole på ca. 330 000 krone i hovedsak må tas fra midler til etterutdanning. "Dette kan bety at kommunen utfordrer § 10-8 i opplæringsloven, kommunens ansvar for oppfølging av kompetanseutvikling for tilsatt personale." Det blir lagt opp til å prioritere kompetanseutvikling for tilsatt personale gjennom nettverksbygging som hovedstrategi. Videreutdanning etter statlig modell, jfr. kompetanseutviklingsplan, blir trolig ikke videreført i neste budsjettår pga. økonomi.

Romsdalskommuner har etablert nettverk for kompetanseutvikling. (Kunnskapsnett Romsdal)

Molde kommune har utarbeidet Kompetanseplan for skolen som blir revidert hvert år og politisk behandlet. (Drift- og forvaltningsutvalget). (Kompetanseutviklingsplan 2012-2013, skole)

Vurderingssystem for grunnskolen i Molde kommune (2008-2010) setter mål for formell kompetanse for pedagogisk personale i de fagene de underviser i. (gjelder for noen fag) Status:

Flere skoler har delvis nådd de målene som er satt. Innrapporteringen viser at det fortsatt er behov for at undervisningspersonalet får høyere kompetanse i fagene de underviser i. Dette kan følges opp ved nyansettelser eller ved å tilby ansatte kompetanseheving. Det siste er blitt vanskeligere de siste årene etter omleggingen til et annet system for finansiering av videreutdanning. Det har vært lite ressurser til dette på de siste års budsjetter i Molde kommune. (Tilstandsrapport 2011 side 45)

I Molde kommune har som nevnt, en stor andel av lærerne godkjent utdanning: 99,3 % mot landet 96,4 %. På de fleste skolene i Molde har alle godkjent utdanning. En skole har 98,7 % og en skole har 93,4 %. (skoleporten)

Molde kommune har en høyere andel eldre lærere enn landet ellers:

	Molde	Kommune g 13	Møre og Romsdal	Landet
40 år og yngre	37,3	44,1	39,5	44,1
50 år og eldre	42,5	33,9	39,9	34,1
60 år og eldre	17,7	11,6	14,6	11,9

(KOSTRA 2011)

11.3 Skolenes vurdering av kompetanse

Mange av rektorene bekrefter at det er god kompetanse på skolene og at lærerne har kompetanse i fagene de underviser i. Det er unntak, særlig for vikarer, og behovet for faglig utvikling og påfyll for lærere blir påpekt. Det blir videre vist til utfordringer knyttet til rekruttering og at dette kan bli en stor utfordring for Molde kommune i fremtiden. Betydningen av teamarbeid - gjensidig læring – og veiledning av nyansatte blir trukket fram som viktig.

11.4 Vurdering og anbefaling

Vurdering

Det er positivt at kommunen og skolene tenker kreativt og effektivitet i forhold til kompetanseutvikling. Nettverk, teamarbeid, veiledning etc. kan være nyttige virkemidler for kompetanseutvikling. Det er ikke satt av midler ut over dette. Molde kommune er ”heldig” som har svært god kompetanse blant lærerne. På sikt vil dette være en utfordring jf. alderssammensetningen. Kommunen må vurdere om man oppfyller lovkravet til kompetanseutvikling i tilstrekkelig grad. Vi viser også til lovendring som innebærer både et kompetansekrav for å kunne bli tilsett i undervisningsstilling og kompetansekrav for å kunne undervise i ulike fag på ulike årstrinn. (fra 1. januar 2014)

Kommunen har delvis nådd de lokale målene som er satt for formell kompetanse i de fagene lærerne underviser i.

Det blir vist til at framtidig rekruttering kan være en utfordring. Det er mulig at systemet der skolene ”konkurrerer” med hverandre ikke er tjenlig for samlet rekruttering til skolene. Bruk av kompetanse på tvers av skolene og muligheter for overflytting mellom skolene kan kanskje også virke positivt for rekruttering.

Anbefaling

- Kommunen bør vurdere om man oppfyller kravet om etter- og videreutdanning i opplæringsloven i tilstrekkelig grad.

11.5 Medarbeiderundersøkelse

Medarbeiderundersøkelse skal bidra til læring og kvalitetsutvikling i organisasjonen både i enheten/arbeidsmiljøet og i tjenesten som leveres. Molde kommune har gjennomført medarbeiderundersøkelser flere år. Det er følgende resultat for 2012:

Dimensjoner:	Norge 2012	Molde 2012
Organisering av arbeidet	4,5	4,5
Innhold i jobben	5,0	5,0
Fysiske arbeidsforhold	4,2	4,2
Samarbeid og trivsel med kollegene	5,0	5,0
Mobbing diskriminering og varsling	5,0	4,9
Nærmeste leder	4,6	4,6
Medarbeidersamtale	4,8	4,7
Overordnet ledelse	3,9	4,0
Faglig og personlig utvikling	4,3	4,2
Systemer for lønns- og arbeidstidsordninger	4,0	3,9
Stolthet over egen arbeidsplass	4,8	4,8
Helhetsvurdering	4,6	4,6
Gjennomsnitt	4,6	4,5

(1: svært liten grad; 6: svært stor grad.)

Molde kommune har hatt en positiv utvikling over tid – fra 4,2 i gjennomsnitt i 2006 til 4,5 % i 2012. Molde kommune lå ett prosentpoeng under landsgjennomsnittet både i 2006 og 2012. (I 2008 og 2010 likt med landet.)

Molde kommune ligger i 2012 på de ulike indikatorene omtrent på nivå med landet ellers. Det er best skår på ”innhold i jobben” og ”samarbeid og trivsel med kollegene” (5) og dårligst skår på ”systemer for lønns- og arbeidstidsordninger” (3,9).

Skolene har et resultat i gjennomsnitt som varierer mellom 4,1 til 5,1. Hovedinntrykket er at det har vært en positiv eller stabil utvikling over tid ved de ulike skolene. Det er forholdsvis lav svarprosent på enkelte skoler. Svarprosenten varierer fra 93 % til 43 %. Det er følgende opplegg for oppfølging:

- Leder vurderer materialet for egen del og deler så resultatet med medarbeidere og AMU.
- Tiltak skisseres i tiltaksplan og iverksettes. (2 tiltak som enheten skal fortsette med, altså ting som fungerer og går bra, og 2 tiltak som skal startes opp med for å forbedre det som ikke var så bra i undersøkelsen)

11.6 Skolenes oppfølging av medarbeiderundersøkelsen

Flere skoler har gode resultater. Skolene følger opp medarbeiderundersøkelsene i ulike fora som AMU, plan- og utviklingstid, personalmøte/plenum og styringsgruppe/ledermøte.

Tiltak for forbedring blir foreslått, blant annet mer tid på å gjøre oppgaver, rutiner, avklaring av forventninger og struktur, forhold som går på trivsel og samarbeid og det å skape en begeistringskultur. Det har blant annet kommet fram at lærerne ønsker at ledelsen er mer ute i klassene slik at rektor ser hva lærerne sliter med. Det er litt diskusjon rundt tolkning, hva er bra?

11.7 Sykefravær

Gjennomsnitt for kommunen 2. kvartal 2012 var 8,8 %. Korttidsfravær var 1,1 % og langtidsfravær 7 % (17 dager pluss). Skoler samlet hadde sykefravær på 8,2 % i samme perioden. Korttidsfraværet var 0,8 % og langtidsfraværet 6,7 %. Det er store variasjoner mellom skolene fra 2,6 % til 22,5 %. Dette skyldes i første rekke langtidsfraværet, og at ett sykefravær kan gi store utslag på en liten skole. Korttidsfraværet varierer fra 0 til 2,8. Skolene rapporterer på oppfølging og tiltak for å redusere sykefraværet. (kvartalsrapportering) (Sykefravær)

Molde kommune vil fortsette med fokus på tiltak som skal forebygge og redusere det arbeidsrelaterte fraværet. Enheter med særlige utfordringer vil få tettere oppfølging i tiden fremover. (vedtak i drifts- og forvaltningsutvalget 04.06.12/kommunestyret) Tiltak i kommunen er blant annet IA-avtalen, hospitering, Lean-opplæring (kvalitetsforbedringsmetode for å effektivisere arbeidsprosesser) og utvikling av kultur med utgangspunkt i etiske retningslinjer etc.

11.8 Skolenes oppfølging for å hindre sykefravær

Ved noen av skolene er det lite fravær. Dette gjelder særlig for korttidsfraværet. (Langtidsfraværet er generelt det største problemet.) Skolene gjennomfører ulike tiltak for å redusere sykefraværet som trivselstiltak, håndhygiene, støttende kultur, medarbeidersamtaler, relasjonsorientert ledelse og tett oppfølging av sykemeldte. Det blir også pekt på at rektor må hjelpe til å prioritere oppgaver og gi rom for å gjennomføre oppgaver, fordi det er svært stressende arbeidsdag å være lærer i grunnskole. Det blir vist til at tilrettelegging kan være vanskelig å få til i skolen. Det blir pekt på at økonomiske nedskjæringer med påfølgende større elevgrupper pr lærer og mindre mulighet for å leie inn vikarer ved sykdom, kan være vanskelig å forene med et lavere sykefravær.

11.9 Medbestemmelse

Det er ulike arena der medbestemmelse blir ivaretatt som personalmøter, medarbeidersamtaler og faste møte med tillitsvalgte. Noen vektlegger at medbestemmelse først og fremst er kanalisert via tillitsvalgte. Flere understreker at samarbeidet med tillitsvalgte fungerer tilfredsstillende, men det er ulikt i hvor stor grad tillitsvalgte kommer "tidlig nok" inn i saker. Flere skoleledere påpeker at tillitsvalgte er en ressurs og samarbeidspartner.

11.10 Vurdering og anbefaling

Vurdering

Kommunen har et opplegg for oppfølging av medarbeiderundersøkelsen. Det er positivt om skolene følger opp dette i hele personalgruppa og i ulike fora. Dette skjer også, men kanskje i varierende grad. Det blir pekt på ulike tiltak som blir iverksatt. Oppfølging av medarbeiderundersøkelsen kan aktivt nyttes i forbedringsarbeidet. Det er grunn til å legge merke til at det er ønskelig at ledelsen er ute i klassene. Svarprosenten er forholdsvis lav ved enkelte skoler.

Kommunen har en systematisk oppfølging av sykefraværet der skolene rapporterer om tiltak. Skolene viser også til ulike tiltak som blir iverksatt. Det kan være grunn til å følge med på konsekvensene av økonomiske nedskjæringer med påfølgende større elevgrupper pr lærer og mindre mulighet for å leie inn vikarer ved sykdom. Vikarsituasjonen er krevende. Det er lagt inn 5 % ekstra ressurser til vikarer ved hver skole.

Medbestemmelse kan tolkes "snevert" som formelle krav i forhold til tillitsvalgte og ansatte hjemlet i lov og avtaleverk. I utvida betydning omfatter dette medvirkning generelt i sentrale prosesser etc. Vi har ikke gått særlig grundig inn på dette området, men det kan virke som det er litt usikkerhet knyttet til hva medbestemmelse skal omfatte og hvilke strukturer som bør etableres. Det er mulig det bør tas en runde på dette.

Anbefalinger

- Kommunen bør sikre at tilgangen til vikarer er tilstrekkelig.

12 Ressurser – økonomi – lærertetthet

12.1 Problemstilling og revisjonskriterier

Problemstilling

Hvilke ressurser har skolene?

Revisjonskriterier

- Kommunens vurdering av ressurs situasjonen i plan- og styringsdokument.
- Ressursbruk pr elev - driftsutgifter pr elev.
- Lærertetthet/gruppestørrelse (lærertettheten per elev som måler hvor mye lærerressurser som brukes på en elev i gjennomsnitt). Herunder om kommunens kvalitetsmål nås: Gjennomsnittlig gruppestørrelse 1-4 årstrinn, 5-7 årstrinn og 8-10 årstrinn skal maksimum ligge på snitt-tallet for k-gruppe 13.
- Særlig høy lærertetthet på 1-4 trinn i samsvar med opplæringsloven § 1-3.

12.2 Ressurssituasjonen generelt – kommunens vurdering

"Kommuneplanens samfunnsdel 2012-2022 – Utfordringsdokument" (høringsutkast) skisserer følgende utfordring for skolen: "Sørge for høy kvalitet i grunnskolen i Molde". Det blir blant annet sagt følgende om grunnskolen:

Kostnadsnivået på drift er bl.a. gjennomgående lavere enn snittkostnadene i kommunegruppe 13. Molde er imidlertid kjent for å ha en god skole med generelt høyt læringsmiljø. De viktigste utfordringene synes å være knyttet til basisressursen og rammetimetall, hvor det er spesielt krevende å legge til rette for differensiering og gruppedeling. Molde kommune nærmer seg ellers landsgjennomsnittet når det gjelder omfanget av spesialundervisning. Med relativt lav ramme har skolen etter hvert fått større utfordringer knyttet til spesialundervisning.

Årsrapport 2011 for Molde kommune peker på følgende om ressursutfordringene:

1. Basisressurs for elevoppfølging
2. Spesialundervisningsfeltet
3. Elever med minoritetsspråklig bakgrunn/innføringsklasse
4. Kompetanseutvikling for tilsatt personale
5. Nye tiltak på prioriterte område

I forslag til budsjett for 2013 blir de samme områdene med unntak for punkt 3, trukket fram som områder der Molde kommune har vesentlige utfordringer. I tilstandsrapporten 2011 (kommunestyret 13. september 2012) blir det sagt følgende:

Rådmannen vurderer det slik at Molde kommune har en gjennomgående effektiv ressursbruk på skoleområdet, relatert til elevtall og skolestruktur. Kommunen har de siste årene hatt spesielt store utfordringer med oppfølging av spesialundervisningsfeltet. ...Rådmannen vurderer det slik at Molde kommune har en krevende situasjon når det gjelder ressursbruk i skolen. Den store utfordringen er å stille

tilstrekkelig driftsressurser til rådighet. Nye behov for kommende år er i hovedsak knyttet til spesialundervisning.For skoleåret 2012-13 ble det satt av 793 uketimer til spesialundervisning. Skolene signaliserer behov for ytterligere 169,5 timer tilsvarende 1,7 mill kr for høstsemesteret 2012. Det er videre meldt behov for 3,2 mill kr til assistenter for høstsemesteret. Det blir også pekt på behov for midler til elever i fosterhjem og økte basisressurser.

Tilstandsrapport 2011 – peker på følgende oppfølging/tiltak:

- Iverksette reviderte kriterier og system for ressursfordeling.
- Videreutvikle felles kriterier for rektors skjønnsmessige vurdering av ressursbehov utover basisrammen
- Iverksette revidert krav til skolebasert vurdering - erfaringsdeling og nettverksbygging.
- Skolebruksplan – for effektivisering av ressursbruk.

Kommunestyret vedtok i Budsjettrevisjon 2011 å styrke skoleområdet med 1,4 mill kr: Dette skulle i hovedsak gå til styrking av tidlig innsats for trinnene 1-4. I Budsjett 2012 – økonomiplan 2012-2015 la kommunestyret til grunn en årlig produktivitetsvekst på 1,5 % fra 2012. Kommunestyret vedtok i Budsjettrevisjon II for 2012 en styrking med 0,6 mill kr for skoleområdet. Fagseksjon skole synliggjorde behov for en styrking av skoleområdet for 2012 med 6, 5 mill kroner. (tidliginnsats, spesialundervisning, adm). I Budsjett 2013 (Kommunestyret 13. 09.12) blir skoleområdet på linje med andre sektorer utfordret på rammereduksjon:

Skoleområdet har samlet blitt utfordret på en rammereduksjon på 3,7 mill. kroner. Området har gitt tilbakemelding til rådmannen i eget notat om at et slikt rammetrekk ikke er mulig å gjennomføre. I forhold til gjeldende økonomiplan for 2013, melder området behov for en rammeøkning på 24,1 mill. kroner hvor Molde voksenopplærings andel beløper seg til 3,4 mill. kroner. Det vesentligste av det meldte ressursbehovet gjelder styrking av spesialundervisning på hele 13,0 mill. kroner.

I sak til formannskapet (20. november 2012) Budsjett 2013 foreslår rådmannen en ytterligere reduksjon på 3,7 mill kroner. I alt blir dette en reduksjon av rammene på over 8 mill kroner. Prognosen viser at elevtallet går ned fra 3159 i 2012 til 3064 i 2013. Når det gjelder spesialundervisning, blir dette området styrket med 2 mill kroner. Det blir ikke satt av midler til videreutdanning. Nettverksbygging internt og mellom skolene i kommunen skal erstatte den nasjonale videreutdanningsstrategien som er for ressurskrevende å følge opp innenfor disponible rammer. Ved behandling av budsjett for 2013 i kommunestyret ble skoleområdet styrket med 1,9 mill kroner.

I økonomi- og finansrapport for Molde kommune per 2. tertial 2012 til kommunestyret (25. oktober 2012) går det fram at skoler må gjøre innsparing pga. merforbruk til blant annet spesialundervisning og særskilt språkopplæring. Dette får som konsekvens større elevgrupper og mindre tid til tilpasset opplæring. En prøver å spare ved ikke å leie inn vikarer ved sykdom. Det blir gjort interne omdisponeringer, og det er undervisning i sammenslåtte grupper. Alt langtidsfravær vil heller ikke bli dekket opp. Vakante stillinger gjør at det ikke lenger vil være delingstimer til tilpasset undervisning: ”Tilpasset undervisning må nå gis som spesialundervisning.”

12.3 Driftsutgifter pr elev

Molde kommune bruker mindre ressurser (netto driftsutgifter) pr innbygger 6-15 år enn andre kommuner i samme kommunegruppe. Dette har vært stabilt over flere år.

	Molde	Kommune g 13	Møre og Romsdal	Landet
2009	72 647	77 869	85 473	83 635
2010	78 115	82 025	90 422	89 032
2011	82 742	85 015	93 878	92 213

KOSTRA

Det er store variasjoner i driftsutgifter per elev. 71 prosent av kommunene bruker mellom 80 000 og 120 000 kroner per elev, mens hele 88 prosent av elevene går på skole i disse kommunene. Årsakene til at kostnadene varierer kraftig mellom kommunene, er mange og sammensatte. (prioriteringer, bosettingsmønster, kommunestørrelse, antall elever, andel med innvandrerbakgrunn) (Utdanningsspeilet 2012 s. 27)

12.4 Lærertimer – lærertetthet

Et mye brukt mål for ressursbruken per elev er lærertettheten per elev som måler hvor mye lærerressurser som brukes på en elev i gjennomsnitt. Det er ingen nasjonal bestemt norm om lærertetthet, men det er krav om forsvarlighet i opplæringsloven. (Opplæringslova § 8.2)

Forslaget vedrørende nasjonal bestemmelse om lærertetthet i grunnskolen er p.t. ikke ferdigbehandlet av departementet. Følgende går blant annet fram av høringsnotat (03.10.10):

- Skoleeier kan ikke nøye seg med minimumet av lærertimer (tidligere krav forutsatt videreført) dersom kravet i lov og forskrift om at undervisningsgruppene skal være pedagogisk og sikkerhetsmessig forsvarlig ikke oppfylles.

Spesialundervisning og språkopplæring for språklig minoriteter kan utløse ekstra lærertimer. Dessuten må lærerdekningen være tilstrekkelig for å kunne dekke innholdet i læreplanene og den fastsatte fag- og timefordelingen. (Fag og timefordeling)

Lærertetthet og kvalitet

Interessen for lærertetthet har bakgrunn i en forventet sammenheng mellom lærerens tid til hver enkelt elev og elevenes læringsresultater. Det blir også fremhevet at høy lærertetthet kan bedre arbeidssituasjonen for lærerne og gjøre det enklere å legge til rette for kontinuerlig etter- og videreutdanning uten at det går for mye ut over opplæringen av elevene.

Verken nasjonale eller internasjonale studier viser entydige resultater når det gjelder sammenhengen mellom lærertetthet og lærerresultater. (Utdanningsspeilet.) Derimot synes det å være relativt stor grad av enighet om at det er en positiv sammenheng mellom klassestørrelse og læringsutbytte på de laveste klassetrinnene og at det særlig for de svakeste elevene er viktig med små klasser. (Utdanningsforbundet)

Kunnskapsdepartementet viser til at ulike former for ressurser må samvirke for å oppnå gode resultater, slik som lærertetthet, lærerens kompetanse, organisatoriske forhold, pedagogikk, skolekultur og stabilitet.

Utvikling på nasjonalt nivå

Lærertimene kan gå både til ordinær undervisning og til ulike former for individuell tilrettelegging. (spesialundervisning, språkopplæring etc.) Det meste av økningen i lærertimer til undervisning har gått til individuell tilrettelegging, slik at andelen lærertimer til ordinær undervisning fra 2001–2002 til 2011–2012 har falt fra 79 til 75 prosent. (Statsbudsjettet)

I 2011–2012 gikk 18,3 prosent av lærernes årstimer til undervisning til spesialundervisning. Siden 2002–2003 har andelen av lærernes årstimer som går til spesialundervisning, økt med 19 prosent. Samtidig som ressursbruken til spesialundervisning øker, reduseres antall lærertimer per elev. I 2002–2003 var det i gjennomsnitt 153 årstimer per elev, mens i 2011–2012 hadde dette falt til 129 årstimer per elev som får spesialundervisning. Dette kan skyldes at spesialundervisningen blir gitt i større grupper, eller at timeomfanget hver enkelt elev blir tildelt, har blitt redusert. Halvparten av elevene som får spesialundervisning, får tildelt mellom 2 og 5 timer i uken med lærer. (Utdanningsspeilet 2012 fra Utdanningsdirektoratet)

Gjennomsnittlig antall elever per lærer i en gjennomsnittlig undervisningssituasjon er 13,4 når alle undervisningstimer er medregnet (gruppestørrelse 1), og 16,9 når timer til særskilt norsk og spesialundervisning er ekskludert (gruppestørrelse 2). Gruppestørrelse er nesten uforandret fra 2010–2011 til 2011–2012. (Statsbudsjettet)

I 2009 ble det innført lovfestet krav (opplæringsloven § 1–3) om særlig høy lærertetthet på 1.–4. trinn i norsk og matematikk. Gruppestørrelsene for 1.–4. trinn er om lag uforandret fra 2008–2009 til 2011–2012 slik at effekten av denne lovendringen er lite sporbar på nasjonalt nivå. (Utdanningsspeilet 2012 fra Utdanningsdirektoratet)

De siste årene har det blitt iverksatt en rekke tiltak som isolert sett skulle tilsi flere læreårsverk i skolen (høringsnotatet):

- Timetallet i grunnskolen er økt med 6 timer (norsk, matematikk, engelsk, fleksibel time) – noe som tilsvarer 1400 årsverk på landsbasis (2008 og 2010)
- To timer fysisk aktivitet (2009) – noe som tilsvarer 214 årsverk.
- Kommunens plikt til tidlig innsats på 1-4 trinn (tilpasset opplæring norsk, matematikk etc. skal innebære særlig høy lærertetthet) 2009/2010– kompensasjon til kommunene gav rom for ca. 2000 lærerårsverk.

Molde kommune

I Molde kommune er økt ramme på 1,4 mill kr til 1-4 trinn fordelt ut til skolene i kronebeløp og ikke i forhold til timer. I følge fagsjef skole bruker skolene dette litt forskjellig både i forhold til to-læreroppfølging i enkelt timer og mer generelle delingstimer innen de prioriterte fagene. Samlet ramme utgjør 2,7 stillinger i kommunen. Det er ikke kartlagt direkte hvordan skolene disponerer ressursene.

Det er lokalt kvalitetsmål i Molde kommune at gjennomsnittlig gruppestørrelse 1-4 årstrinn, 5-7 årstrinn og 8-10 årstrinn maksimum skal ligge på snitt-tallet for kommunegruppe 13. Molde kommune har ikke nådd målene samlet og for trinnene 8-10. For de lavere trinnene har det vært en nedgang, og de lokale målene er nådd. Dette gjelder for grupper som inkluderer spesialundervisning og språkopplæring. Jf. tabellen nedenfor.

Gruppestørrelse 1 (inkludert spesialundervisning og språkopplæring)

	2009		2010		2011	
	Molde	K-13	Molde	K-13	Molde	K-13
1-4 trinn	14,7	13,9	13,9	14,0	13,8	13,9
5-7 trinn	14,6	14,3	14,1	14,2	13,6	13,9
8-10 trinn	16,9	16,0	17,5	16,0	16,9	15,5
Snitt 1-10 trinn	15,4	14,7	15,1	14,7	14,7	14,4

K-13 – kommunegruppe 13 – de kommuner det er mest naturlig å sammenligne seg med
Tall henta fra GSI – grunnskolens informasjonssystem - telledato 1.10.

Tabellen nedenfor viser at Molde ligger over landsgjennomsnittet og Møre og Romsdal både for gruppestørrelse 1 (inkludert spesialundervisning m.m.), gruppestørrelse 2 (ordinær undervisning) og elever pr årsverk. Det er forholdsvis store forskjeller mellom skolene. (skoleporten)

2011-12	Lærertetthet 1.-7. trinn *	Lærertetthet 8.-10 trinn *	Lærertetthet ordinær Undervisning **	Elever per årsverk til undervisning 2011/12
Landet	12,9	14,4	16,9	12,1
MogR	12,2	14,0	15,9	11,7
Molde	13,7	16,5	18,0	13,4
Bekkevoll		18,4	20,5	14,1
Bergmo		18,6	22,8	14,3
Bolsøya	12,9		14,2	13,1
Kleive	11,8		13,1	6,2
Kvam	14,8		20,2	13,1
Kviltorp	13,6		16,3	12,0
Langmyra	15,4		17,9	11,7
Nordbyen	14,0		17,2	14,8
Sekken	7,1	6,2	7,0	13,6
Sellanrå	13,1		16,2	15,4
Skjevik	12,7	14,7	17,0	14,1
Vågsetra	16,9	16,7	20,0	15,0

* Gruppestørrelse 1: Lærertetthet beregnes med utgangspunkt i forholdet mellom elevtimer og lærertimer, og gir informasjon om størrelsen på undervisningsgruppen. Indikatoren inkluderer timer til spesialundervisning og timer til særskilt norskopplæring for språklige minoriteter.

* *Gruppestørrelse 2: Her er timer til spesialundervisning og til særskilt norskopplæring for språklige minoriteter tatt ut av både lærertimer og elevtimer i beregningen.

Molde ligger over gjennomsnitt for landet og Møre og Romsdal i perioden fra 2007 og fram til i dag. (ordinær undervisning) Fra 2010/11 til 2011/12 har gruppestørrelsen økt.

Lærertetthet i ordinær undervisning - skoleporten:

	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012
Landet	16,7	16,8	16,6	16,9	16,9
MogR	15,7	15,8	15,8	15,9	15,9
Molde	17,9	18,9	18,3	17,6	18,0
Bekkevoll	20,4	22,6	20,8	20,5	20,5
Bergmo	20,2	22,9	23,3	22,5	22,8
Bolsøya	14,2	15,0	14,8	14,2	14,2
Kleive	14,5	14,5	14,9	11,6	13,1
Kvam	17,1	15,9	15,5	14,8	20,2
Kviltorp	18,8	19,4	18,1	17,0	16,3
Langmyra	17,9	18,7	17,7	16,7	17,7
Nordbyen	16,4	18,1	17,1	16,6	17,2
Sekken	7,5	9,0	9,9	5,9	6,2
Sellanrå	17,7	18,3	17,9	20,3	16,2
Skjevik	16,1	17,7	16,7	16,6	17,0
Vågsetra	18,5	18,5	19,5	18,6	20,0

Fordi elever som mottar spesialundervisning og/eller særskilt norskopplæring ofte får slik opplæring alene eller i egne grupper, vil en beregnet gjennomsnittsstørrelse med utgangspunkt kun i ordinære timer i større grad speile den opplevde situasjonen i skolen for elever flest. (Høringsnotat 3. oktober 2010 s 8)

12.5 Skolenes vurdering

Det er store variasjoner mellom skolene og mellom trinn når det gjelder gruppestørrelse/lærertetthet. Eksempler fra skolene:

- Fra 21 elever til 30 elever.
- Stor variasjon, noen klasser med 29 elever og en lærer i flere timer, den minste klassen har 19 elever.

- 2 lærere på 40-gruppe er det vanligste.
- Skolen har tre paralleller med 20 – 28 elever pr. klasse. Hver lærer er kontaktlærer for 18 -23 elever.
- Flere timer der en lærer kan være alene med ca. 28- 34 elever på enkelte trinn.

Noen skoler vurderer statusen som god eller akseptabel, men ikke alle opplever den som optimal i forhold til for eksempel tilpasset undervisning. Andre beskriver status med ord som *krevende, ikke pedagogisk forsvarlig, bekymringsfullt, forverret seg veldig, presset på den enkelte lærer blir større, grupper er for store med tanke på faglige og sosiale utfordringer hos flere elever*. Det blir også trukket fram at baseskole har lite å spille på.

Det blir pekt på at ressurser kan være ulikt fordelt mellom skolene, men at det blir arbeidet med beregningsmodell for fordeling av ressurser.

12.6 Vurdering og anbefaling

Vurdering

Kommunen selv vurderer den økonomiske ressursituasjon som krevende. I budsjettforslag 2013 blir det pekt på følgende generelle ressursutfordringer for Molde kommune på grunnskoleområdet: basisressurs for elevoppfølging, spesialundervisningsfeltet, kompetanseutvikling for tilsatt personale og nye tiltak på prioriterte område. Målt i driftsutgifter pr elev ligger Molde kommune lavere enn ulike sammenligningsgrupper. Dette har vært stabilt over flere år. Økonomisk ressursbruk gir visse rammer for hva man kan forvente å oppnå. Det er et politisk spørsmål hvor mye som skal brukes til ulike formål i kommunen. Ved behandling av budsjett for 2013 i kommunestyret ble skoleområdet styrket med 1,9 mill kroner.

Molde kommune har ikke nådd målene som er satt for gruppestørrelse/lærertetthet. Fordelt på trinn, gjelder dette for trinnene 8-10. For de lavere trinnene har det vært en nedgang i gruppestørrelse, og de lokale målene er nådd. Dette gjelder for grupper som inkluderer spesialundervisning og språkopplæring. Målt i *ordinær undervisning* ligger Molde over gjennomsnittet for landet og Møre og Romsdal i perioden fra 2007 og fram til i dag. Fra 2010 til 2011 har gruppestørrelsen økt. Det er forholdsvis store forskjeller mellom skolene for både gruppestørrelse 1 (inkludert spesialundervisning m.m.) og 2 (ordinær undervisning). Flere skoler uttrykker bekymring.

Det ser ut som det er en positiv utvikling for de minste trinnene. Det er likevel et spørsmål om dette er tilfredsstillende i forhold til kravet om særlig høy lærertetthet på 1.-4. trinn (norsk og matematikk). Det bør trolig være større fokus på forskjellene mellom skolene. Data bør også presenteres på skolenivå. Det kan se ut som situasjonen er noe ulik på de ulike skolene. Det er derfor positivt at beregningsmodell for fordeling av midler er til vurdering.

Anbefaling

- Molde kommune bør fortsatt prioritere arbeidet med ytterligere å redusere gruppestørrelsen i samsvar med kommunalt vedtatte mål, og ha særlig oppmerksomhet på 1.- 4. trinn i jf. opplæringslovens § 1-3.
- Molde kommune bør vurdere å presentere data både for gruppestørrelse 1 (inkludert spesialundervisning m.m.) og 2 (ordinær undervisning) fordelt på skoler og trinn for dermed å ha større fokus på tilstanden ved de ulike skolene.

13 Rektor – skoleledelse

13.1 Problemstilling og revisjonskriterier

Problemstilling

I hvilken grad klarer rektor å ivareta rollene både som pedagogisk og administrativ leder?

Revisjonskriterier

- Rektorene ivaretar både en faglig, pedagogisk og en administrativ ledelse. Opplæringslova § 9-1
- Skolen har en aktiv pedagogisk ledelse, blant annet synliggjort gjennom videreutdanning i ledelse. (lokalt kvalitetsmål)

13.2 Skoleledelse

Regjeringen har i flere dokumenter og gjennom ulike tiltak framhevet betydningen av ledelse på alle nivåer i skolen. Meld. St. 19 (2009–2010)

Molde kommune har i vurderingssystemet 2008-2010 som mål at skolen har en aktiv pedagogisk ledelse, blant annet synliggjort gjennom videreutdanning i ledelse. Og det er satt kompetansemål i forhold til ledelsens formelle skoleledelseskompetanse.

En undersøkelse viser at 75 % av skolelederne føler at arbeidsbyrden deres har økt, og at de er pålagt langt flere komplekse oppgaver de siste fem årene. (YS Arbeidslivsbarometer 2011)
Delrapport 1 fra Evaluering av den nasjonale rektorutdanning "Ledet til ledelse" sier blant annet følgende om skoleledelse:

- Utviklingen av kvalitet i skolen har høy prioritet, og det er en økende oppmerksomhet mot skoleledelsens betydning. Selv om det har eksistert en rekke tilbud om lederopplæring, fastslo Stortingsmelding nr. 31 (2007 – 2008) «Kvalitet i skolen», at disse programmene var løst koplet til praksis, og at mange skoleledere mangler formell lederopplæring. Stortingsmelding nr. 31 (2007 – 2008) varslet derfor at det skulle opprettes et nasjonalt tilbud for nytilsatte og andre rektorer.
- Rektors rolle som faglig og pedagogisk leder framheves spesielt i Stortingsmelding nr. 31. Denne rollen kan være en utfordring i norsk skole der det tradisjonelt har vært svake tradisjoner for ledelse, og der den enkelte lærers autonomi fortsatt står sterkt. I mange skoler råder det en stilltiende enighet om at ledelsen ikke skal blande seg for mye inn i lærernes arbeid.
- Samtidig har mer desentralisert styring og overgang til tonivå organisering i mange kommuner bidratt til å overføre mange administrative oppgaver fra skoleeier til skoleledelsen, noe som potensielt kan svekke rektors kapasitet for å utøve faglig ledelse.

Signaler i Stortingsmeldinger og Læreplanverk poengteres rektors sentrale rolle som en pedagogisk leder. Det pekes blant annet på at lærere som får hyppige tilbakemeldinger på sitt arbeid og benytter kollektive arbeidsformer, som samarbeider om undervisning og reflekterer over egen praksis, oppnår gode resultater med elevene. Videre kan ikke læreren stå alene i dette arbeidet, men skolefelleskapet må ledes av rektor. (Skolevandring) All erfaring viser at god skoleledelse er avgjørende for arbeidet med kvalitetsutvikling i skolen. (St. melding nr. 30, Kunnskapsdepartementet 2003-2004:27)

13.3 Skolenes vurdering

Rektorene ivaretar mange ulike roller på skolen. Eksempel på oppgaver og roller for rektor:

- Leder/deltaking i ulike grupper og arena, FAU, SU, SAMU, tillitsvalgte,

- Oppfølging av overordna føringer og krav, kommunale pålegg og nye statlige oppgaver
- Personalleder, HMS og AMU.
- Sette i gang tiltak i samråd med personalet - visjonsarbeid, veiledning og støtte.
- Undervisning - aktiv inne i elevsaker – daglig pedagogisk arbeid

Mange trekker fram at det er vanskelig å få nok tid til alle oppgavene. Administrasjon, personalarbeid og utviklingsarbeid tar for eksempel mye tid. Noen trekker fram at det blir brukt minst tid på pedagogisk ledelse. Noen trekker fram at de prioriterer pedagogisk ledelse:

- Jeg vektlegger pedagogisk utviklingsarbeid og en tett oppfølging av de ansattes arbeid.
- Jeg tør å si at skolen har en aktiv pedagogisk ledelse.

En oppsummerer utfordringen slik:

- Utfordringen til rektor er å samle trådene, være synlig for ansatte, elever og foreldre, følge opp kommunale oppgaver og frister og kunne gjøre det innenfor et noenlunde normalt årsverk.

Noen trekker fram mulighet for delegering blant annet til inspektør og avdelingsleder eller teamleder. En påpeker at det er liten mulighet for å delegere oppgaver eller personalledelse.

Når det gjelder rektorenes rammevilkår for å ivareta de ulike rollene blir blant annet følgende trukket fram som en utfordring: ressurs til ledelse, merkantile ressurser, opplæring. En sier det slik:

- Skolens struktur er ikke tilpasset moderne lederskap. Vi mangler klare retningslinjer for team-/avdelingsledere. Skolen skiller seg vel ut f. eks i forhold til at det er rektor som er personalansvarlig for alle; bl.a. med konsekvens at det skal gjennomføres medarbeidersamtaler og oppfølging av den enkelte ansatt.
- Det er svært lett å falle tilbake på administratorrollen, personalrollen, og kanskje følge opp HMS og blyanter og papir. Det er krevende, blir mer og mer operasjonell ledelse og manuelt arbeid, mindre tid til strategisk tenkning. Det at jeg som rektor nå må ta vikartimer og har elevrådet (en rammetime i uka) øker stresset betraktelig.

Det er noe ulike syn på om kommunens stab/støttefunksjoner er tilfredsstillende.

Målet om at skolen har en aktiv pedagogisk ledelse, blant annet synliggjort gjennom videreutdanning i ledelse, er delvis nådd. Flere av rektorene har utdanning med relevans for ledelse. Mye har skjedd de seneste årene. Noen er i gang med utdanning. Dette omfatter også andre sentrale funksjoner på skolen som inspektør og rådgivere.

13.4 Vurdering og anbefaling

Vurdering

Rektorene har mange ulike roller. Inntrykket er at rektorene er bevisst på de ulike rollene og ønsker å balansere disse og sikre nødvendig tid til pedagogisk ledelse, som kanskje er den rollen som i størst grad er under press. Rektorene har delvis gjennomført lederutdanning.

Generelt er det store krav som blir stilt til rektor, både nye statlige oppgaver og krav fra kommunen. Med skolen som resultatenheter går mer tid til administrative oppgaver og ulike møter m.m. i kommunen. Kommunen bør kanskje vurdere hvordan rektor og skolen samlet kan "avlastes". (strenger prioritering, nettverkssamarbeid, støttefunksjoner etc) Fokus på Moldeskolen og hva man kan gjøre i fellesskap, støtter opp under dette. Det etablerte samarbeidet mellom skolene framstår som positivt og effektivt.

Det kan også være grunn til å se nærmere på lederstrukturen i skolen og muligheter for fordeling av oppgaver og delegering. I tillegg til rektor vil det kunne være andre roller som kan ivareta ulike lederfunksjoner m.m. i skolen. (inspektør, avdelingsleder, trinnledere/teamledere, rådgiver etc.). Støttefunksjoner både ved den enkelte skole og i sentral

stab i kommunen kan også være viktige funksjoner å se på. Det kan se ut som skolene opplever situasjonen noe ulikt. Det varierer også hvilke ressurser rektor har rundt seg. Mindre skoler har naturlig nok mindre administrative ressurser. Noen rektorer har også undervisningstimer og stiller opp som vikar.

Anbefaling

- Kommunen bør vurdere hvordan rektor og skolen samlet kan avlastes for oppgaver. (strengere prioritering, nettverkssamarbeid, støttefunksjoner, lederstruktur etc)

14 Organisering og ansvarsfordeling

14.1 Problemstilling og revisjonskriterier

Problemstilling

I hvilken grad er ansvarsfordelingen på overordna nivå avklart og formålstjenlig i forhold til rektor/skolene?

I hvilken grad er det etablert arena for dialog mellom nivå?

Revisjonskriterier

- Det er etablert en rasjonell og effektiv forvaltning (Kommuneloven § 1 Lovens formål)
- Ansvarslinjene og myndighetsfordelingen mellom de ulike ansvarsnivåene er klargjort. (Veileder – om krav til skoleeier)
- Det er etablert arena for dialog og avklaring av forventninger. (Personal og lederhåndbok)

14.2 Organisering og ansvarsfordeling

Politisk organisering

I tillegg til kommunestyret og formannskap er plan- og utviklingsutvalget og drifts- og forvaltningsutvalget de sentrale politiske organene. I nytt reglement for politiske organ, vedtatt av kommunestyret sak 35/2012, blir ansvaret presisert:

- Plan – og utviklingsutvalget: styringsorgan for alle overordnede plan- og utviklingssaker, planleggingen skal være helhetlig, utvalget skal ha fokus på kommunens mål og strategier, spesielt gjelder dette innenfor de områdene som ivaretar kommunes rolle som samfunnsutvikler
- Drift- og forvaltningsutvalget: har den kommunale drift og forvaltning som sitt hovedansvar, skal følge opp driften på enhetene, dette innebærer utføreroppfølging av driften slik den er bestilt gjennom kommunestyrets budsjettvedtak og eventuelle andre vedtak, utvalget skal ha fokus på kommunens mål og strategier, spesielt gjelder dette innenfor de områdene som ivaretar kommunes rolle som tjenesteleverandør, utvalget har spesielt ansvar for å følge opp enhetenes tiltaksplaner.

Organisering og ledelse – Molde kommune

Personal- og lederhåndboka (07.09.10) gir oversikt over leders ansvar og arbeidsoppgaver, og omhandler blant annet: organisering, delegasjon, myndighet. I 2007 ble Molde kommune organisert fullt ut etter 2-nivåmodell med flat struktur og to formelle nivåer; rådmannen og resultatenehetene. Rådmannen opererer som bestiller, og delegerer så mye myndighet som mulig til resultatenehetene. Enhetene fungerer som utførere, og har ansvar for egen drift og måloppnåelse. Enhetene rapporterer så til rådmannen om drift og måloppnåelse.

Rådmannens stab er organisert i avdelinger. De arbeidsoppgavene som følger av bestillerfunksjonen, ivaretas av plan- og utviklingsavdelingen ved seksjon strategi og bestilling. Oppfølgings- og kontrolleroppgavene ivaretas av drifts- og forvaltningsavdelingen.

(Personal og lederhåndbok). Hver avdeling blir ledet av en kommunalsjef. Rådmannsfunksjonen består av rådmannen og de to kommunalsjefene under betegnelsen Rådmannsteamet. (Lederavtale for enhetsledere).

Drifts- og forvaltningsavdelingen har overordnet driftsansvar for hele kommunen samt ansvar for sikring av kvalitetsutvikling, god styring og ledelse, rapportering og oppfølging av alle resultatenehetene i kommunen.

Plan- og utviklingsavdelingen har overordnet system og prosessansvar for all planlegging og tjenesteutvikling i Molde kommune. Avdelingen skal ivareta kommunens helhetlige planlegging, samt legge strategier for utviklingen av kommunale tjenester og tjenesteapparat. Avdelingen består av 6 seksjoner, blant annet fagseksjon skole. Fagsjef skole rapporterer til kommunalsjef for plan- og utviklingsavdelingen. (Personal og lederhåndbok)

Fagseksjon skole har ansvar for å legge til rette for blant annet et godt og tjenlig grunnskoletilbud til elever fra 6- 16 år, gi kompetanseheving til lærere og andre ansatte i samsvar med læreplanene og tilrettelegge for utvikling av lærende skoler (Hjemmeside) Seksjonen skal være en aktiv medspiller for kvalitetsutvikling i grunnskolen, og har også personal og økonomiansvar for pedagogisk støtteteam (PST) (Årsrapport 2011)

Det er i tillegg stabsavdelinger innenfor økonomi, personal og informasjon.

Kvalitetssjef (plan- og utviklingsavdelinga) har det overordnede fagansvaret for Rettesnora – kommunens kvalitetssystem. Det er kvalitetskontakter ved hver enhet. Disse inngår i kvalitetsutvalg for hvert fagområde. Kvalitetskontakt for fagseksjon skole har et koordineringsansvar innenfor skoleområdet. Kvalitetssjef kan også møte i kvalitetsutvalgene. Det er lagt opp til at det skal skje gjensidig læring i nettverkene.

Den generelle bestillingen til enhetslederne i Molde kommune er blant annet å innfri forventninger i lederavtalen og balansert målstyring, bidra til å realisere kommunens mål og strategier gjennom egen tiltaksplan og drive i samsvar med forutsetningene i budsjettet. Molde kommune vektlegger dialog og prosess som avklaringsarena for forventninger til arbeidsutførelse og tjenesteproduksjon. (Personal og lederhåndbok)

Ledersamtalen er enhetsleders medarbeidersamtale. Samtalen holdes mellom enhetsleder og rådmannen (rådmannsteamet), og er en oppfølging av lederavtalen. Samtalen har fokus på resultatoppnåelse knyttet til styringskortet og enhetsleders ledelsesutøvelse.

Rektor er enhetsleder med det ansvar som er lagt til enhetsleder i Molde kommune. Samtidig er rektors rolle regulert i Opplæringsloven paragraf 9-1, som slår fast at hver skole skal ha en forsvarlig faglig, pedagogisk og administrativ ledelse representert ved rektor. Jf avsnittet om rektor.

14.3 Skolenes vurdering

Noen av rektorene mener at oppgave- og ansvarsfordelingen på rådmannsnivå er avklart og formålstjenlig, andre synes dette stort sett er avklart og andre igjen mener at dette ikke er avklart og at det er behov for en gjennomgang og at tidsbruk, prioritering og organisering bør vurderes.

Flere trekker fram at særlig rollen til fagsjef skole bør avklares nærmere. Fagsjef skole deltar ikke i alle fora på overordna nivå der rektorene møter, men er likevel sentral i forhold til rektorene. Det blir blant annet sagt følgende:

- I all hovedsak oppleves det som at fagsjef skole er rådmannens representant i forhold til skoler, men noen ganger kan forholdet virke uavklart.
- Til vanlig er han ikke vår sjef, men i enkelte saker er han rådmannen

Rådmannsmøtene blir i stor grad opplevd som fora for generell informasjon og økonomi med lite tid til drøfting. Kontakten med kommunalsjef er i første rekke knyttet til medarbeidersamtaler.

Rektormøtene (møte med fagsjef skole) og ledermøter med rådmannen (månedlige) blir trukket fram som viktige arena for avklaring av forventninger til arbeidsutførelse og tjenesteproduksjon. Noen nevner også medarbeidersamtalene med kommunalsjef, møte med økonomi og personal i stab og ulike nettverk.

14.4 Vurdering og anbefaling

Vurdering

Ansvarsfordeling

Den overordna styringen/ledelsen blir ivaretatt av flere på rådmannsnivå. Ansvarsfordelingen framstår noe uklar. Fagsjef skole framstår som den mest sentrale aktøren i forhold til oppfølging av skolene, både når det gjelder fag og økonomi. Det er litt usikkert hvilke rolle kommunalsjef drift og forvaltning har i forhold til oppfølging av skolene med unntak for medarbeidersamtalene med rektor/oppfølging av lederavtalen. Fagsjef skole er organisatorisk plassert i plan- og utviklingsavdelingen, men har oppgaver både knyttet til planlegging, utvikling, drift og oppfølging. Det framstår som noe uklart hvilke saker som hører inn under drifts- og forvaltningsavdelingen og plan- og utviklingsavdelingen. Modellen krever tett samarbeid mellom de som innehar ulike funksjoner og roller.

Ansaret for kvalitetsutvikling er lagt til flere lederfunksjoner. Dette er naturlig. Vanligvis vil alle lederfunksjoner ha et helhetlig ansvar og må ta hensyn til både kvalitet og økonomi etc. God samordning og samarbeid blir viktig for å sikre effektiv styring. Dette gjelder for eksempel mellom kvalitetssjefen som har et ansvar for kommunens kvalitetssystem, og fagsjef skole som har et ansvar for kvalitetsvurderingssystemet for skole.

Det er lagt til rette for samordning blant annet ved rådmannens rådsmøte annen hver mandag der følgende møter: rådmann, de to kommunalsjefene, økonomisjef, personalsjef, informasjonssjef. På utvida rådsmøte møter i tillegg kvalitetssjef, budsjettsjef, strategisjef, fagsjef skole.

Møtearena - dialog

Det er flere arena/fora for avklaringer. Fellesmøter der alle enhetslederne møter blir vurdert som nyttig i forhold til helhetsperspektiv på kommunen og gjensidig læring på tvers av sektorene. Rektorkollegiet framstår som positivt, og kan være effektiv i forhold til felles læring, arbeidsdeling og måloppnåelse. Det vil her være fokus på "Moldeskolen". Det kan være noen utfordringer knyttet til samordning/fellesskap kontra lokal autonomi for skolene som er egne resultatenheter. Lokale prosesser og forankring er også viktig. Begge hensyn er likevel noe som bør la seg forene.

Medarbeidersamtaler (i regi av kommunalsjef) og utviklingssamtaler (i regi av fagsjef skole) er ikke etablert på tilsvarende systematiske måte. Disse to samtalene kan ha berøringspunkter. Dette bør kanskje avklares nærmere.

Det har kommet innspill om at møtestrukturen/dialogen mellom skolene og rådmannsnivå/kommunen generelt bør effektiviseres.

Anbefaling

- Ansvarsfordeling og roller på rådmannsnivå bør vurderes nærmere.

15 Plan og styringssystemet

15.1 Problemstilling og revisjonskriterier

Problemstilling

I hvilken grad har kommunen et plan- og styringssystem som gir retning for utvikling av kvalitet i skolen?

Hvilke formelle systemer og praksis for kvalitetsvurdering har kommunen?

Revisjonskriterier

- De overordnede styringsdokumentene gir avklaring av forventninger og mål.
- Det er etablert et formålstjenlig kvalitetssystem.
- Skolene har system for oppfølging av overordnede føringer.
- Tilstandsrapport og kvalitetsvurderingssystem er etablert.

15.2 Overordnet plan og styringssystemet

Det går blant annet fram av Kommuneloven § 5 at kommunen skal utarbeide en samordnet plan for den kommunale virksomhet. Planen skal bygge på en realistisk vurdering av den forventede utvikling i kommunen og de økonomiske ressurser som vil stå til rådighet, slik dette framgår av økonomiplanen. Det går videre fram av § 46 om årsbudsjettet at kommunestyrets prioriteringer, samt de målsettinger og premisser som årsbudsjettet bygger på, skal komme tydelig fram.

Kommuneplan 2002-2010 har blant annet ungdom som satsingsområde. Det er utarbeidet strategier for perioden 2007-2011. (Vedtatt 25.10.07. KST sak nr. 79/07) Ett av de overordnede målene fra kommuneplanen er: Molde kommune skal til en hver tid være en av Norges viktigste kunnskapsbyer. To av strategier er:

- Kommunen som skoleeier og grunnskoleansvarlig skal sørge for at fysisk miljø og innhold i læringen er best mulig, slik at trivsel og læringsutbytte optimaliseres.
- Bidra til et bedre samarbeid i overgangsfasene mellom barnehage, barne- og ungdomstrinnet, ungdomstrinnet og videregående skole og mellom videregående skole og høyskole.

Kommunens styringssystem med sentrale overordna styringsdokumenter og årshjul framgår i Årsrapport 2011 (s. 24). Det går der fram at "Kommunens visjon og overordnede mål har også i 2011 blitt operasjonalisert gjennom vedtatte strategier og tiltaksplaner gjeldende for hver enkelt enhet." Det skal utarbeides tiltaksplaner for hver enhet. Hver skole skal ha sin tiltaksplan. I tillegg har fagsjef skole tiltaksplan som også omfatter skolene generelt.

”Kommuneplanens samfunnsdel 2012-2022 – Utfordringsdokument” skal behandles i kommunestyret i desember 2012. Her er det forslag til nye strategier. Hovedmål for kommunen som tjenesteleverandør er ”Molde kommune skal levere gode tjenester til sine innbyggere” og ”Molde kommune skal være en effektiv tjenesteleverandør.” Det er skissert følgende utfordring for grunnskolen: ”Sørge for høy kvalitet i grunnskolen i Molde”. Det er forslag til følgende strategi for grunnskolen:

- Grunnskolen i Molde skal være blant de 10 beste i landet.
- Det skal være sammenheng i utdanningsløpet fra barnehage til grunnskole og til videregående skole.

Plan- og utviklingsstyret og drift- og forvaltningsstyret skal inn i budsjett- og økonomiplanarbeidet på et tidlig tidspunkt. Dette skal skje under utarbeidelse av rådmannens strategidokument, og når det utarbeides strategiske forutsetninger og rammebetingelser for budsjett og økonomiplan. Strategidokument, økonomiplan og budsjett skal vedtas av Kommunestyret, senest 15. juni. (Økonomireglement 27.05.2004)

Budsjett 2012 – økonomiplan 2012-2015 omtaler følgende innenfor skoleområdet:

- Tjenester og oppgaver som skal utføres innenfor rammene 2012-2015 – side 67.
- Endring av tjenester og oppgaver i rammene for 2012-2015: tidlig innsats nevnt spesielt
- Utfordringer i perioden - tallfesta: spesialundervisning, innføringsklasse, tidlig innsats, rådgiving, valgfag, veiledning. (s 69)
- Kort beskrivelse av tiltak som ønskes inn i rammen.
- Framtidige utfordringer (s 72)

Det framgår ikke klart hva som er mål og prioriterte områder. I rådmannens forslag til Budsjett 2013 er det på tilsvarende måte skissert utfordringer for de ulike sektorene. Innenfor skoleområdet er det oppsummert prioriterte arbeidsfelt kommende perioden:

kvalitetssikring av lovkrav, tilpassa opplæring, vurdering, gjennomgående opplæringsløp, nye opplæringstiltak, utvikling av rådgivertjenesten, samarbeid skole-hjem, kompetanseutvikling, faglig og strukturell gjennomgang.

I Årsrapport 2011 blir mål og måloppnåelse omtalt. Dette er mål og måloppnåelse i forhold til kommuneplanen. (side 17) Under satsingsområdet ungdom blir flere tiltak omtalt, blant annet: Overgangssamtaler barneskole – ungdomsskole, Systematisk Observasjon av Lesing (SOL), elevmedvirkning/elevrådene. Under tema skole blir blant annet følgende omtalt: framtidige utfordringer, prioriterte utviklingsområder i kommunen, tidlig innsats, vurdering og fysiske utfordringer. For hver skole er det blant annet balansert avviksforklaring (balansert målstyring) og omtale av elevvurdering.

I Lederhåndboka til Molde kommune går det fram at enhetsleder i tillegg til tiltaksplaner har følgende planleggings- og rapporteringsoppgaver: Rapportering og måling på fokusområdene i balansert målstyring: økonomi, sykefravær, medarbeider, bruker og innbyggerundersøkelser.

Det blir rapportert på målekort samlet for kommunen (s 26) Når det gjelder brukere er følgende skissert:

- Gode tjenestetilbud – brukertilfredshet i forhold til tjenestetilbud
- Brukermedvirkning – brukertilfredshet i forhold til medvirkning

Det blir skilt mellom fokusområde (f eks bruker), kritisk suksessfaktor (f eks gode tjenestetilbud) og målemetode (f eks brukerundersøkelser). Det er satt resultatgrense for målekortet som gir ønsket resultat, akseptabelt resultat og uakseptabelt resultat, markert med henholdsvis grønt, gult og rødt. For skolene var det i 2011 slikt resultat:

Brukertilfredshet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sykefravær	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Medarbeidertilfredshet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Avvik i forhold til budsjett	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Molde kommune har et helhetlig elektronisk kvalitetsstyringssystem (rettesnora) som skal ivareta kravet om internkontroll samt de kvalitetskrav som lover, forskrifter og egne standarder stiller. (Årsrapport side 25) Systemet består av 4 moduler:

- balansert målstyring (BMS) - rapportering
- kvalitetsdokumentasjon
- risikostyring (kommunen har ikke tatt i bruk denne modulen)
- avvikshåndtering og forbedringstiltak

Det er opprettet fellesområde for skole, men også hver skole har sitt område. Dette er delvis tatt i bruk. Avvikene meldes elektronisk og behandles i linjen av de enkelte enheter.

Det er etablert samarbeid for å se samlet på utviklingen av internett, intranett, ePhorte og rettesnora/kvalitetssystemet. Primært skal noe legges bare en plass. Målekort i balansert målstyring skal revideres. Kommunen venter på ny versjon av verktøyet. Måleparametrene skal knyttes opp mot strategimål i kommuneplanens samfunnsdel.

Personal og lederhåndbok for Molde kommune omhandler blant annet følgende områder: overordnede styringsdokumenter, organisering, delegasjon og myndighet, ledelse, økonomi, medarbeidere, enhetsleders planleggings- og rapporteringsoppgaver.

Molde kommunes lederavtale skal bidra til å avklare hvilke gjensidige krav og forventninger som skal gjelde mellom rådmannen og enhetslederne. Rammeavtalen rulleres årlig i forbindelse med ledersamtalen mellom enhetslederen og rådmannen (rådmannsteamet). Denne samtalen finner sted innen 1. april gjeldende år. Områder som blant annet vil danne grunnlag for vurdering av enhetsleders resultater er budsjett og regnskap, brukertilfredshet, medarbeidertilfredshet og årlige resultatmål. Rammebetingelsene for resultatenhetene vil blant annet gå fram av vedtatte strategier, tiltaksplaner, plandokumenter samt de årlige budsjetter/bestillinger.

15.3 Planer m.m. for skoleområdet

Utkast til Strategiplan for grunnskolene i Molde kommune for perioden 2012-2015 har vært på høring med frist 28.10.12. Planen skulle behandles høsten 2012. Skolesektoren har ikke hatt strategiplan før. Strategiplanen omhandler: nasjonale og kommunale mål, kommunalt prioriterte områder (grunnleggende ferdigheter, vurdering, læringsmiljø), tverrfaglig samarbeid, nye utviklingsfelt, strategier (skolen som lærende organisasjon, nettverk). Det er en oversikt over planer for skoleområdet pr august 2012:

- skolebruksplan
- rullering IKT plan
- plan for overgang
- vurderingssystem
- skole-næringsliv
- nye valgfag
- plan for samarbeid grunnskolene og kulturskole
- retningslinjer for uteområde

Det er videre i vedlegg forslag til mandat for de tre prioriterte fagnettverkene (SOL-nettverk, kroppøving/KRØ-nettverk, religion, livssyn, etikk/RLE-nettverk) Utviklingsplan 2012-2015 for Moldeskolene med overordna utviklingstiltak 2012, faglige utviklingstiltak, prioriterte satsingsområde 2013-2015 følger i eget vedlegg.

Tiltaksplanen er oppfølging av kommuneplanens mål og strategier med enhetens egne mål/BM og tiltak. Tiltaksplanen har en rekke mål og tiltak. Det er i første rekke fagseksjon skole som har ansvar for oppfølgingen, men også resultatene. (januar 2011) Det skal også utarbeides tiltaksplan for hver skole for oppfølging av kommuneplanen og for oppfølging av følgende kvalitetsmål: "Skolen utarbeider tiltaksplan med bakgrunn i skolebasert vurdering etter fastsatte krav." (Vurderingssystem for grunnskolen i Molde)

Det er vedtatt skolebruksplan for Molde kommune for perioden 2011-2015. Det var lagt opp til revisjon av planen høsten 2013. Kommunestyret vedtok i Sak 69/12 (tilstandsrapporten):

- *Arbeidet med revisjon av skolebruksplan for grunnskolen i Molde kommune iverksettes høsten 2012. Planforslag ferdigstilles innen 1. april 2013.*

Drifts- og forvaltningsutvalget har vedtatt kompetanseutviklingsplan for 2012/2013.

Ståtedsanalyse er gjennomført ved skolene. Ståtedsanalysen er et refleksjons- og prosessverktøy for å sette i gang utvikling og forbedring ved den enkelte skole. Analysen sammenstiller data fra Skoleporten, blant annet resultater fra Elevundersøkelsen og karakterstatistikk, med de ansattes vurdering av skolens praksis. Dette skal gi skolen et utgangspunkt for å velge ut og prioritere noen innsatsområder i sitt utviklingsarbeid.

Skolebasert vurdering: Opplæringsloven (§ 13-10) pålegger skoleeier å ha et forsvarlig system for å vurdere om og følge opp at skoleeier etterlever opplæringslovverket. For å bistå kommuner m fl i utarbeidelsen av et forsvarlig system har Utdanningsdirektoratet og KS utarbeidet en veileder. Molde kommunen har vedtatt vurderingssystem for perioden 2008-2010. Dette er til revisjon og nytt plan- og vurderingssystem for perioden 2013-2016 er til høring og skulle etter planen til politiske behandling høsten 2012. Vurderingssystem for grunnskolen Molde for perioden 2008-2010 er sammensatt av følgende deler:

1. Vurderingssystem og kvalitetsmål - oppfølging av Opplæringsloven § 13.10
2. Retningslinjer for skole – hjem samarbeidet.
3. Aktuelle indikatorer for kvalitet i skolen
4. Sentrale vedlegg (Læringsplakaten / Strategier 2008-2011 Molde kommune / Molde kommunes prioriterte utviklingsområder 2008-2010 / Oppgave- og ansvarsfordeling mellom stat, kommune og skole / Sjekkliste lov og forskrift)

Det foreliggende systemet skal dokumentere oppfølgingen av skolene i Molde kommune slik lov og forskrift krever. Det blir sagt følgende om forholdet til kommunens mål og strategier ellers (side 3):

De ulike vurderingsområdene og tiltakene som er beskrevet i vurderingssystemet, vil bli innarbeidet i Balansert målstyring, som er kommunens felles vurderingssystem. Verktøyet er ennå under utvikling. Når det gjelder mål og strategier for utviklingen av tjenestetilbudet i Molde kommune, viser en til de for en hver tid gjeldende kommunale strategier.

Det blir sagt følgende om dialogen med rektorene (side 4):

Hovedmålsettingen med vurderingssystemet, er å sikre og videreutvikle kvaliteten i skolen.... Politisk og administrativ ledelse – samt hver skole – sikres informasjon og dokumentasjon om hvordan målsettinger følges opp, hvilke resultater som oppnås og hvilke utfordringer som finnes. Dette skjer ved

at hver rektor i september hvert år får en skriftlig tilbakemelding på skolens tiltaksplan og utvalgte vurderingsområder foregående skoleår. ...Utfordringene tas opp på medarbeider- og oppfølgingssamtaler mellom kommunalt nivå og hver rektor. Hver rektor skal minimum ha tre slike samtaler gjennom skoleåret.

Det er i vurderingssystemet utarbeidet flere kvalitetsmål innenfor områdene strukturkvalitet, prosesskvalitet og resultatkvalitet. (se forklaring avsnitt 1.4) Med et lite unntak (inndeling 1-7 årstrinn og 8-10 årstrinn for gjennomsnitt gruppestørrelse) er kvalitetsmålene i høringsutkastet (for perioden 2013-16) ikke endret i forhold til tidligere vedtatte mål. Aktuelle indikatorer for kvalitet i skolen er skissert i del 3. Dette omfatter ulike tema som matematikk, fremmedspråk, rådgivning, ledelse, fysisk aktivitet og nærvær med mål, tiltak, ansvarlig og frist. Det er i tillegg indikatorer innenfor strukturkvalitet, prosesskvalitet, resultatkvalitet. Tilsvarende er med i høringsutkast for perioden 2013-2016. Det er gjort noen justeringer. Mål og indikatorene i del 3 blir i hovedsak presentert som prosenttall. Det blir også presentert mål som: "De kommunale målene for fagene skal ligge over nasjonalt snitt."

Fagseksjon skole følger opp på ledermøte for skole der rektorene deltar sammen med aktuelle samarbeidspartnere. Skolevurdering blir også omtalt i tilstandsrapport for 2011. Det blir pekt på at Molde kommune har vedtatt å ha fokus på følgende vurderingsområder framover:

1. Dialog som redskap for utvikling
2. Fokus på enkeltelevers og gruppens utvikling
3. Skolen som lærende organisasjoner

Tilstandsrapport (side 6) legger vekt på skolevurdering som metode for skoleutvikling:

"Framover blir det viktig å ha fokus på skolen som organisasjon" " Gjennom systematisk vurdering av eget arbeid, skal skoleeier og skoler stake ut kurs og finne strategier for videre planleggings- og undervisningsarbeid. "

Som en del av den rapporteringen ift skolebasert vurderinger er det i 2011 innført bruk av et formidlingsskjema som skolene fyller ut og sender inn til fagseksjon skole. Siden dette er nytt av i år, er tilbakemeldingene fra skolene noe varierende. (s 45) Tema i formidlingsskjemaet:

- Plan og utviklingsarbeid; lokalt læreplanarbeid/fagplaner/halvårsplaner, utvikling av vurderingsgrunnlag/kriterier, ståsted-/organisasjonsanalyse
- Status kompetansemål (kompetansemål innenfor ansattes kompetanse i fagene de underviser i).
- Læringsutbytte
- Foreldresamarbeid

Det blir i tilstandsrapporten rapport på tilbakemeldingene fra skolene.

Det er fastsatt i opplæringsloven at skoleeier plikter å utarbeide en årlig rapport om tilstanden i opplæringen, jf. opplæringsloven § 13-10. (Tilstandsrapport) Rapporten omhandler læringsresultater, frafall og læringsmiljø. Den årlige rapporten skal drøftes av skoleeier dvs. kommunestyret. Det følger av forarbeidene til bestemmelsene - Ot.prp. nr. 55 (2008-2009) s. 24 - at det skal være mulig å tilpasse arbeidet med å utarbeide en årlig tilstandsrapport til det ordinære plan-, budsjett- og rapporteringsarbeidet hos skoleeier. Skoleeier står ellers fritt til å utvide innholdet i tilstandsrapporten. Tilstandsrapporten er et sentralt element i det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet. Regjeringen har fastsatt mål knyttet til læringsresultater, frafall og læringsmiljø som grunnlag for å vurdere kvaliteten i grunnopplæringen (St.meld. 31 (2007-2008).) Til de nasjonale målsettingene har regjeringen stilt opp indikatorer som skal gi grunnlag for å vurdere hvor langt skoleeier er kommet i å nå målene.

Kommunestyret behandlet tilstandsrapporten på møte 13. september 2012 i Sak 69/12 og gjorde blant annet vedtak om at ulike tiltak skal bli vurdert inn mot budsjett for 2013, at

skolebruksplan for grunnskolen skal revideres og at spesialundervisningsfeltet spesielt skulle utredes. Følgende områder for spesiell oppfølging blir trukket fram i saksframlegget; basisressurser for elevoppfølging, spesialundervisningsfeltet, læringsmiljø og måloppnåelse/resultater. Det blir skissert en rekke tiltak under overskriften: oppfølging/tiltak til vurdering. (se vedlegg)

15.4 Skolenes vurdering

Noen opplever de overordnede styringsdokumenter som tydelig i forhold til avklaring av forventninger og mål. Flere peker på at det er mange dokumenter, og at det er behov for samordning. Det oppleves som omfattende å skulle følge opp. Det blir også påpekt at ikke alle styringsdokumentene oppleves som like relevant og at det ikke er tid til å følge opp vurderingssystemet fra rådmannsnivå. Skolene har en særlig utfordring ved at skoleåret ikke følger kalenderåret.

Skolene følger opp overordnede føringer på ulike måter:

- Lærernes plan- og utviklingstid, team-tid, møter på trinnnivå med lærere og assistenter, skolens rådsorgan, nettverk/samarbeid med andre skoler, ledergruppe, årsplan, tiltaksplaner, vurderingssystem., lokale læreplaner

En skriver følgende:

- Skolen følger opp det som skoleeier pålegger oss, her er tiltaksplan og vurderingssystem viktige. Skolen er ellers veldig regelstyrt fortsatt og skal følge nasjonale lover og forskrifter, læreplan osv. Skolen er svært åpen for endringer og disse prosessene er styrt av rektor. Dette gjøres i fellestid, teamsamtaler, skolevandring, utviklingssamtaler med ansatte osv. Nye tiltak blir kontinuerlig evaluert for å gjøre ting enda bedre.

Noen opplever rettesnora/kommunens kvalitetssystem som nyttig og formålstjenlig. Hver dag, som en skriver. Det blir pekt på behov for videreutvikling og oppdatering. Flere peker på at den er nyttig blant annet i forhold til å hente ut nødvendige skjema, og en peker på at det er ønskelig å bruke den mer, spesielt på dokumenter/maler/prosedyrer. Flere peker på at rettesnora blir brukt i liten grad. Dette skyldes blant annet at rettesnora ikke alltid fungerer som den skal, og er vanskelig å finne fram i. En sier følgende om avvikssystemet:

- Avvikssystemet oppleves som byråkratisk, her meldes stort sett bare elevskader. Dette meldes jo også inn via skjema til NAV og forsikringsselskap. Avvikssystemet passer nok bedre i andre etater enn skolen.

En skole peker på at man ligger etter når det gjelder data på grunn av dårlig infrastruktur. Skolen har ikke hatt stabil internett tilgang de siste tre årene. Noen trekker også fram personalhåndboka som nyttig.

Det er etablert samarbeid for å se samlet på utviklingen av internett, intranett, ePhorte og rettesnora/kvalitetssystemet. I følge kvalitetssjef er det et spørsmål om hvor mange måleparameter en kan forholde seg til.

15.5 Vurdering og anbefaling

Vurdering

Innenfor skoleområdet er det en lokal og en nasjonal styringslinje. Det er en utfordring å samordne dette på en hensiktsmessig måte. Når det gjelder kvalitetsutvikling, er det etablert nasjonale system. Kommunen har også sitt kvalitetssystem som det blir arbeidet med å utvikle videre.

Kommunen/skoleområdet følger opp arbeidet med tilstandsrapporten og kvalitetsvurderingssystemet, og tar tak i en rekke områder for å følge opp nasjonale og lokale føring og vedtak. Det er mange utviklingstiltak som er på gang, jf. vedlegg. Utfordringen blir å følge opp alt. Vi viser også til saksframlegget til kommunestyret ved behandling av tilstandsrapport for 2011 der det framgår at Molde kommune har mange mål/indikatorer:

”Rådmannen registrerer at en har vesentlige utfordringer på flere områder både når det gjelder ressursmessig og faglig/systematisk oppfølging.”

Vi har forstått det slik at kommunen nå primært ønsker å prioritere allerede igangsatte prosjekt.

Rapportering på skolebasert vurdering for den enkelte skole følger som vedlegg til tilstandsrapporten. Bruk og oppfølging er i startfasen i kommunen, men alle skolene har levert rapport i henhold til vedtatt formidlingsskjema for skolebasert vurdering. Det er i vurderingssystemet satt konkrete mål for forholdsvis mange indikatorer. Det kan diskuteres om man evt i tillegg mer systematisk kan utarbeide mer generelle mål og at dette blir presentert samlet. Dette vil kunne være lettere å kommunisere både internt og eksternt. Eksempel:

- Molde kommune skal ha et resultat som ligger over landsgjennomsnittet, og ha en positiv utvikling i forhold til tidligere år.
- Molde kommune skal ha færre elever på laveste mestringsnivå.

Det er til en viss grad utarbeidet den type mål. Det kan kanskje være lettere å få oversikt over kommunens ambisjoner og tilstanden om en rapporterte på mer overordnede mål.

Det er litt vanskelig å få en oversikt over alle målene på skoleområdet. Det er for eksempel i vurderingssystemet utarbeidet en rekke kvalitetsmål i tillegg til målene knyttet til aktuelle indikatorer for kvalitet i skolen.

Det er også et spørsmål om ikke målene bør inngå og vedtas i felles plan for skoleområdet (strategiplan) og at det bør være en mer overordna plan som ”samler trådene”. Da vil en også kunne se samlet på ulike målområder og koble dette til økonomi i større grad. Det ville være en fordel om en kunne ha færre dokumenter. Kommunen kan best vurdere i hvilke grad dette er mulig eller formålstjenlig.

Det er lagt opp til at det skal være mulig å tilpasse arbeidet med å utarbeide en årlig tilstandsrapport til det ordinære plan-, budsjett- og rapporteringsarbeidet hos skoleeier. En kan for eksempel se nærmere på hvordan dette kan gjøres for å sikre bedre oversikt og en mer samordnet styring og evaluering. Det bør være en målsetting å sikre en sterkere kobling mellom mål og prioriterte områder og økonomi.

På samme måten bør en vurdere å se mer samlet på arbeidet med vurderingssystem/skolebasert vurdering og kvalitetssystem for kommunen.

Kommunens kvalitetssystem blir bare delvis oppfattet som nyttig. Systemet er under utvikling, og det er etablert en struktur med kvalitetskontakter for å utvikle systemet. Det kan være effektiviserende med felles rutiner. Rettesnora vil kunne være et nyttig verktøy for blant annet å sikre tilgang til oppdaterte rutiner og retningslinjer. Alle felles skjema, retningslinjer,

maler etc. bør som planlagt legges ut, slik at dette blir lett tilgjengelig for alle. I noen grad utarbeider skolene også lokale rutiner eller tilpasser rutiner til lokale forhold. Det kan være en fordel at lokale rutiner også legges ut blant annet for å sikre gjensidig læring. Det er et spørsmål om en for skoleområdet i første omgang bør vurdere å prioritere områder som blir opplevd som mest nyttig for skolene.

Personalhåndboka blir trukket fram som nyttig. Kvalitetssystemet/rettesnora og personalhåndboka bør samordnes i størst mulig grad.

Det høye antall styringsdokumenter og krav utgjør en risiko for at skolene ikke klarer å følge opp dette på en tilfredsstillende måte. Skolene har ulike fora der overordna føringer blir gjennomgått, men rektor har en utfordring i forhold til å samordne både nasjonal og kommunale krav. En skole har prøvd å oppsummere dette i eget skriv som blir formidlet til ansatte. Dette er positivt, men trolig også veldig krevende. Vi har ikke gått nærmere inn på de plandokumenter skolene har for å følge opp overordnede styringssignaler m.m. Det bør vurderes om skolene bør ha en "virksomhetsplan/tiltaksplan" som samordner ulike føringer og styringsdokument i størst mulig grad, og at denne har en planperiode som tar hensyn til skoleåret.

Kommunen har allerede startet arbeidet med samordning av blant annet ulike styringsdokument på skoleområdet.

Anbefaling

- Kommunen bør prioritere arbeidet med å samordne plan- og styringssystemet med tanke på forenkling og for å bli tydeligere på koblingen mellom mål og prioriterte områder og økonomi.

16 Samlede vurderinger og anbefalinger

Samlede vurderinger

Kvaliteten ved skolene i Molde kommune vurderes som god særlig når det gjelder det fysiske miljøet/skolebygg og kompetansen blant lærerne. På mange områder er det i gang utviklingsarbeid. Dette gjelder blant annet i forhold til læringsmiljø, tilpassa opplæring, tidlig innsats og kvalitetsvurdering. Det blir innenfor tilgjengelige ressurser arbeidet aktivt med å forbedre resultatene. Kvalitetssikring av lov og regelverk skal være et av prioriterte arbeidsfelt framover. (Budsjett 2013)

Når det gjelder resultat for elevene, ligger Molde kommune stort sett på gjennomsnittet for landet, og kommunen når bare delvis de kommunale målene som er satt. Årsakene til dette bør kommunen analysere nærmere. Molde kommune bør fortsatt prioritere arbeidet med å redusere gruppestørrelsen i samsvar med kommunalt vedtatte mål. I samsvar med kommunestyrets vedtak skal de ulike tiltakene for å forbedre resultatet for elevene vurderes inn mot budsjett og økonomiplan. Dette kan trolig gjøres i større grad.

Elevundersøkelsen for læringsmiljø viser at Molde kommune også her ligger rundt landsgjennomsnittet. De lokale målene blir bare delvis nådd. Skolene bør fortsette det positive arbeidet som er i gang for å sikre et godt læringsmiljø herunder lære av hverandre.

Molde kommune har brukt mye ressurser på renovering av skolene. Kvaliteten blir her vurdert som god. Kommunen bør vurdere om godkjenning av skolebygg bør skje oftere.

Tidlig innsats og tilpasset opplæring er sentrale tiltak for å sikre god kvalitet på undervisningen for alle elevene. Skolene skisserer ulike tiltak som blir satt i gang for å sikre dette. "Frie" ressurser som kan være fleksible til å sette inn der det blir avdekket behov, kan være særlig viktig.

Skolene følger i stor grad opp lovkravene om spesialundervisning, og legger til rette for tilpasset opplæring. Det er bekymringsfullt at det ikke er mer samsvar mellom bevilga midler (2 mill kr) og meldte behov (13 mill kr). Det er videre bekymringsfullt om tilpasset undervisning må gis som spesialundervisning. Det ser ut som det kan være for lang ventetid for å få tilbud om spesialundervisning. Det er positivt at kommunen nå ser samlet på hvordan spesialundervisningstilbudet skal fungere.

Pedagogisk Psykologisk Tjeneste (PPT) klarer i stor grad å fylle rollen på individnivå (vurdering av elevene), men i mindre grad på systemnivå som blant annet innebærer forebyggende, rådgiving og kompetanseutvikling.

Det positive arbeidet som er i gang for å sikre gode overganger mellom barnehage/ barneskole, barneskole/ungdomsskole og ungdomsskole/videregående skoler, bør videreutvikles. Det er eksempel på at dette ikke alltid fungerer godt nok i praksis.

Det er flere tiltak når det gjelder skole-hjem samarbeid både på individ- og systemnivå. Det kan se ut som det kan være tjenlig å bli enda mer tydelig på gjensidige forventninger. Det bør legges til rette for brukermedvirkning ved alle skolene.

Det er positivt at kommunen og skolene tenker kreativt og effektivitet i forhold til kompetanseutvikling blant annet gjennom etablering av ulike nettverk. Det er ikke satt av midler ut over dette. Molde kommune har god kompetanse blant lærerne. På sikt vil det være en utfordring å sikre dette.

Kommunen har et opplegg for oppfølging av medarbeiderundersøkelsen. Oppfølging av medarbeiderundersøkelsen kan aktivt nyttes i forbedringsarbeidet i større grad.

Kommunen har en systematisk oppfølging av sykefraværet. Vikarsituasjonen er krevende.

Det ser ut som det kan være behov for å gjennomgå opplegget for medbestemmelse på skolenivå.

Kommunen selv vurderer den økonomiske ressursituasjon som krevende både når det gjelder midler til basisressurser, spesialundervisning, kompetanseutvikling for ansatte og nye tiltak på prioriterte område. Kommunen bør ha særlig fokus på om lovkrav blir oppfylt. Molde kommune har ikke nådd målene som er satt for gruppestørrelse. Det er en positiv utvikling for de minste trinnene.

Rektorene har mange ulike roller. Inntrykket er at rektorene er bevisst på de ulike rollene og ønsker å balansere disse og sikre nødvendig tid også til pedagogisk ledelse, som kanskje er den rollen som i størst grad er under press. Det er lagt til rette for samarbeid mellom skolene noe som framstår som positivt og effektivt.

Den overordnede styringen/ledelsen blir ivarettatt av flere på rådmannsnivå. Modellen krever tett samarbeid mellom de som innehar ulike funksjoner og roller. Det er flere arena/fora for avklaringer. Ansvarsfordelingen framstår noe uklar.

Innenfor skoleområdet er det både en lokal og en nasjonal styringslinje. Det er en utfordring å samordne dette på en hensiktsmessig måte. Det kan være tjenlig for kommune i større grad å samordne plan- og styringssystemet. Kommunen har startet med dette.

Anbefalinger

1. Kommunen bør vurdere å analysere årsakene der resultatene for elevene er dårligere enn vedtatte mål.
2. Skoleeier bør kontrollere om alle skolene oppfyller kravene til internkontroll i samsvar med § 9a-4 i opplæringsloven.
3. Kommunen bør ha fokus på om opplæringslovens § 1-3 om tidlig innsats og tilpasset opplæring blir tilfredsstillende oppfylt.
4. Kommunen bør vurdere tiltak for å redusere ventetid for tildeling av spesialundervisning, og forsikre seg om at det ved eventuell lang behandlingstid blir iverksatt aktuelle tiltak før tildeling av spesialundervisning.
5. Kommunen bør vurdere hvordan man i større grad kan sikre at PP-tjenesten klarer å arbeide både individrettet og systemrettet.
6. Kommunen bør vurdere å avklare ytterligere forventninger og roller i skole-hjem samarbeidet.
7. Kommunen bør vurdere om man oppfyller kravet om etter- og videreutdanning i opplæringsloven i tilstrekkelig grad.
8. Kommunen bør sikre at tilgangen til vikarer er tilstrekkelig.
9. Molde kommune bør fortsatt prioritere arbeidet med ytterligere å redusere gruppestørrelsen i samsvar med kommunalt vedtatte mål, og ha særlig oppmerksomhet på 1.- 4. trinn i jf opplæringslovens § 1-3.
10. Molde kommune bør vurdere å presentere data både for gruppestørrelse 1 (inkludert spesialundervisning m.m.) og 2 (ordinær undervisning) fordelt på skoler og trinn for dermed å ha større fokus på tilstanden ved de ulike skolene.
11. Kommunen bør vurdere hvordan rektor og skolen samlet kan avlastes for oppgaver. (strengere prioritering, nettverkssamarbeid, støttefunksjoner, lederstruktur etc.)
12. Ansvarsfordeling og roller på rådmannsnivå bør vurderes nærmere.
13. Kommunen bør prioritere arbeidet med å samordne plan- og styringssystemet med tanke på forenkling og for å bli tydeligere på koblingen mellom mål og prioriterte områder og økonomi.

Grete Gjendem
forvaltningsrevisor

Anny Sønnerland
forvaltningsrevisor

17 Referanser og kilder

Kommuneloven
Opplæringslova
Forskrift til opplæringslova.
Høringsnotat 3. oktober 2010 - forslag til endring i opplæringsloven
Ot.prp.nr.55 (2008-2009)
St.meld. nr. 30 (2003–2004) *Kultur for læring.*
St meld nr 16 (2006-2007)
St.meld. 31 (2007-2008) "Kvalitet i skolen"
Meld. St. 19 (2009–2010)
Meld. St. 18 (2010-2011) Læring og fellesskap
Meld. St. 22 (2010-2011) Motivasjon – Mestring – Muligheter
Statsbudsjettet Prop. 1 S (2012–2013)
Utdanningsspeilet 2012
Læreplanverket for kunnskapsløftet:
Læringsplakaten
Strategi for ungdomstrinnet
Manifest mot mobbing 2011 – 2014
"Ledet til ledelse" - delrapport 1 fra Evaluering av den nasjonale rektorutdanningen
Skolevandring - en systematisk metode for direkte, pedagogisk ledelse hos rektor
Veileder Spesialundervisning Utdanningsdirektoratet
Veileder om kravet til skoleeiere (Forsvarlig system § 13-10)Utdanningsdirektoratet/KS
YS Arbeidslivsbarometer 2011
KOSTRA SSB
Grunnskolens informasjonssystem GSI
Kommunebarometer Kommunal rapport
Skoleklima NRK
Skoleporten
Forskning.no
Nasjonalt foreldreutvalg for grunnskolen
Fylkesmannens tilsynsrapport
Kommuneplan 2002-2010
Kommuneplanens samfunnsdel 2012-2022 – Utfordringsdokument
Budsjett 2012 – økonomiplan 2012-2015
Budsjett 2013
Retningslinjer for skole – hjem samarbeidet i grunnskolen i Molde kommune.
Personal og lederhåndbok – Molde kommune
Tilstandsrapport 2011 Sak 69/12
Vurderingssystem for grunnskolen i Molde kommune 2001-2010 – (og nytt høringsutkast)
Årsrapport 2011– Molde kommune
Hjemmeside Molde kommune

18 Vedlegg Oversikt over tiltak

Tiltak	Trivsel med lærerne	Mobb- ing på skolen	Faglig veiled- ning	Mest r- ing	Faglig utfor- dring	Bråk og uro	Komme for sent til timene	Resul- tat
PALS - Positiv atferd etc	X	X		X		X		
Trivselsleder Programmet	X							
God skoleledelse	X							
Fagkompetanse for ped personale	X							
Klasseledelse/læringsledelse	X	X		X		X		
Samarbeid skole – hjem	X					X	X	
Foreldreskole	X							
Elevrådsarbeid/elevmedvirkning	X	X						
Pedagogisk støtteam (PST)	X						X	
Ulike undersøkelser	X							
Samarbeid med kommunalt foreldreutvalg (KFU)	X							
Prosjekt "Kvalitet i skole"		X						
Manifest mot mobbing/mobbeuke		X						
Skolemiljøutvalg		X						
Prosjektet Ny Giv			X					X
Samarbeid med næringslivet			X					
SOL (lesing)			X	X				X
Vurdering – mål og måloppnåelse – Framovermelding			X					X
Rådgeving			X					X
Veiledning lesing "Veiledet lesing"				X				
Leksehjelp – Molde kommune				X				
Foreldreskole				X				
Årsplaner og periodeplaner				X				
Tettere samarbeid aktuelle instanser				X			X	
Interkommunale kurs					X			
Overganger – trekantsamtaler					X			X
Ukeplaner/mål/vurdering					X			
Trivselsprogrammet						X		
Regler og prosedyrer						X		
Tydelige voksne						X		
Elevenes ansvar						X		
Hjemmenes ansvar						X		
Fraværsregistrering							X	
Enkeltvedtak							X	
Tidlig innsats								X
Innsats matematikk								X
Erfaringsutveksling mellom skoler								X
Fagnettverk på tvers av skoler								X
Etterutdanning karaktersetting								X

Gjennomføring – overgang fra ungdomsskole til videregående opplæring:

- oppfølging av vedtatte retningslinjer for overgang grunnskole - videregående skole
- videreutvikling av rådgivertilbudet med fokus på kompetanseutvikling og nettverksbygging internt og eksternt
- "Ny giv" som en del av ordinær drift
- Aktiv oppfølging av plan for samarbeid skole – næringsliv

MOLDE KOMMUNE

Rådmannen

Kommunerevisjonen

her

Deres ref:

Vår ref:
2013/321

Saksbeh:
Ivar Vereide

Arkivkode:
A20

Dato:
10.01.2013

Høringssvar,- Forvaltningsrapport kvalitet i grunnsopplæringen i Molde kommune desember 2012

1. Innledning

Viser til forvaltningsrevisjonsrapport Kvalitet i grunnsopplæringen i Molde kommune av desember 2012.

Videre viser en til følgende dokumentasjon:

- Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa med forskrift
- Vedtatt vurderingssystem for grunnskolen i Molde kommune av mars 2009
- Tilstandsrapport for grunnskolen i Molde kommune 2011 med vedlegg
- Statusoversikt for tiltak omtalt i tilstandsrapport for grunnskolen i Molde kommune 2011

1.1. Nasjonale krav til kommunal oppfølging

Kommunen er ansvarlig for å gi et opplæringstilbud for innbyggerne i sin kommune. Her ligger det *både* et ansvar for å stille nødvendige ressurser til disposisjon, og et ansvar for å vurdere om opplæringstilbudet er i samsvar med opplæringsloven og læreplanverket.

Ansvarsomfang § 13-10. (opplæringsloven)

"Kommunen/fylkeskommunen og skoleeigaren for privat skole etter § 2-12 har ansvaret for at krava i opplæringslova og forskriftene til lova blir oppfylte, under dette å stille til disposisjon dei ressursane som er nødvendige for at krava skal kunne oppfyllest.

Kommunen/fylkeskommunen og skoleeigaren for privat skole etter § 2-12 skal ha eit forsvarleg system for vurdering av om krava i opplæringslova og forskriftene til lova blir oppfylte. Kommunen/fylkeskommunen og skoleeigaren for privat skole etter § 2-12 skal ha eit forsvarleg system for å følgje opp resultatane frå desse vurderingane og nasjonale kvalitetsvurderingar som departementet gjennomfører med heimel i § 14-1 fjerde ledd."

Forskrift til opplæringsloven § 2-1:

"Skolen og lærebedrifta skal jamleg vurdere i kva grad organiseringa, tilrettelegginga og gjennomføringa av opplæringa medverkar til å nå dei mål som er fastsette i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Skoleeigaren har ansvar for å sjå til at vurderinga blir gjennomført etter føresetnadane."

Generelt vil det fremover være behov for en større fleksibilitet når det gjelder bruk av ressurser til en differensiert undervisning. Samfunnet er i rask endring og vi ser at mange elever opplever utfordringer og en større grad av uforutsigbarhet i sitt oppvekstmiljø enn tidligere. Dette må skolen ta høyde for. Skolen må ha rom for delingstimer i fag og grupper, oppfølging av elever med spesielle behov og med minoritetsspråklig bakgrunn, rammer for vikar og ulike organisatoriske utviklingstiltak.

1.2. Kommunal oppfølging

Opplæringsloven med tilhørende forskrifter krever at kommunene etablerer forsvarlige vurderings- og oppfølgingssystemer som sikrer at loven overholdes, og at det etableres administrative systemer for innhenting av relevante opplysninger om tilstanden og utviklingen i skolen.

Formålet med vurderingen er todelt. Skolen og kommunen skal vurdere organisasjon, tilrettelegging og gjennomføring av opplæringen i lys av de målene som gjelder for virksomheten, og som er fastsatt i lov og læreplaner. Samtidig skal denne vurderingen bidra med statistiske data og andre opplysninger som er nødvendige for å kunne vurdere tilstanden og utviklingen innenfor opplæringssektoren.

Forskning viser at en vurderingspraksis som er læringsorientert, gir bedre muligheter for faglig utvikling, særlig for svakt presterende elever. Vurdering som har læring som mål, er et viktig virkemiddel for å realisere Kunnskapsløftets målsetting om økt læringsutbytte for alle.

Hovedformålet med vurdering er å fremme læring og utvikling for alle elever.

Molde kommune vil i sitt videre arbeid vektlegge et vurderingssystem som kan:

- være et styringsredskap for overordnet kommuneledd og rektorer i skolen
- være med å sikre elevens rettigheter i samsvar med lov og forskrift
- skissere mål og oppgaver, og legge til rette for systematikk og rutiner som skal følges opp i samhandling mellom lærerne og elevene i skolen
- være et redskap for informasjon til og dialog med foresatte
- gi styringsinformasjon og grunnlag for politiske beslutninger og prioriteringer
- legge til rette for kvalitetssikring, kvalitetsvurdering og kvalitetsutvikling på skoleområdet

Det kommunale vurderingssystemet for grunnskolen er under revisjon, og forslag til revidert system vil komme til politisk behandling våren 2013. Videre har Molde kommune de senere årene vektlagt et kontinuerlig utviklingsarbeid innen skoleområdet. Dette har vært nødvendig for å følge opp nye krav og tiltak på feltet.

2. Rådmannens kommentarer til de ulike anbefalingene i rapporten

2.1. Kommunen bør vurdere å analysere årsakene der resultatene for elevene er dårligere enn vedtatte mål.

Gjennom vedtatt vurderingssystem på nasjonalt og kommunalt nivå, blir det årlig gjennomført en omfattende kartlegging av elevens læringssituasjon på ulike områder. Nasjonale prøver som ett eksempel, blir presentert på kommune- og skolenivå. Gjennom vedtatt kommunalt vurderingssystem er det gitt klare føringer for hvordan resultatene ved den enkelte skole skal følges opp som en del av den skolebaserte vurderingen. Som rådmannen har synliggjort i tilstandsrapporten for grunnskolen de senere årene, ligger Molde kommune gjennomgående på landsnittet på de fleste områder som er kartlagt. Samtidig er det også god dokumentasjon på at Molde kommune har en effektiv ressursutnyttelse relatert til elevtall og skolestruktur. Videre har flere skoler påpekt at de kommunale målene er utfordrende på flere områder, men samtidig har Molde kommune en større andel av sine ungdommer i videregående opplæring enn snitt- tallene både for fylket og landet som helhet. For skoleåret 2011/2012 nådde også kommunen målet for grunnskolepoeng (40) med et resultat på 40,4. Rådmannen vil i det videre arbeidet vektlegge og etterspørre den enkelte skole sine oppfølgingsrutiner og tiltak knyttet til vedtatt system for vurdering på områdene for årlig oppfølging (kartleggingsprøver, nasjonale prøver, brukerundersøkelser og karakterer).

2.2. Skoleeier bør kontrollere om alle skolene oppfyller kravene til intern kontroll i samsvar med § 9a-4 i opplæringsloven.

Rådmannen har understreket at arbeidet for å fremme trivsel og helse i skolen ikke bare er viktig for å motvirke mobbing, atferdsproblemer og sosial isolasjon, men det fremmer også den faglig læringen. På skoleeiernivå ble det høsten 2011 iverksatt et interkommunalt prosjekt som går under navnet "Kvalitet i skolen". Prosjektet ble initiert av ROR, men utføres i regi av Kunnskapsnett Romsdal. Prosjektet er ment å gå fram til 2013. I "Kvalitet i skolen" har 9 kommuner gått sammen i et felles prosjekt rundt utarbeidelsen av et overordnet system for oppfølging av Opplæringslovens kapittel 9A. Rådmannen vil følge opp arbeidet både gjennom revisjon av kommunens ordenreglement og kartlegging av den enkelte skole sin praksis på feltet. Videre vil rådmannen innarbeide i forslag til revidert vurderingssystem mål om nulltoleranse for mobbing, i stedet for tallfesting av en nedre grense for mobbing. Når det gjelder system for godkjenning av skolebygg, vil rådmannen vise til at så å si alle skolebyg i kommunen nå er nye eller renoverte. Kvaliteten på disse bygga er gjennomgående god, men en vil i samarbeid med helseavdelingen vurdere om rutineene for godkjenning av skoleanleggene etter forskrift om miljørettet helsevern bør justeres.

2.3. Kommunen bør ha fokus på om opplæringslovens § 1-3 om tidlig innsats og tilpasset opplæring blir tilfredsstillende oppfylt.

På dette punktet viser rapporten innledningsvis til tilstandsrapport 2011 for Molde kommune og de tiltakene som er i verksatt de senere årene. Forskrift til Opplæringsloven § 1-2 slår fast at skolene jevnlig skal vurdere i hvilken grad organisering, tilrettelegging og gjennomføring av opplæringen medvirker til å nå fastsatte mål i læreplanen. Vurderingssystem for grunnskolen i kommunen ble

iverksatt i 2009, her inngår et systematisk arbeid med elevresultater på skole- og kommunenivå. I opplæringsloven § 1-3 fremmes to grunnleggende prinsipper for grunnopplæringen, prinsippet om **tilpasset opplæring** og prinsippet om **tidlig innsats**. Paragrafen fastsetter at «opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven, lærlingen og lære kandidaten» og retter seg deretter direkte mot elever med svake ferdigheter, ved blant annet å nevne viktigheten av høy lærertetthet i norsk og matematikk på 1.–4. årstrinn. Molde kommune har lagt til rette for denne oppfølgingen i samsvar med nasjonale føringer. Egen ramme, ca. 2 millioner, blir hvert år fordelt til skoler med elever på trinnene 1-4 etter fastlagt fordelingsnøkkel. Skolene har myndighet til å fordele ressursen internt på de aktuelle trinnene. Rådmannen vil i samarbeid med skolen drøfte om en skal synliggjøre i den årlige rapporteringen hvordan ressursene blir brukt ved den enkelte skole.

Molde kommune bruker nasjonale prøver, kartleggingsprøver og elevundersøkelser i oppfølgingsarbeidet i skolen på ulike årstrinn i samsvar med nasjonale føringer.

Molde kommune har skissert følgende system for kartlegging på ulike trinn i vurderingssystemet:

Årstrinn	Område	Tidspunkt
1. årstrinn	Kartleggingsprøve, leseforståelse obl. Kartleggingsprøve, regneferdighet - tallforståelse, frivillig	vår
2. årstrinn	Kartleggingsprøve, leseforståelse obl. Kartleggingsprøve, tallforståelse - regneferdighet obl.	vår
3. årstrinn	Kartleggingsprøve, leseforståelse obl. Kartleggingsprøve, tallforståelse - regneferdighet frivillig Kartleggingsprøve, engelsk, frivillig	vår vår
4. årstrinn	Kartleggingsprøver regning (alle teller) frivillig	vår
5. årstrinn	Nasjonal prøve lesing Nasjonal prøve regning Nasjonal prøve engelsk, lesing	høst høst høst
7. årstrinn	Elevundersøkelsen	vår
8. årstrinn	Nasjonal prøve lesing Nasjonal prøve regning Nasjonal prøve engelsk, lesing	høst høst høst
9. årstrinn	Nasjonal prøve lesing Nasjonal prøve regning	høst høst
10. årstrinn	Standpunktkarakter Eksamen Elevundersøkelsen	vår vår vår

I tillegg skal SOL (systematisk observasjon av lesing) følges opp på alle trinn ved alle skoler etter skissert ramme og plan for arbeidet.

Resultat av kartleggingsprøver, nasjonale prøver og SOL skal føres i VOKAL (IKT-basert presentasjonssystem)

2.4. Kommunen bør vurdere tiltak for å redusere ventetid for tildeling av spesialundervisning, og forsikre seg om at det ved eventuell lang behandlingstid blir iversatt aktuelle tiltak før tildeling av spesialundervisning.

I Molde kommune som på nasjonalt nivå, ser vi en klar økning av spesialundervisning i grunnskolen. Det er et gjennomgående mål for den ordinære opplæringen at den skal differensieres slik at så mange elever som mulig har

tilstrekkelig utbytte. Spesialundervisningen skal være forbeholdt **de få** som trenger en **særskilt** individuell tilrettelegging. Det er erfaringsmessig en tett sammenheng mellom tilrettelegging av den ordinære opplæringen og behovet for spesialundervisning.

Dette understrekes også i Ot.prp nr 46(1997–98) til opplæringsloven § 5-1;

Om ein elev skal få spesialundervisning, er derfor eit stykke på veg avhengig av kva kommunen har sett inn av organisatoriske og pedagogiske differensieringstiltak innanfor den ordinære opplæringa”.

I K-sak 92/12 ble det vedtatt å iverksette et utviklingsarbeid for oppfølging av spesialundervisningsfeltet i kommunen med frist til 1. mars 2013. I dette arbeidet vil en klargjøre ulike parter ansvar og krav til oppfølging. Situasjonen er også slik i dag at skolene iverksetter tiltak for å tilpasse opplæringen i perioden for utredning av PP-tjenesten.

2.5. Kommunen bør vurdere hvordan man i større grad kan sikre at PP-tjenesten klarer å arbeide både individrettet og systemrettet.

Mål og forventninger til PP-tjenesten vil også bli nærmere definerte i det pågående utredningsarbeidet. Rådmannen ser videre behovet for en nærmere vurdering i løpet av 2013, når det gjelder organisering og rammer for PP-tjenesten sin oppgaveløsning.

2.6. Kommunen bør vurdere å avklare ytterligere forventninger og roller i skole- hjem samarbeidet.

I revidert forslag til vurderingssystem for grunnskolen har rådmannen skissert følgende:

Hensiktene med retningslinjene skal være:

- *Å sette mål og rammer for skole- hjem samarbeidet i grunnskolen i Molde kommune*
- *Synliggjøre foresatte som en ressurs i opplæringen*

Retningslinjene er å se på som en minimumsstandard som alle skoler skal følge opp. Skolen skal støtte hjemmet i oppfostringen. Foreldrene/foresatte har hovedansvaret for å følge opp egne barn, og må derfor ha medansvar i skolen. Skolen plikter å legge til rette slik at samarbeidet med hjemmet kommer i stand. Skolene har de siste årene deltatt i flere utviklingsarbeider der en har prøvd ut ulike prosedyrer og modeller for videreutvikling av samarbeidet mellom skole og foresatte. Rådmannen vil fremover vektlegge at alle skoler forholder seg til vedtatte felles retningslinjer og elles i samarbeid med foresatte, finner gode lokale løsninger der det er behov for det.

Rådmannen vil også vurdere om det er hensiktsmessig å utvide vurderingssystemet i forhold til å systematisere bruken av foreldreskole som informasjonskilde i forhold til både rettigheter, men også de pliktene man har som foresatte med barn i grunnskolen. Her vil blant annet bruken av maler for informasjon være aktuelle områder å se nærmere på. Rådmannen vil også tilrå innføring av overgangssamtaler mellom barneskole og ungdomsskole for å sikre at viktig informasjon mellom

avgivende skole, ny skole og foresatte blir gitt. Utarbeidelse av en felles minimumsplan for arbeid i ulike rådsorganer er andre tiltak som kan bli vurdert.

Man har de siste årene utarbeidet planer for de fleste overganger på skoleområdet (barnehage – skole, barneskole – ungdomsskole, ungdomsskole – videregående skole). Planene, og oppfølgingen av disse, vil være et kontinuerlig arbeid – som også bør trekkes fram i denne sammenhengen.

Tydelighet i forhold til rutiner rundt innmelding til 1. klasse, og Molde kommunes nettsider brukt som informasjonskanal, er andre områder som kan være med å fremme et godt samarbeid mellom skole – hjem.

2.7. Kommunen bør vurdere om man oppfyller kravet om etter- og videreutdanning i opplæringsloven i tilstrekkelig grad.

Moldeskolene har vært et attraktivt sted å arbeide. Lærerstaben har et høyt utdanningsnivå. Det har vært liten turnover noe som har ført til få utskiftninger blant lærerpersonalet.

De som arbeider i ikke-pedagogiske stillinger – skoleassistenter - har også utviklet en høy grad av profesjonalitet. Etter hvert begynner gjennomsnittsalderen i lærerkollegiene å bli så høy at vi får mange lærere som går av med pensjon samtidig. Det vil føre til at vesentlig kompetanse forsvinner. Fremover må det vektlegges rekruttering av arbeidstakere med aktuell kompetanse når stillinger blir ledige.

Mange utredninger viser at den mest effektive læringsarena er den enkelte arbeidsplass under forutsetning av god tilrettelegging.

”Skolen skal være en lærende og dynamisk organisasjon. Det ligger i det at den må legge til rette for at lærerne kan lære av hverandre gjennom samarbeid, og at den også må være åpen for impulser utenfra. En lærende skole har endringskapasitet og vilje til kontinuerlig utvikling, og den overlater ikke til den enkelte lærer å ta ansvar for nye satsingsområder. Målet er å lære å lære, og å lære sammen, i en organisasjonskultur som verdsetter kontinuerlig utvikling og nytenkning i et fellesskap som gir mening for den enkelte”. (Meld. St. 22, 2010 – 2011: *Motivasjon – Mestring – Muligheter*)

Skoler som lærende organisasjoner fordrer:

- A. Kompetanse om sterke og svake sider ved organisasjonen
- B. Kultur for kontinuerlig utvikling, vurdering for læring

Med dette som bakgrunn har Molde kommune lagt opp til en strategi der nettverksbygging og rekruttering skal være de mest sentrale faktorene i forhold til videre kompetansebygging på skoleområdet. Dette er i tråd med nasjonale anbefalinger som sier at nettverk og hospitering er gode metoder for å skape positive miljøer der de ulike deltakerne lærer av hverandre – og samtidig skaper kultur for vekst og utvikling på skolene. Hospitering som etterutdanning er et av de områder som rådmannen gjennomgående satser på i kommunen.

Molde kommune i samarbeid med Midsund kommune, har akkurat kommet med i det nasjonale prosjektet: Vurdering for læring, pulje 4. Her vil det foregå både sentral, regional og lokal opplæring rettet spesifikt mot enkelt skoler, men også fellestiltak som rettes mot alle skolene i Molde kommune. Klasseledelse og vurderingsarbeid er sentrale tema som det vil fokuseres på i prosjektet. Prosjektet er i samarbeid med Utdanningsdirektoratet og fylkesmannen i perioden 2013-2014. Videre vil det i kommende år bli igangsatt et omfattende utviklingsarbeid rettet mot ungdomstrinnet. Dette arbeidet er nasjonalt initiert som oppfølging av Melding 22 (2010-2011) til Stortinget, Motivasjon – Mestring – Muligheter. Planene for denne oppfølgingen er ikke ferdigstilt, men signalene fra departement og fylkesmann viser til ulike nasjonale og regionale tiltak som skal bistå kommunene i arbeidet.

Det å få til et godt system for kartlegging av eksisterende kompetanse på de ulike skolene vil også være et viktig arbeid for å kunne iverksette spesifikk etter- og videreutdanning.

Regionssamarbeid gjennom Kunnskapsnett Romsdal, har tradisjonelt stått for mye av etter- og videreutdanningen for skoleområdet. Molde kommune er generelt opptatt av å ha et godt regionssamarbeid med våre nabokommuner.

2.8. Kommunen bør sikre at tilgangen til vikarer er tilstrekkelig.

Rådmannen registrer at det også innen skoleområdet til tider er svært krevende å rekruttere kvalifiserte vikarer. En vil likevel påpeke at på dette området har vi en fast vikarordning der en legger ut 5 % av minstetimetallet på topp som vikarressurs. Denne ressursen inngår i den vanlige stillingsrammen ved den enkelte skole og trer i funksjon ved behov. En har også de to siste årene vært i en utprøvningsfase av "Min timeplan" tilsvarende ordning som "Min vakt" innen pleie- og omsorg. Dette tiltaket vil være med å lette situasjonen på det administrative nivået ved skolene, men det er usikkert om det vil få særlig effekt i forhold til bedre tilgang på vikarer.

2.9. Molde kommune bør fortsatt prioritere arbeidet med ytterligere å redusere gruppestørrelsen i samsvar med kommunalt vedtatte mål, og ha særlig oppmerksomhet på 1.- 4. trinn i jf opplæringslovens § 1-3.

Indikatorene Molde kommune har benyttet i tilstandsrapporten er i hovedsak i samsvar med den malen som Utdanningsdirektoratet har utarbeidet. I denne malen er gjennomsnittlig lærertetthet satt opp for barnetrinnet 1-7. og ungdomstrinnet 8-10. Lærertetthet beregnes med utgangspunkt i forholdet mellom elevtimer og lærertimer, og gir informasjon om størrelsen på undervisningsgruppen. Indikatoren inkluderer timer til spesialundervisning og til andre lærertimer som tildeles på grunnlag av individuelle elevrettigheter. I gjennomsnitt har Molde kommune noe bedre lærerdekningsgrad på barnetrinnet (1. – 7.) enn gjennomsnittet i kostragruppe 13. En tolker det blant annet som en synliggjøring av tidlig innsats, ca. 3,5 stillinger. På ungdomstrinnet (8. – 10.) viser tallene at vi har færre lærerårsverk enn i kostragruppe 13. og gjennom det større elevgrupper pr. lærer. Rådmannen vil vurdere om en skal splitte opp barnetrinnet i rapporteringssammenheng for trinnene 1. – 4. og 5. – 7.

2.10. Molde kommune bør vurdere å presentere data både for gruppestørrelse 1 (inkludert spesialundervisning m.m.) og 2 (ordinær undervisning) fordelt på skoler og trinn for dermed å ha større fokus på tilstanden ved de ulike skolene.

Data om gruppestørrelsen på undervisningsgrupper er hentet fra GSI (Grunnskolen Informasjonssystem). Tall som presenteres både i KOSTRA og i Skoleporten er hentet herfra.

I KOSTRA er det mulig å hente ut data om gruppestørrelse 1 for 1. – 4. trinn, 5. – 7. trinn og 8. – 10. trinn. Det er ikke mulig å hente ut tall på gruppestørrelse 2 i KOSTRA. I Skoleporten presenteres gruppestørrelse 1 for 1. – 7. trinn og 8. – 10. trinn. Og gruppestørrelse 2 for 1. – 10. trinn.

Dette gjør det mulig å hente ut sammenlignbare tall for gruppestørrelse 1 og 2 for rene barneskoler (1. – 7. trinn) og rene ungdomsskoler (8. – 10. trinn), men ikke for kombinerte barne- og ungdomsskoler (1. – 10. trinn) da disse tallene ikke beskriver forskjeller på gruppestørrelsene mellom 1. – 7. trinn og 8. – 10. trinn.

Det som kompliserer sammenligningen av gruppestørrelser ytterligere, er at det ikke finnes mulighet for å ta ut gruppestørrelse 2 fordelt på 1. – 4. trinn, 5. – 7. trinn og 8. – 10. trinn. Dette er det fremmet ønske om til Fylkesmannen i Møre og Romsdal ifm evaluering og videreutvikling av innsamling av data i GSI for kommende år.

Gruppestørrelse 2 er en bedre gruppe å bruke for sammenligning mellom skolene fordelt på gruppering av trinn som beskrevet i Vurderingssystem for grunnskolen i Molde kommune, siden det er større variasjon i gruppestørrelse 1 fra år til år.

Rådmannen ser helt klart nytten av å kunne hente ut, arbeide med og presentere tall for gruppestørrelse 1 og 2 på 1. – 4. trinn, 5. – 7. trinn og 8. – 10. trinn, men dette er i dag ikke er mulig, uten å måtte regne ut dette manuelt for trinn for trinn, skole for skole.

2.11. Kommunen bør vurdere hvordan rektor og skolen samlet kan avlastes for oppgaver. (strengere prioritering, nettverkssamarbeid, støttefunksjoner, lederstruktur etc)

Skolelederen er den viktigste enkeltfaktoren for læringskulturen ved den enkelte skole. Det betyr at det er en nær sammenheng mellom hvordan skolelederen utøver sitt lederskap og elevenes læring. Rollene som skoleleder og som lærer er komplementære og gjensidig avhengige av hverandre. Våre skoleledere opplever i dag et betydelig krysspress knyttet til motsetningsfylte forventninger. Rektor skal både være administrativ leder, pedagogisk leder og personalleder. Mange opplever at de administrative oppgavene øker betydelig i omfang og kompleksitet.

Tidsbruksutvalgets rapport (2009) slår klart fast at det har skjedd en endring i antall oppgaver som det er forventet at skolen og skolens overordnede ledelse skal ta seg av. Molde kommune er opptatt av, og har satt klare mål i vurderingssystemet for grunnskolen i Molde kommune, at skolelederne skal ha utdannelse i ledelse. Rådmannen ser det også som naturlig at delegasjonsreglementet vurderes jevnlig og oppdateres i forhold til hvilke ansvarsområder de enkelte partene skal ha.

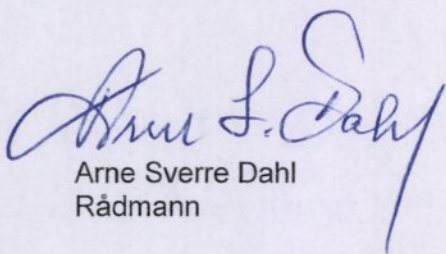
2.12. Ansvarsfordeling og roller på rådmannsnivå bør vurderes nærmere.

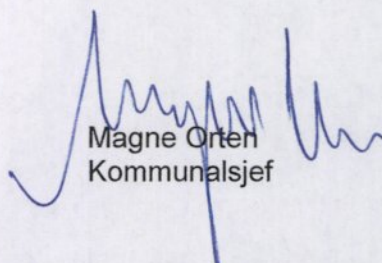
Dette er et område som er under kontinuerlig vurdering. Blant annet gjennom revisjon av vurderingssystemet for grunnskolen er det innarbeidet mer utfyllende

definisjoner når det gjelder ansvar og oppgavefordeling mellom kommunalt nivå og skolenivå. Rådmannen vil understreke at dette er et område for videreutvikling i nært samarbeid med berørte parter.

2.13. Kommunen bør prioritere arbeidet med å samordne plan- og styringssystemet med tanke på forenkling og for å bli tydeligere på koblingen mellom mål og prioriterte områder og økonomi.

Arbeidet med å få til en enda klarere sammenheng mellom de ulike planer og systemer er i gang på skoleområdet. Videre vil ulike elementer/områder for oppfølging på skoleområdet bli innarbeidet i kommunen gjennomgående kvalitetssystem BMS (balansert målstyring). Bruken av kommunens "Rettesnor", vil også kunne være et ledd i denne klargjøringen.

—
Arne Sverre Dahl
Rådmann

Magne Orten
Kommunalsjef

Vedlegg:

Statusoversikt for tiltak omtalt i Tilstandsrapport for grunnskolen i Molde kommune 2011

MOLDE KOMMUNE

Fagseksjon skole

Notat

Deres ref:

Vår ref:
2013/321-0

Saksbeh:
Ivar Vereide,

Arkivkode:
A20

Dato:
10.01.2013

Til:

Aktuelle parter

Statusoversikt for tiltak omtalt i Tilstandsrapport for grunnskolen i Molde kommune 2011

Tall i parentes viser til punkt i Tilstandsrapporten

Oppfølging av tiltak på kommunalt nivå, jfr. Vurderingssystem for grunnskolen pkt. 10.3. (2.5.)

Fagseksjonen har gjennomført planlagte ledermøte-skole der rektorene deltar sammen med aktuelle samarbeidspartnere, i snitt ett møte pr. måned. En har også mer systematisk lagt til rette for at ulike fagområder som skole er spesielt avhengig av, blir invitert til nærmere presentasjoner/drøftinger. Kan nevne områder som barnevern, rusforebygging, NAV, Næringsforum m.v. Det er også gjennomført møter med elevråds- og ungdomsråds - representanter etter oppsatt plan. Videre er ett vurderingsmøte i samarbeid med Drift- og forvaltningsutvalget gjennomført dette skoleåret, ved Vågsetra barne- og ungdomsskole. Fagseksjon skole har også jevnlig møter med kommunalt foreldreutvalg og tillitsvalgte innen skoleområdet.

1. Tilpasset opplæring

• Tidlig innsats (3.2.1):

Defineres ut fra St. meld. 18, Læring og fellesskap, som:

- innsats på et tidlig tidspunkt i barns liv
- tidlig inngripen når problemer oppstår eller avdekkes i førskolealder, i løpet av grunnopplæringen eller i voksen alder.

Tiltak / oppfølging:	Status:
Plan for overgang barnehage – skole	Vedtatt, under oppfølging, behov for evaluering.
Overgangssamtaler barneskole – ungdomsskole. Prosjekt: "Sammen om oppvekst"	Under utprøving, forslag om generell innføring, vurderingssystem.
Styrking av ramme 1. – 4. klasse	Gjennomført, kan vurdere

	rapportering av bruk.
SOL (systematisk observasjon av lesing)	Under utprøving, oppfølging ved alle skoler.
Prosjekt: "Læringsledelse/klasseledelse – Pedagogisk ledelse i praksis"	Prosjekt ved 5 skoler, evaluering vår 2013.
Leksehjelpsordningen	Iverksatt.
Foreldreskole	Noen skoler har ordningen, bør vurdere viderutvikling.
Pedagogisk Støtte Team (PST) (skolevegring, klassemiljø, atferd)	Iverksatt, står foran avviking.
PALS (Positiv atferd, Støttende Læringsmiljø og Samhandling)	4 skoler har innført systemet, 1 skole er under innføring.

2. Spesialundervisning

Møteplasser skole- PPT (3.2.2.):

<i>Tiltak / oppfølging:</i>	<i>Status:</i>
Drøfte/videreutvikle felles forståelse av tilpasset opplæring/spesialundervisning.	Sept. 2012 oppstart Faglig forum, PPT og skoler ca. 30 deltakere.
Avklare felles mål og forventninger til samarbeidet og legge forpliktende plan for strukturert samarbeid på kommune- og skolenivå.	Prosjektgruppe og arb./referansegr. etablert. Plan under arbeid.
Kompetanseutvikling, felles tiltak innen feltet.	Må vurderes inn mot planarbeid og kompetanseplan vår 2013.

Revisjon av prinsipper og systemkrav for oppfølging av spesialundervisningsfeltet. (3.2.3.)

	<i>Status</i>
Gjennomgang og bearbeiding av krav/prosedyrer for kartlegging, utprøving og evaluering før melding til PPT.	Inn i arbeidet med spesialpedagogisk plan.
Gjennomgang og bearbeiding av prosedyrer for PPTs kartlegging/vurdering av elevens situasjon i aktuelle gruppe/klasse ved skolen.	Jfr. planarbeid.

Vurdere omfang og resultat av spesialundervisningstilbudet, med vekt på organisering og kvalitet i tilbudet. (3.2.4.)

	<i>Status</i>
Utvikling av kriterier for kvalitet som grunnlag for evaluering av tilbud:	
Organisering for skole trinn og gruppe/klasse	Jfr. planarbeid
Innhold, struktur og omfang i opplæringen i forhold til elevenes sakkyndighet og IOP.	Jfr. planarbeid
Kompetanse relatert til utfordring og mål for opplæringen.	Jfr. planarbeid
Prinsipp/system for samarbeid skole-hjem.	Jfr. planarbeid og revisjon vurderingssystem.

3. Likeverdig ressursbruk i Moldeskolen

<i>Tiltak / oppfølging:</i>	<i>Status:</i>
Iverksette reviderte kriterier og system for ressursfordeling.	Under arbeid, mål ferdigstilling januar 2013.
Videreutvikle felles kriterier for rektors skjønnsmessige	Arbeid prioriteres

vurdering av ressursbehov utover basisressursen, for å ivareta at elevgruppene skal være pedagogisk og trygghetsmessig forsvarlige.	sommer/høst 2013.
Iverksette reviderte krav til skolebasert vurdering ved den enkelte skole med økt vekt på pedagogisk ledelse gjennom erfaringsdeling og nettverksbygging	Høring, vedtak vår 2013, oppfølging høsten 2013.
Oppstart av arbeidet med skolebruksplan med sikte på effektivisering av ressursbruk	Arbeid med mål og prinsipp for arbeidet i gang, arbeidsgruppe konstitueres januar.

4. Læringsmiljø

<i>Tiltak / oppfølging:</i>	<i>Status:</i>
PALS (Positiv atferd, støttende læringsmiljø og samhandling i skolen)	4 skoler har gjennomført prosjektet, nå i drift. 1 skole under oppstart.
Trivselslederprogrammet (barnetrinnet)	8 barneskoler deltar, gode erfaringer.
Engasjert og inkluderende skoleledelse:	
Fagkompetanse for pedagogisk personale i samsvar med kartlagt behov.	Kartlegging 2009, behov for nærmere oversikt relatert til behov.
Klasseledelse/læringsledelse og relasjonskompetanse.	Prosjekt i gang ved 5 skoler, blir sentralt i kommende utviklingsarbeid på ungdomssteget.
Samarbeid skole- hjem: Gjennomføring av trekant - samtaler i overgangen mellom barne- og ungdomsskolen.	Utprøvd ved 5 skoler, gode erfaringer, innarbeidet i forslag til vurderingssystem.
Foreldreskole: Tiltak for å gi foresatte felles informasjon/kunnskap og gjennom det skape forståelse for hvordan skolen fungerer som system.	Oppfølging ved noen skoler gode erfaringer.
Elevrådsarbeid/elevmedvirkning: Økt fokus på elevrådsarbeid og elevmedvirkning. Rutiner og retningslinjer i overordnet system for kapittel 9 i opplæringsloven. Tas inn som del av Vurderingssystem for grunnskolen i Molde kommune.	Gjennomført etter vedtatt plan/vurderingssystem. Kap 9a, system under arbeid.
Samarbeid med kommunalt foreldreutvalg (KFU) og de lokale FAU-ene.	Fagseksjon har systematisk samarbeid med KFU.
Regler og prosedyrer – ordensregler, felles konsekvenser.	Kommunalt ordensreglement er under revisjon.
Tydelige voksne	Oppfølging av klasseledelse, prosjekter.
Elevenes ansvar	Tydeliggjort i vurderingsforskrift.
Hjemmets ansvar (Meld. St. 22, 2010 – 2011)	Tydeliggjort i strategiplan for oppfølging av ST. 22.
Manifest mot mobbing/mobbeuke	Gjennomført

Molde kommune vil følge opp dette tiltaket.	
---	--

5. Faglig veiledning

Tiltak som har vært i gang i 2011 – som fortsetter: FAGLIG VEILEDNING

<i>Tiltak / oppfølging:</i>	<i>Status:</i>
Ny GIV, systematisk oppfølging av elevgruppe med bakgrunn i kartlegging i gitte kriterier.	Oppfølging i samsvar med nasjonale og fylkeskommunale retningslinjer.
Samarbeid med næringslivet i Molde kommune etter vedtatt plan.	Oppfølging i samsvar med plan.
Vurdering for, som og av læring – kriterier for mål og måloppnåelse, deltagelse i nasjonalt prosjekt 2013 – 2014.	Prosjektplan utarbeides innen 1. april 2013.
Videre arbeid med ukeplaner, periodeplaner og årsplaner Mestring ligger mye i å vite hva som skjer og hva som er forventet av deg og ditt arbeid. Dette gjelder for alle parter. Arbeidet foregår kontinuerlig på skolene.	Oppfølging i etablerte nettverkstrukturer, dele med hverandre.

6. Resultater som grunnlag for videre kvalitetsutvikling

Lesekartlegging (4.5.1.)

<i>Tiltak / oppfølging:</i>	<i>Status:</i>
Bruk av SOL (Systematisk Observasjon av Lesing)	Under oppfølging ved alle skoler.
Veiledet lesing.	Ved noen skoler.
Erfaringsutveksling gjennom nettverk.	Har etablert nettverk med alle skoler.

Nasjonale prøver lesing 5. trinn (4.5.2.1.)

<i>Tiltak / oppfølging:</i>	<i>Status:</i>
Bruk av SOL (Systematisk Observasjon av Lesing)	Under oppfølging ved alle skoler.
Veiledet lesing.	Ved noen skoler.
Erfaringsutveksling gjennom nettverk.	Har etablert nettverk med alle skoler.

Nasjonale prøver lesing 8. trinn (4.5.2.2)

<i>Tiltak / oppfølging:</i>	<i>Status:</i>
Avgivende barneskole må få tilgang til resultat for sine elever for å kunne evaluere og forbedre undervisningen.	Har informert skolene og utarbeidet veiledning.
Bruk av SOL (Systematisk Observasjon av Lesing)	Under oppfølging ved alle skoler.
Veiledet lesing.	Ved noen skoler.
Erfaringsutveksling gjennom nettverk.	Har etablert nettverk med alle skoler.

Nasjonale prøver lesing 9. trinn (4.5.2.3)

<i>Tiltak / oppfølging:</i>	<i>Status:</i>
Bruk av SOL (Systematisk Observasjon av Lesing)	Under oppfølging ved alle skoler.
Veiledet lesing.	Ved noen skoler.
Erfaringsutveksling gjennom nettverk.	Har etablert nettverk med alle skoler.

Nasjonale prøver regning 5. trinn (4.5.3.1.)

<i>Tiltak / oppfølging:</i>	<i>Status:</i>
Erfaringsutveksling mellom skoler.	Vurdere nettverksoppfølging

Nasjonale prøver regning 8. trinn (4.5.3.2.)

<i>Tiltak / oppfølging:</i>	<i>Status:</i>
Avgivende barneskole må få tilgang til resultat for sine elever for å kunne evaluere og forbedre undervisningen.	Tilrettelagt for oppfølging(oppskrift utarbeidet)
Erfaringsutveksling mellom skoler.	Vurdere nettverksoppfølging

Nasjonale prøver regning 9. trinn (4.5.3.3.)

<i>Tiltak / oppfølging:</i>	<i>Status:</i>
Erfaringsutveksling mellom skoler.	Vurdere nettverksoppfølging

Nasjonale prøver engelsk 8. trinn (4.5.4.2.)

<i>Tiltak / oppfølging:</i>	<i>Status:</i>
Avgivende barneskole må få tilgang til resultat for sine elever for å kunne evaluere og forbedre undervisningen.	Tilrettelagt for oppfølging(oppskrift utarbeidet)

Karakterer – matematikk, norsk og engelsk (4.5.5.)

Det er viktig at utviklingen av vurderingskompetansen på skolene prioriteres. Dette bør bl.a. gjøres gjennom organisasjonsutvikling innen feltet vurdering med vekt på:

<i>Tiltak / oppfølging:</i>	<i>Status:</i>
Vurdering for læring (framovermelding)	• Kommunale retningslinjer/minstekrav utarbeidet. • Deltakelse i nasjonalt prosjekt 2013-2014.
Erfaringsutveksling gjennom nettverk.	Oppfølging i nettverk

Grunnskolepoeng (4.5.6.)

Det er viktig at utviklingen av vurderingskompetansen på skolene prioriteres. Dette bør bl.a. gjøres med arbeid med:

<i>Tiltak / oppfølging:</i>	<i>Status:</i>
Vurdering for læring (framovermelding).	Jfr. kommunale krav og prosjektoppfølging.
Erfaringsutveksling gjennom nettverk.	Jfr., nettverksetablering i prosjektsammenheng.
Etterutdanningstiltak innen karaktersetting på prioriterte områder.	Vurderes inn mot kompetanseplan, årlig utarbeiding.

Gjennomføring (4.6.)

<i>Tiltak / oppfølging:</i>	<i>Status:</i>
Oppfølging av vedtatte retningslinjer for overgang grunnskole- videregående opplæring.	Retningslinjer vedtatt, ev. kartlegging for oppfølging.
Videreutvikle rådgivertilbudet med fokus på kompetanseutvikling og nettverksbygging internt og eksternt.	Kartlegging av ønsker/behov fra skolen sett opp mot krav i ny forskrift, våren 2013.
"Ny giv" som en del av ordinær drift.	Oppfølging i samsvar med nasjonale og fylkeskommunale krav.
Aktiv oppfølging av plan for samarbeid skole- næringsliv.	Under oppfølging i samsvar med vedtatt plan.

Ivar Vereide